

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA 20/b
LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

TAXE PERCUE - TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA - ITALY

NOVI GLAS

CENA 1 €

www.noviglas.it

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

KOMU ZVONI?

Prvi poletni dež, ki je v začetku tedna le naznanil dolgo pričakovano ohladitev in nakazal, da lahko še vedno tudi pri nas upamo v neko normalno podnebje, ki ga, resnici na ljubo, v predolgem in prevročem poletju nismo bili več vajeni, je torej prinesel ohladitev.

In zdi se, da ne pretiravamo, ko zapišemo, da smo ohladike potrebni vsi, še najbolj pa nekatere prevroče glave, ki so v naši domovini Sloveniji ponovno pokazale, kako daleč je še Slovenija od nekih sicer čisto normalnih, preprostih civilnih in družbenih odnosov, ki sicer veljajo v Evropski uniji, kamor naša domovina v teh mesecih vstopa.

V mislih imamo ponovni izpad koprskih prenapetežev, ki so poskrbeli, da je bil tudi tokrat cerkveni in državni praznik Veliki šmaren v središču pozornosti. Tokrat ne toliko zaradi sicer odmevne pridige vodje slovenske Cerkve dr. Franca Rodeta, ki jo zaradi odlične vsebine objavljamo v celoti, ker se z njo strinjamo, ampak zaradi necivilnega in zato barbarskega dejanja, ki se je zgodilo v Kopru.

V zvonik koprške stolnice se je namreč na Veliki šmaren v spremstvu televizijskih kamer slovenske nacionalne in neke zasebne televizijske hiše (!!!) podal prosluli, večni koprski protestnik in s tapisonom obvezal kemblje stolnih zvonov, da tako Veliki šmaren v Kopru, kjer je središče primorske škofije, ni bil praznik, kakršen Veliki šmaren mora biti. Nobenega cerkvenega praznika si namreč ne moremo predstavljati brez svečanega zvonjenja blagoslovljenih zvonov, ki v imenu vseh izražajo veselje in željo po svobodi, saj vse ljudi nagovarjajo k veselju in prazniku.

Jasno je, da sta koprška škofija in kasneje celotna slovenska Cerkve z njo ostro protestirali proti temu vandalskemu dejanju, ki se utrša v niz sramotnih dejanj proti slovenski Cerkvi in proti slovenskim vernikom in se zato tudi mi pridružujemo ostremu protestu.

Pa nas ne moti samo to sramotno in vsakega kulturnega človeka nevedno dejanje, saj ne gre samo za to, da bi obsojali dejanja, ki nimajo mesta v razviti družbi, pa naj bo ta še tako laična, in, če že hočete, še tako liberalna!

Za vsako razvito družbo zahodnega tipa namreč velja temeljno pravilo vsake razvite demokratične družbe in zato zlato pravilo demokracije, da se svoboda vsakega posameznika neha pri svobodi sočloveka, se pravi, da nihče s svojimi dejanji ne sme krati svobode drugega!

V tej luči je vandalsko dejanje v zvoniku v Kopru nevedno, zato javne obsodbe in kazenskega pregona vredno dejanje!

Strinjamo se z dr. Francem Rodetom, ljubljanskim nadškofom, ki je v odličnem pogovoru za slovensko televizijo dejanje obsodil in ga skušal razložiti z dejstvom, da je Koper področje, kjer je malo vernih ljudi, kot se tudi strinjamo z odprtim pismom Komisije pravičnost in mir, ki ga objavljamo v celoti.

Ne moremo pa se strinjati z medlim odzivom in še manj z medlimi ter neprepričljivimi grajami, če že ne ravno poskusi opravičevanja vandalskega dejanja v pretežni večini slovenskih sredstev javnega obveščanja.

Jurij Paljk

Zveza cerkvenih pevskih zborov / Enkratni seminar v Dolenjskih Toplicah

Dvojno poslanstvo cerkvenih zborov

Od svoje ustanovitve pred 40 leti naprej skuša Zveza cerkvenih pevskih zborov z različnimi rednimi in občasnimi pobudami pomagati cerkvenim zborom pri delovanju ter prispevati k njihovi rasti. Zaveda se namreč, da tudi danes opravljajo v zamejstvu cerkveni zbori dvojno poslanstvo: poleg tega da predstavljajo trdno jedro, na katero se duhovnik lahko nasloni pri svojem verskem delu v župniji, izvršujejo tudi poslanstvo ohranjanja slovenske pesmi in besede ter posredno narodne zavesti.

Ena najvažnejših pobud ZCPZ je vsakoletni enotedenski semi nar za cerkvene pevce in organiste. Za sedež letošnjega seminarja je Zveza izbrala Dolenjske Toplice.

stran 8
Matejka Maver

Nagovor nadškofa dr. Franca Rodeta ob prazniku Marijinega vnebovzetja na Brezjah

Vrednote, ki vodijo k lepšemu življenju

Vodja slovenske Cerkve, ljubljanski nadškof dr. Franc Rode, je tudi letos za Veliki šmaren daroval mašo pred množico romarjev pred Marijinem svetiščem na Brezjah. Tudi letos je v svoji pridigi zadel v bistvo današnjih težav in problemov slovenskih ljudi. Pridigo objavljamo v celoti. - Ured.

Človek se od nekdanj sprahuje zakaj zlo v svetu, zakaj trpljenje in smrt. Neizbežno vprašanje o neskončni bolečini sveta. Živeti pomeni sobivati s tihim in neizprosnim izzivom smrti, kajti smrt ni sa-

mo zadnje dejanje; spremlja nas od rojstva do konca našega bežnega življenja in nas navdaja s tesnobo.

Človek se ne sprijazni s končno zmago smrti in se v nemirjen sprašuje: Kaj bo z menoj? Kakšen smisel ima moje življenje? Komu so moje radosti in bolečine? Ko bom dosegel, kar sem si želel, kaj bom še hotel, če ne zadnjo zmago, zmago nad smrtjo? Ne, človek se ne sprijazni s smrtjo. Prav to, da nas smrt vznemirja in da svojemu biti-na-svetu na vsak način hočemo dati nek smisel, je

dokaz, da smo rojeni za življenje. V svojem srcu nosimo nepotešljivo hrepenenje po Obličju, ki naj bi otrlo naše solze in vzelo nase vso bolečino sveta. To hrepenenje izraža Avgustin v svojih Izpovedih, ko zapiše: "Zase si nas ustvaril in nemirno je naše srce, dokler ne počije v tebi".

Na to hrepenenje odgovarja Cerkve z dogmo o Marijinem vnebovzetju. "Ko je brezmadežna Devica, obvarovana kakršnega koli madeža izvirnega greha, dovršila tek zemeljskega življenja, je bila s telesom in dušo vzeta v nebesko slavo; in Gospod jo je povišal za Kraljico veselstva."

Marijino vnebovzetje je skrivnost neizmerne radosti. Ko jo Cerkve oznanja, ko jo opevajo pesniki, ko jo upodabljajo slikarji, se zdi, kot da prihaja do izraza nezadržno veselje, občutek zmagoslavja, ki prevzame nebo in zemljo. Ni brez razloga, da ta praznik obhajamo sredi poletja. Kdaj se zdi bolj naravno, da

se poletna svetloba spremeni v večnost? Kdaj bolj samoumevno zveni beseda o zadnji in najvišji dopolnitvi človeka? Kdaj laže razumemo to, kar uči Cerkve, namreč, da nismo rojeni za smrt, ampak za neskončna obzorja večnosti v Bogu? Kdaj, če ne sredi velike poletne svetlobe? Ob prazniku Marijinega vnebovzetja je najmočnejša slutnja tiste blaženosti, ki jo bomo uživali v Gospodovi slavi. To upanje pa ožarja že naš sedanji trenutek, ko misel na smrt spreminja v veselje.

Prav ta svoboda pred smrtjo, z upanjem na neminljivo srečo pri Bogu, utrjuje v kristjane voljo, da preoblikuje svet in gradi Božje kraljestvo na zemlji s tem, da vnaša med ljudi veselje in ljubezen do življenja, skrb za usodo mladih, pogum za uresničevanje pravične, socialno čuteče družbe, skratka, da vnaša vrednote evangelija, ki vodijo k bolj polnemu, smiselnemu in lepšemu življenju.

stran 16

Poziv prijateljem p. Danila

Prijatelj in misijonar p. Danilo Lisjak nam piše o tem, kako se vsak dan čudi, da je v kuhinji njegovega misijona dovolj hrane za več kot 1.800 lačnih in vsega potrebnih otrok. Berite, razmislite, predvsem pa sežite v denarnico, darujte za otroke! (stran 4)

Intervju

Pisatelj Boris Pahor slavi te dni 90 let. Pogovor z njim in naše čestitke! (stran 3)

Pogovor

Nužej Tolmajer, tajnik Krščanske kulturne zveze, o Koroški, delu in sebi. (stran 12)

02 Drago Legiša SAMO POBOŽNE ŽELJE?

05 Albina Pintar ROMANJE V LURD

07 PROTEST SLOVENSKE CERKVE

14 Mara Petaros INFLACIJA PA NAVZGOR...

15 Igor Gregori FILMSKI FESTIVAL V BENETKAH

VSEBINA

Italijanska politika / V ospredju revizija republiške ustave

Samo pobožne želje?

Štirje modreci, ki so jih izbrale stranke vladne večine, so pripravili osnutek ustavnih sprememb, o čemer naj bi še ta teden razpravljali vrh "Doma svoboščin". Zanimivo je, da sta "modrece", ki so bili zbrani v neki koči v osrednjih Alpah, nekajkrat obiskala ministra Bossi in Tremonti, o katerih je znano, da sta, vsaj v zadnjem času, intimno povezana s predsednikom vlade Berlusconiem. Ta pa je tudi v zadnjih dneh spet javno napovedal, da bo njegova vlada vložila v parlamentu osnutek revizije, to je spremembe sedanje ustavne listine. Vemo, da revizija ustavne listine mora potekati po določilih njenega 138. člana, ki med drugim predvideva dvojno glasovanje v obeh domovih, med obema glasovanjema morajo preteči vsaj trije meseci, pri drugem glasovanju pa mora revizijo odobriti absolutna večina članov obeh zakonodajnih zborov.

O reviziji ustavne listine - ta je postala veljavna 1. januarja 1948 - so govorili tudi predstavniki leve sredine, ki so bili na oblasti od leta 1996 do leta 2001. V ta namen je bila ustanovljena dvodomna komisija, na čelu katere je bil poslanec Levih demokratov in kasnejši ministrski predsednik D'Alema. Njena prizadevanja pa so bila v bistvu neuspešna. Bo tokrat imel Berlusconi več sreče? A pogledjmo najprej, o čem so razpravljali štirje modreci. Ena bistvenih sprememb zadeva samo zakonodajno oblast, ki po sedanjosti ustavi pripada parlamen-

tu, ki je dvodomen (poslanska zbornica in senat). Odslej naj bi poslanska zbornica v bistvu ohranila pristojnosti na vsedržavni politični ravni, medtem ko naj bi se pristojnost senata omejila na vprašanja deželne narave. Zato govorijo o "senatu dežel". Za izvedbo take zamisli pa je bistvenega pomena nova volilna zakonodaja. Naslednja točka je devolucija, to je prenos pristojnosti od središča na periferijo ali od Rima na posamezne dežele. Tudi v tem pogledu bo odločilen obseg pristojnosti, ki naj bi bile priznane vsaki posamezni deželi. Tu bi se lahko vprašali, kakšna bo prihodnost petih dežel s posebnim statutom, med katerimi je Furlanija-Juljska krajina. Samemu Berlusconiu je zelo pri srcu, da bi nova ustava okrepila oblast in torej razširila pristojnosti ministrskega predsednika in v tej zvezi omenja predvsem primer Nemčije oziroma Francije. Na koncu prihaja v poštev tudi nova sestava ustavnega sodišča, katerega tretjino članov zdaj imenuje parlament, tretjino razne veje sodstva in

tretjino predsednik republike. Znano je, kako je zlasti prvak Severne lige Bossi do zdaj stalno zahteval, naj imajo tudi deželni zbori besedo pri imenovanju članov ustavnega sodišča. Če pri tem še vztraja, pa ni povsem jasno.

Predsednik vlade in njegovi številni glasniki zlasti v zadnjem času vztrajno ponavljajo, da bo sedanja parlamentarna večina uresničila program, s katerim se je predstavila volivcem, v programu pa je tudi sprememba ustavne listine. Berlusconi je zdaj približno na pol poti do cilja, to je do konca mandatne dobe. Se bo njegovi večini posrečilo, kar se do zdaj ni še nobenemu Berlusconijevemu predhodniku? Morda bo že bližnja prihodnost pokazala, ali ni šlo le za pobožne želje.

Dejansko pa ljudi čedalje bolj pesti draginja. Država krepi svoje dolgove, gospodarstvo stagnira. Zdjaj se je Berlusconi spomnil, da se Italijani prezgodaj upokojijo. Zato napoveduje zakon, po katerem se bo delovna doba podaljšala povprečno za pet let. Italijanski delavec gre zdaj v pokoj pri 57 letih, odslej pa naj bi šel pri 62. Pokojninska reforma naj bi bila nujna tudi zaradi staranja delovne sile, rojstev pa je vedno manj. Zadolžitev Italije pa je že dosegla nevarno stopnjo, zaradi česar naj bi bili nujni primerni ukrepi že v finančnem zakonu za prihodnje leto.

Drago Legiša

Za pravice naše narodne skupnosti Slovenska skupnost o Inštitutu za Slovence

Slovenska skupnost se strinja z odgoditvijo odloka o zaprtju Inštituta za Slovence, ki so ga na pobudo svetovalske skupine LD sprejeli vsi deželni svetovalci slovenske narodnosti, soprodpisniki odloka o zaprtju.

V svojem posegu je deželni svetovalec Slovenske skupnosti dr. Mirko Špacapan pred časom podčrtal pomen odločitve, da se problem reši s posebnim deželnim zakonom za Slovence takoj v mesecu septembru, kjer bi morala Dežela Furlanija-Juljska krajina uradno priznati Svet slovenskih organizacij in Slovensko kulturno gospodarsko zvezo kot krovni orga-

nizaciji Slovencev v deželi, obenem pa zagotoviti preživetje ali dostop do finančnih sredstev tudi tistim organiziranim skupinam Slovencev, ki se v krovnih ne prepoznavajo, vendar so v stanju dokazati delovanje in prisotnost na terenu.

Dežela bo tako lahko končno namenila Slovincem ter njihovim organizacijam in potrebam tudi sredstva iz lastnega proračuna, kar se doslej ni dogajalo. Če kdo misli, da je bila narejena usluga desnici, se moti, kajti izvoljeni slovenski svetovalci na deželi bodo budno pazili, da bo tak zakon zares prišel v razpravo in odobritev ter dokončno uzakonil

pravice naše narodne skupnosti in obveze dežele Furlanije-Juljske krajine do nje.

Svetovalec Mirko Špacapan o tržaški obali

Deželni svetovalec Slovenske skupnosti dr. Mirko Špacapan je posegel pri odborniku Morettonu, ki je v Illyjevi upravi zadolžen za prostorsko načrtovanje, glede problema podrobnega načrta za tržaško, miljsko in nabrežinsko obalo. Zlasti je poudaril zaskrbljenost prebivalstva in občinskih upraviteljev, da bi bila doba 120 dni prekratka za dobro preučitev predstavljenih načrtov, predvsem pa potrebo, da se posameznim občinam in prebivalstvu da možnost, da dodobra preučijo načrtovane posege. To z namenom, da lahko pride do konkretnih in utemeljenih protipredlogov, če je treba tudi do dejanskega nasprotovanja celotnemu ali delnemu posegu v edinstveno kraško obalno področje. Špacapan je Morettona spomnil, da zlasti kmetje in obdelovalci površin ne sprejemajo, da se jim zemljišča, kot so vinogradi, prekvalificirajo v zelene površine ali parke brez ustreznega jamstva o njihovi nadaljnji uporabi. Odbornik Moretton je vsekakor obljubil, da mora priti do temeljitega soočanja s prebivalstvom in z zainteresiranimi organizacijami, tudi v obliki dobrega informiranja o vsej zadevi, ter da je vsa stvar šele v fazi predhodne preučitve.

Končno odločitev bo seveda sprejel deželni odbor, zato se ne bo nič zgodilo brez odobritve političnih sil, ki so danes na vladi.

Svetovalec Špacapan o škodi, ki jo povzroča divjačina

Slovenski deželni poslanec dr. Mirko Špacapan je pri odgovornih na deželni službi za lov posegel glede problema škode, ki jo divjačina povzroča na vinogradih in drugih nasadih, zlasti v Goriških Brdih. Glede gornjega problema je pred dnevi tekla beseda na srečanju, ki ga je isti deželni svetovalec imel na sedežu goriške Coldiretti.

Obstaja deželni zakon, ki daje pokrajinam vsote za povračilo škode, kar pa se tiče velikega števila merjascev, ki se v vedno večjih količinah podijo po briških nasadih, je Dežela že dala nalogo lovskim družinam, naj poskrbijo za večji odstrel divjadi. Od skupnih 280 pa so jih do danes lovci prestregli samo 78, zato bo treba bolj temeljito poseči v tej smeri. Ta je bila tudi poglobljena skrb kmetovalcev z Jazbin, ki so v osebi Prinčiča stopili do Špacapana in ga prosili za poseg pri deželni oblasti. Odbornik Marsilio je obljubil, da bo v kratkem vsem odgovornim poslal spomenico o rešitvi problema.

S 1. STRANI

Komu zvoni?

Kot da bi določena skupina ljudi, ki ima danes v Sloveniji dobesedno vso oblast v rokah, na tihem pristajala na tak sramotna dejanja!

Kot da bi tudi danes v Sloveniji hoteli določeni krogi še vedno utrjevati nekdanje sramotno družbeno pravilo, da smo kristjani in vsi tisti, "ki hodimo k maši", v domovini

drugorazredni ljudje!

Zato naš odločen protest, zato naša solidarnost s slovenskimi kristjani, koprsko škofijo in vso slovensko Cerkvijo ter z vsem slovenskim kulturnim narodom, ki si podobnih vandalskih dejanj ne zasluži!

Da se je to dejanje zgodilo na Primorskem, pa je samo še dokaz več, kako žalostno dejanje je taka stvar. Primorci si podobnih dejanj ne zal-

sužimo, tudi zato ne, ker so prav naši duhovniki v najbolj težkih časih skrbeli, da smo kot narod obstali, zvesti jeziku, narodu, koreninam in krščanstvu.

In to morajo spoštovati vsi, tudi tisti, ki se naših krščanskih korenin ne zavedajo!

Država pa mora poskrbeti, da se taka dejanja, ki jim ni mesta v razviti Evropi, ne bodo dogajala več v prihodnje!

POVEJMO NA GLAS JANEZ POVŠE

Verjeti v zares prave stvari

Pred nedavnim so v Veliki Britaniji objavili rezultate desetletne raziskave o tem, ali datum rojstva zares določa značaj osebe oziroma človeka. Natančno so beležili podatke o izbranih osebah, ki so bile rojene v razponu istih dni in prišli do osupljive trditve: datum rojstva v ničemer ali tako rekoč nič ne vpliva na bistvo, značaj in s tem zgodbo človeka. Osupljivost je v dejstvu, da je navedena ugotovitev v kričnem nasprotju s tako zvano astrologijo, ki se je v zadnjih desetletjih dvignila na raven prave znanosti in od katere živi na tisoče "izvedencev", z njo pa se hrani na milijone ljudi. Ne smemo namreč pozabiti, da naj bi bil od določenege značaja, pogojenega z datumom rojstva, celo odvisen potek življenja človeka, torej tudi njegova prihodnost. Ob tem se ni težko spomniti, koliko ljudi verjame v napovedovanje prihodnosti in se zateka po nasvete k takšnim in drugačnim vedeževalcem ter jim za to še plačuje. Zanimiv je tudi podatek, da je v Veliki Britaniji v astrologijo in podobne "vede" pred petdesetimi leti verjelo le 13% prebivalcev, danes pa več kot 50%.

Kdo bo rekel, da še ni nič hudega, če ljudje verjamejo v usodnost datuma svojega rojstva oziroma v svojo vnaprej zapisano prihodnost. V kolikor pa pomislimo malo globlje, ima takšno verovanje zelo bistvene posledice, posebno če zajema toliko posameznikov, kolikor jih zajema dandanes. To verovanje preprosto prepušča tako zvani usojeni prihodnosti vso pobudo in je popolno na-

sprotje resnici, po kateri ima človek enkratno pravico in dolžnost, da je on sam temeljni oblikovalec lastne in skupne prihodnosti. In tako, namesto da bi se vsi skupaj lotili velikih izzivov in veličastnih nalog, se velik del ljudi izgublja v ukvarjanju z vprašanjem, kaj naj bi bilo že določeno, in se izmakne pravega delovanja. Na primer: živimo v svetu, ki je razklan med razvite in nerazvite, med bogate in revne in v kolikor revnim ne bomo pomagali, je naša prihodnost dovolj jasna - za sočloveka ne bomo storili, kar bi na vsak način morali storiti in to nas bo navdalo s cinizmom ter okrepilo v nas egoizem in praznino. Živimo v svetu, ki ga porušena ekološka ravnotežja dobesedno ogrožajo. V kolikor ne bomo za bistveno večjo varnost in zdravost okolja storili dosti več, kot storimo sedaj, potem je naša prihodnost dovolj jasna - ranjena narava bo legala na nas s spremembami klimatskih razmer in z vsesplošno onesnaženostjo, kar gotovo ne bo prispevalo k našemu boljšemu zdravju. Živimo v svetu, v katerem divjajo vojne in v kolikor jih ne bomo zaustavili in se pričeli iskreno dogovarjati, je naša prihodnost dovolj jasna - mir ne bo trden in naša varnost ne bo takšna, kot si jo želimo. In vendar bi vse navedene izzive lahko obvladali, seveda ne z malikovanjem menda že vnaprej določene prihodnosti.

Verjeti velja torej v zares prave stvari, namreč v smisel človeka oziroma njegovega nepogrešljivega delovanja - tudi v dobrem je namreč vse odvisno od nas.

NOVI
GLAS

UREDNIŠTVO

34170 GORICA, PIAZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 550 330
FAX 0481 548 808
E-MAIL gorica@noviglas.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL. 040 365 473
FAX 040 775 419
E-MAIL trst@noviglas.it

UPRAVA

34170 GORICA, P.ZZA VITTORIA-TRAVNIK 25
TEL. 0481 533 177
FAX 0481 548 276
E-MAIL uprava@noviglas.it

www.noviglas.it

GLAVNI UREDNIK ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK JURIJ PALJK

IZDAJATEL ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA;

PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN,

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949

POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA ITALIJA 45 EVROV, SLOVENIJA 48 EVROV,

INOZEMSTVO 65 EVROV, PRIORITETNA POŠTA 85 EVROV

POŠTNI TEKOČI RAČUN 10647493

CENA OGLASOV PO DOGOVORU

Intervju / Boris Pahor dopolnil 90 let

Življenjska in ustvarjalna moč pisatelja svetovljana

Pisatelj Boris Pahor je 26. avgusta t.l. dopolnil 90 let. Njegova razgibana pisateljska dejavnost, izostreni pogledi na slovensko stvarnost, pogostna popotovanja po evropskih deželah, zlasti po Franciji, pričajo o bogatem življenju, ki mu niti leta niti težke preizkušnje niso načele ustvarjalnega vitalizma. Naš intervju s tem pokončnim in zavzetim slovenskim pisateljem in svetovljanom, Prešernovim nagrajencem (1992) in od leta 1993 dopisnim članom Slovenske akademije znanosti in umetnosti, je posvečen njegovim prevedenim delom in njihovi odmevnosti v evropskem prostoru.

Gospod profesor, najprej iskrene čestitke za Vaš visoki življenjski jubilej in prirska voščila, da bi bili še naprej tako ustvarjalni in živahni kot do zdaj ter da bi nam s pisano in govorjeno besedo še naprej posredovali svoje misli, izkušnje in modrost. Začeli bi z literarnim prevajanjem nasploh. Kakšne so, po Vašem mnenju, značilnosti, vloga in pomen prevodne literature? Kaj pričakujete od prevajalcev in katere njihove vrline najbolj cenite?

Hvala lepa za čestitke, za voščila in za spodbudne besede. Glede prevajanja pa bi rekel, da je bistvenega pomena izredno dobro poznanje jezika, v katerem je delo napisano, to se pravi, da mora biti prevajalec doma tudi v dodatnem pomenu rekov in posebnosti izrazov, drugače njegov prevod ne samo ne bo zvest, ampak bo kazil smisel teksta. Drugo, kar je nujno, je, da se zadene duh izvornika. In še tretje: prevod mora biti na estetski višini, kar pomeni, da bralec ne sme čutiti, da gre za prevod. Za to, po navadi, zelo skrbijo založbe, čeprav gre pri tem za nevarnost, da se kje greši nad avtorjem.

Ali se vam zdi, da prevodna literatura v matici ustreza slovenskim razmeram in sodobnim zahtevam? Kaj pa v zamejstvu?

Kolikor sledim iz poročil, je število prevedenih del visoko, prav tako moder kriterij izbora. A glede prevodov bi pripomnil, da je povojna oblast malo skrbela za prevod slovenskih del v jezika naših dveh poglavitnih sosedov. Vse je bilo prepuščeno iniciativi posameznikov ali kaki založbi, medtem ko bi načrten prikaz naše kulture moral biti sestavni element političnega razmerja do sosednjih držav. Namesto takega nacionalnega kulturnega programa je pod prejšnjim režimom prevladovala ideo-

loška komponenta, po letu 1991 pa zavzetost politikov, da bi se uveljavili kot predstavniki slovenske prestolnice v krčeviti vnemi za sprejem v Združeno Evropo.

Profesor Pahor, Vi ste eden najbolj prevajanih sodobnih slovenskih pisateljev. Kako je prišlo do izbire del, ki naj bi bila prevedena?

Zadeva je malce komplcirana. Profesor Ezio Martin se je kot častnik alpincev v naših krajih zagledal hkrati v slovensko kulturo in v tolimnsko dekle, tako da si je osvojil obe vrednoti, slovenski jezik pa še posebej. In moja *Nekropola* je bila med prvimi deli deležna njegovega prevoda. Poklonil mi ga je, žal pa je potem tipkani tekst lovil prah na polici v ulici Sv. Nikolaja triindvajset let, ker ga nobena italijanska založba ni marala, to se pravi, da mi v glavnem ni niti odgovorila, da je delo prejela ali pa celo vrnila zavoj pošiljatelju, ne da bi se zanimala za vsebino. No, potem ko sva se ob razstavi *Trouver Trieste* spoznala z gospodom Evgenom Bavčarjem, je on insistiral pri založbi De la Table Ronde, naj vzame v poštev Martinov prevod. Ni šlo zlahka, a Pierre Guillaume de Roux, ki je odločal o izdajah, je dal brati tipkani italijanski prevod in po pozitivnem mnenju neznanega bralca knjigo izdal. Bavčarju in njemu gre zasluga, ta gospod De Roux je potem trikrat menjal založbo in vsakokrat izdal eno mojih knjig, zadnjo lani *Zibelko sveta*. Med nama se je rodilo prijateljsko razmerje, prav tako pri založbi Phébus, ki je izdala prevod *Spopada s pomladjo*, *Zatemnitev* in bo oktobra roman *V labirintu*. Za tega so se odločili proti moji želji, ker gre za povojni Trst z zavezniško vojaško vlado, kominformom itd., kar bo trd oreh za francoskega bralca, a so hoteli imeti zaključek "trilogije".

Po številu prevodov v tuje jezike je v Vašem primeru na prvem mestu francščina. Kako daleč v čas segajo

vaši prvi stiki s francoskim kulturnim svetom?

V resnici štejem za prvo razmerje izpit iz francoščine, to je zgodovine književnosti in Baudelairevih *Les fleurs du mal* pri prof. Diegu Valeriju; izpit sem potem lahko ponovil in je to štel za nov izpit, Valeri je predaval o *Petits poèmes en prose*. Bil je sijajen človek in intimen pesnik brez modernističnih zapletov. V taborišču je prišel na svoj račun, ko je francoski zdravnik, potem prijatelj, spoznal, da sem samo uradno italijansko označen. Govorila sva namreč tudi o Baudelaireu, a poglavito je bilo, da je višji instanci v Revierju povedal o moji (bila je skromna) francoščini in nemščini, o kateri sem imel v semenišču vsako leto popravni izpit! V vseh taboriščih, kar sem jih doživel, sem bil s francoskimi prijatelji zdravniki in bolničarji. V Belsen Bergenu so mi trije predlagali, da ne čakamo na repatriacijske komisije, in ker nismo bili v bodeči žici, jo uberemo sami proti Franciji. Meni je vabilo zelo prav prišlo, ker sem imel ranjena pljuča in sem si želel, da bi v miru ležal. Takrat še nisem doživel svobode, šele kasneje sem se zavedel novega rojstva, v zdravilišču so

me namreč imeli kot za svojega, velikega pomena za vrnitev v človeško družbo je bila tudi nenavadna deklica, ki je v romanu Arlette in so jo zaslužno počastile poleg slovenske tudi francoska in nemška kritika ter jo bo kmalu, kot kaže, tudi španska.

S francoskimi prevodi Vaših pripovednih del so povezana številna in zanimiva srečanja, nastopi in intervjuji v Parizu in drugje.

Da, srečanj in intervjujev se je nabralo kar lepo število. Založbe v Parizu imajo navado, da dajo v branje novo knjigo dva meseca pred izidom, tako da je ob izidu precejšnje število vabil raznih uredništev, radia itd. Potem so še vabila na razne *Salons des livres*, to je na srečanja s predstavivami, predavanji, podpisovanjem. Po izidu *Zibelke sveta*, ki ima v francoščini naslov *La Porte dorée*, sem bil, na primer, povabljen na tri različne take semnje knjige, v Cassis blizu Marseille, v Saint Malo in v Cognac, kar bo prihodnjega novembra.

Za germansko jezikovno območje je prevodov sicer manj, vendar so vsi po svoje zanimivi. V Nemčiji je zelo odmevna Vaša

Nekropola. Ali jo nemško bralstvo lahko občuti kot nekakšno moralno katarzo?

Na nemškem področju je bilo pravo presenečenje. Ko je izšel prevod *Spopada s pomladjo*, kjer je tretjina knjige posvečena taboriščni tematiki, je tisk zelo obširno poročal prav o tem taborišču, vendar je *Nekropola* sprožila še večje in vsestransko zanimanje in marsikateri poročevalec se je spraševal, kje je bila knjiga štirideset let, drugi pa so poudarjali, da je prišla v Nemčijo preko Francije in New Yorka namesto iz Italije... Katarza? Nekaj že, posebno pa je delo cenila in ceni povojna generacija, ker ob opisu vsega hudega ni ne sovraštva ne ogorčenja, kot je poudarjeno v sprememni besedilu tudi v žepni izdaji, to je "presenetljivo darilo za nemškega bralca", je napisano. Z zadoščanjem je treba priznati, da je nemška kritika prva priznala *Nekropoli* evropsko državljanstvo, kar je za tržaško slovensko književnost izrednega pomena.

V New Yorku je založba Harcourt izdala prevod *Nekropole* 1995. leta ob obletnici osvoboditve; kolikor sem jih videl, so odzivi zelo pozitivni. Vsekakor, ko sem lani naročil štiri izvode za nove znanke, so mi sporočili, da knjig nimajo več.

Italijanski prevodi Vaših novel in romanov so razmeroma maloštevilni, vendar je tu že opazen napredek. Hvalevredna sta zlasti prizadevanje založbe Nicolodi in njen pred nedavnim izraženi namen, da bo še naprej izdajala vaša v italijansko prevedena dela.

Založba Nicolodi iz Rovereta pri Trentu je prepričana v poskus, da zbudi zanimanje za moje knjige, a sem zelo skeptičen glede uspeha. Članki, ki so izšli v nekaterih pomembnih listih, so sad njenih prizadevanj, je pa vprašanje, kako lahko v Italiji uspejo knjige, kjer je govor o fašizmu izpod peresa

slovenskega avtorja italijanskega državljanja. Zadovoljen bi bil, ko bi poskus uspel, ker bi bil to dokaz, da prihaja do priznanja pretekle usode Primorske vsaj na literarnem področju, ko pa se odgovorna politika tega otepa.

Ali imate v zvezi s svojo prozo in njenim nadaljnjim prevajanjem v tuje jezike kakšno posebno željo?

Zadovoljen sem z uveljavitvijo mojega dela, morebiti bi si še želel, da bi tudi novele, v katerih je prikazano početje črnega terorja, doživele prevod v nemščino in angleščino. Prevod v nemščino ima gospa Mirella Merku, ki je lepo uspela s prevodom *Nekropole* in novel v italijansko, že precej časa na razpolago morebitnemu založniku!

In še zadnje vprašanje. Kakšno sporočilo bi s svojimi pripovedmi želeli posredovati tujim bralcem?

Glejte, kot sem že nekje poudaril, bi rekel, da sem s svojim delom želel povedati o "ponižanih in razžaljenih", če naj si izposodim naslov prve knjige Dostojevskega, o njihovem boju za svobodo. Prav tako sem želel prikazati lepoto in dragocenost ljubezni, to posebno kot anti-germanizma. Upam, da se mi je nekaj teh želj posrečilo uresničiti. Žal mi je, da je bil pri tem tuj bralec prikrajšan za prikaz posebnosti in mika našega obmorskega sveta. Tako sem založbi, ki bo novembra izdala prevod romana *V labirintu*, svetoval, naj se rajši odloči za *Mesto v zalivu*, a so vztrajali, kot sem že poprej rekel, da želijo dopolniti dve poprejšnji izdani knjigi, to je *Zatemnitev* in *Spopad s pomladjo*. Kar je seveda tudi prav, a labirint povojnega Trsta je eno samo prebijanje skozi skaženo svobodo. Medtem ko bi mik naše mediteranske domovine v predlagani knjigi prišel do poudarka, kot so ugotavljale ocene ob izidu.

Lepa hvala za intervju in še enkrat naše iskrene čestitke in voščila. Bog Vas živi!

Lojzka Bratuž

3

ČETRTEK,
28. AVGUSTA
2003

Od 29. avgusta do 16. oktobra

Kogojevi dnevi 2003

Organizatorji mednarodnega festivala sodobne glasbe Kogojevi dnevi so v začetku tedna po poročanju Slovenske tiskovne agencije predstavili program letošnje, že 24. izvedbe festivala, ki velja v slovenskem prostoru za festival resne glasbe z najdaljšo tradicijo. Poleg koncertov v cerkvi sv. Marije Vnebovzete v Kanalu ob Soči bo

festival potekal še v Desklah, na Dobrovem, v Ljubljani, na dvorcu Zemono pri Vipavi ter v Trstu in Gradežu. Na festivalu, ki se bo začel 29. t.m. in bo trajal vse do 16. oktobra, bo predstavljenih skoraj trideset novosti, ki jih bodo izvajali slovenski in tuji glasbeniki.

Na petkovi slovesni otvoritvi, ki se bo začela ob 20. uri

na kanalski Kontradi, bodo zbrane nagovorili predsednik Sveta Kogojevih dnevov Ciril Zlobec, župan občine Kanal ob Soči Miran Ipavec ter dekan Akademije za glasbo in skladatelj Pavel Mihelčič. Sledila bo otvoritev razstave del akademskega slikarja Bogda-

na Borčiča v bližnji galeriji Rika Debenjaka, ob 20.30 uri pa bo pod vodstvom dirigentke Nade Matošević v cerkvi sv. Marije Vnebovzete nastopil mednarodno uveljavljeni orkester iz Padove, ki se bo med drugim predstavil s krstno izvedbo Sinfonietta za ko-

morni orkester Pavla Mihelčiča. V petek, 5. septembra, bo v cerkvi sv. Marije Vnebovzete v Kanalu nastopil trobilni kvintet Juvavum Brass iz Salzburga.

Dan za tem se bo festival preselil v Italijo, saj bodo v Gradežu pod taktirko dirigenta Antona Nanuta nastopili Simfoniki RTV Slovenije ob

spremljavi pianista Umberta Cominatija. Na programu bo tudi Plesni intermezzo iz opere Črne maske skladatelja Marija Kogoja, po katerem se festival imenuje. V petek, 12. septembra, bo na gradu Dobrovo večer samospelov Štefana Maurija. Mednarodna zasedba glasbenikov bo izvedla 24 samospelov, od tega kar 13 novitet.

Aktualno

Izpodjedanje vere

V državah nekdanjega socialističnega sistema je zanimivo tudi to, da se obraz vere in vernosti zelo spreminja. Sicer se ta spreminja po vsem svetu. Kjer ni bila vera tako ali drugače prežanjana, ali lepše, kjer si lahko svobodno izpovedoval svojo vero, si danes na istem, kot so kristjani v teh deželah. V tem lahko vidimo veliko sorodnosti.

Izpodjedanje vere se za paža povsod. Deželi, kot sta Poljska in Slovaška, poznata veliko ljudske vernosti. V nemško govorečih deželah pa je vera zelo ukoreninjena med intelektualci. Ponekod se prepletata ljudska vernost, ki je velikokrat prav zelo preprosta, in močna vera izobražencev.

Rad bi se ponašamo s krasnimi sakralnimi stavbami, te pa so lahko tudi odraz pričevanja preteklega časa. Zato se sprašujem: "Kaj naj se iz te tradicije ohrani in kaj ne?" Bog verjetno ne želi, da bi kamni oživel, vsaj tako kaže. Če bi kamni, zlasti na našem Krasu, oživel in bi Bog naredil ta čudež, potem bi naše kraške cerkve bile znatno premajhne, tako pa so daleč prevelike... Zastavljeno vprašanje je vsekakor pomembno: "Kaj naj iz tradicije hranimo in česa ne?" K tradiciji spada tudi struktura župnije. (Pustimo ob strani Zakonik cerkvenega prava, ki določa pravni pomen župnije! Prav tako civilno zakonodaja.) Število duhovnih poklicev pada. Duhovnikom letno priključujejo nove župnije. Ob tem se zastavlja vprašanje: "Kako naj se za bodočnost zagotovi redno dušnopastirstvo in delitev zakramentov?" Kje je način, da bi motivirali vernike, ki so bili doslej vsa leta nekje ob strani, da so za vse to tudi oni odgovorni? Kakšno smer naj izberemo, ko vidimo, da je okolje velikokrat nasprotno, da ne rečem sovražno, vsekakor pa indiferentno do vsega, kar se v župniji dogaja, zlasti na verskem področju? Pri vsem tem se zelo ležko loči bistveno od nebistvenega. Z

lahkoto uvidimo nostalgijo preteklost in romantični, velikokrat zelo čustveno obarvani pogled nazaj, težje pa sprejemamo realnost in trezni pogled naprej! Večina obiskovalcev naših cerkva je pretežno starejša. (Seveda so tudi izjeme!) Mladi so polni dobre volje, niso pa stalni, ker ne poznajo resničnih vrednot cerkvene tradicije. V času, ko so se versko oblikovali, nam ni uspelo jim pravilno predstaviti te vrednote, jih posredovati in jih zanje tudi prepričati. To nam je svarilo, da se za to bolj zavzamemo in skušamo nadoknaditi, kar se nadoknaditi še da.

Po Evropi se počasi župnije preoblikujejo na temelju malih skupin. Njihovi člani se zavedajo, da so tudi oni soodgovorni za kraj in župnijo. (Gre za utrjevanje osebne odgovornosti do kraja in župnije! Vse to je v našem zamejstvu zelo šibko.) Te skupine se med seboj povezujejo in ustvarjajo nekakšno mrežo skupne duhovne pomoči in tudi vidnega življenja v krajevni Cerkvi.

Lahko pa se ob vsem tem pojavi tudi neka nerodnost, ki jo opazimo v tistih krajevnih Cerkvah, kjer so zelo ugodne verske okoliščine. Ljudje velikokrat pričakujejo, da se uveljavijo v strukturi, ki jo Cerkev predstavlja in s tem tudi v svojem življenju. (Takšne primere poznamo tudi v našem zamejstvu!) Če nam uspe prepričati člane teh malih župnijskih skupin (lahko tudi gibanj), da je njihov zunanji (vidni) uspeh, brez honorarja in aplavza, že vnaprej obsojen na vidni neuspeh, potem bodo ostale te skupine žive. V kraju ali župniji bodo naredile veliko dobrega, četudi jih skoraj ne bomo opazili. Drugače bodo kmalu zamrle, ker ne bodo sprejele spoznanja, da je Bog postal človek zato, da s precejšnjo mero žrtve in odpovedi, in to zase in Zanj, mi naredimo svoj zastojni korak do Njega.

Ambrož Kodolja

Pismo iz črne Afrike

Sredi dvatisoč vsega potrebnih otrok... trkam na vaša vrata!

Dragi bralci Novega glasa! Upam, da ste imeli priložnost vsaj za kratek oddih na morju ali v gorah. Sicer pa vem, da je bilo to poletje bolj pasje vroče.

Tu pod vulkanom smo večeraj koncali štiritedenski oratorij s približno 1800 otroki vsak dan. Skupina petnajstih prostovoljcev iz Italije, Belgije in Slovenije skupaj z domačimi animatorji je imela polne roke dela in živžava ni manjkalo. Vse se je končalo s tombolo, ki nam vsako leto izprazni skladišča tistih oblačil, ki jih naši otroci ne potrebujejo. Se pravi, da otroci iz okolice odnesejo svojim mamam in očetom vrečke z oblekami in drugimi dobrimi stvarmi za številne družine. Tako se vse konča v znamenju sreče izžarevajocih oči in veselja. Vsak dobi nekaj.

Danes so odpeljali na misijon v notranjosti še obleke za stare ljudi na eni na novo ustanovljeni župniji. Tako, da prav vse pride prav.

Sicer pa bomo teh 14 dni pred pričetkom rednih šolskih aktivnosti organizirali za naše otroke kamp ob jezeru v škofijskem velikem semenišču za en teden. Sam bom kar varoval hišo in seveda pospeševal kritje tretjega internata in ambulante. Oprema je že en mesec v skladišču. Tudi za zobozdravnika. To je darovala humanitarna organizacija s Korzike. Vedno smo za en mesec v zamudi. Še k sreči, da se znajo Afričani stisniti v prostorih!

Prejšnjo nedeljo smo najeli majhno letalo in šli na sever v Bunijo, kjer še vedno tli vojno vzdušje, iskat osemindvajset malčkov sirot in Fatikija (80 km od Bunije), ki so sprožili mednarodni SOS klic in smo mi nanj odgovorili pritrilno. Sedaj je teh otrok čez petdeset in v mišarstvu smo jim naredili za vsakega lepe jasli. Otroci so

vsi travmatizirani (med njimi tudi dva primera aidsa) in tudi dve sestri domačinki, ki sta bili z njimi v stalnem strahu pred pobojem, sta bili en teden v zdravniški negi zaradi fizične in psihične izčrpanosti. Tako je naš center v tem trenutku prepoln, saj se rednemu številu 400 (notranjih) pridružijo še otroci v tranzitu, ki so po dolgih letih vojne in iskanja le dobili svojo družino-starše in jih humanitarne organizacije vozijo v vse konce dežele. Vsako leto je teh otrok čez dva tisoč.

Kakšna bo nadaljnja pot otrok-sirot iz Bunije zaenkrat še ne vemo. Potrebni so posebne nege in stalne prisotnosti odraslih oseb. Dve redovnici in tri novinke na praktično ter tudi nekaj mlajših deklet iz centra se velikodušno žrtvujejo zanje. Za te malčke bomo morali dograditi posebne prostore. Ali bo to v sklopu novega doma, ki ga bodo prihodnje leto, če Bog da, pričeli graditi slovenski otroci s sredstvi, zbranimi na trikranjevski akciji 2004? Vsekakor bo zaradi različnih vzgojnih pristopov potrebno otroke tudi bivalno bolj kategorizirati. Omenjene redovnice, ki so na severu (600 km) izgubile pet misijskih postojank, so sedaj delno pri nas, delno razmetane po drugih skupnostih in žive zelo skromno. Rade bi si zgradile vsaj eno primerno hišo v naši bližini. Ostale so brez vsega. Na severu so imele tudi bolnišnico, ki je ostala pod ruševinami. Dve redovnici sta bili ubiti. Kako bi jim pomagali?

Kategorija podhranjenih otrok - teh je redno vsak dan čez 400 - je poglavje zase. Okrog 25 jih moramo hospitalizirati noč in dan, sicer bi umrli. Drugi si počasi ob primernem zdravstvenem nadzoru hitro opomorejo in dajo

prostor drugim. Moramo kupovati zanje posebno mleko, ki je zelo drago. Slišim, da je avstrijski proizvajalec zavrnil naročilo slovenske Karitas za nabavo tega mleka, ki bi šlo iz Slovenije v kontejnerju, ki se ravnokar polni. Z izgovorom, da se bojijo, če bo mleko prišlo do otrok. Sprašujem se, kako to, da ga trgovci tukaj dobijo in z njim krepko služijo?! Čudna logika, ki je ne razumem. Morabit so spregledali oddajo na CNN, ki je pred nedavnim predstavila v živo naše delo.

Kot sem omenil zgoraj, je v tem trenutku v polnjenju dvanajst metrski zabojnik v Ajdovščini - kontejner, ki ga je organizirala ljubljanska Karitas (po iniciativi gospoda Staneta Kerina) ob sodelovanju vipavsko-goriške Karitas in drugih prijateljev. Kar nekaj ton navadnega mleka v prahu so spravili vanj in drugih stvari za naše otroke, žrtve vojne. Seveda so tehnične in športne izboljšave tudi našle mesto v veliki železni škatli s 66 m³ prostora. Bog lonaj vsem posameznikom in podjetnikom za opravljeno delo!

Ko gledam vsak dan to maso otrok, ki se vsak dan hrani (pravijo, da jih je že 1.700) iz loncev naše kuhinje, se čudim, da nikoli ne zmanjka. Zares veliko delo Previdnosti pod grozečim vulkanom! Dobrotniki centra, ki sprejema, zdravi in vzgaja, so tudi Slovenci po vsem svetu. V zamejstvu se se dostojno zapisali v ta dolgi spisek plemenitih src, ki ne pozabijo otrok v potrebi in nevarnosti, brez staršev in tistih pobranih s ceste, bojišč in zaporov. Vizija svetega Janeza Boska se uresničuje tudi po vas, dragi rojaki. Od Turina, čez Afriko do Pekinga in še naprej vse tja do Ognjene zemlje je šla ta vizija svetnika mladih! Res "po-

trebno" je bilo tudi tisto bruhanje vulkana lansko leto, da je prebudil svetovno vest in zagnal klic na pomoč težko preizkušani deželi, izčrpani v dolgoletni moriji vojne, ki je pred nekaj tedni končno zadihala edinost po vzpostavitvi enotne pluralne vlade v Kinshasi, glavnem mestu Konga.

Še naprej bom trkal na vaša vrata kot berač za naše otroke. Pri nas ni nobenega socialnega varstva za nobenega. Vse zdravstvene usluge moramo plačati sami. Stroški so ogromni in o teh se ne govori, saj so, hvala Bogu, tudi po vaši dobroti sproti pokriti. Prevoznik, ki je z letalom prepeljal otroke s severa, je ob pogledu nanje in na njihovo obupno stanje sklenil sam s svojimi prijatelji in družino poravnati vse stroške prevoza. Za nas opogumljajoča gesta, ki ni prva s strani te osebe. SOS je najboljša nebeška banka.

Prisrčne, sedaj že skoraj jesenske pozdrave v Gorico in Trst čez Kras in Rezijo in tja, kjer živite dragi rojaki in dobrotniki! Vsakdanja molitev naših otrok naj vas spremlja in vam bodi v blagoslov. Računajte nanjo!

Hvaležni Danilo Lisjak, misijonar v Kongu - Goma

SVETOPISEMSKA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU BZLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

VILJEM ŽERJAL

22. NAVADNA NEDELJA

5 Mz 4, 1-2, 6-8; Ps 15, 2-5; Jak 1, 17-18, 21b - 22, 27; Mr 7, 1-8, 14-15, 21-23

Vse zapovedi in prepovedi ter vsi zakoni naj bi služili čistosti srca. Sv. pismo vzgaja Izraelce in vse ljudi k prisrčnemu odnosu do Boga in do človeka.

Zapovedi, prepovedi, odloki ipd. so potrebni, a hladni, mrzli, ker ostajajo na ravni ukaza, preračunljivosti, česar pa človek ne mara.

Jezus nam nudi primer, ki nam lahko osvetli napačno, zgrešeno in grešno, krivično, zgolj legalno zadržanje do Boga - farizeji in pismouki se navidezno potegujejo za Mojzesovo postavo, a so slepi za duha, ki nas mora voditi pri izpolnjevanju zapovedi - šli so namreč tako daleč, da so razglašali za "korban", t.j. za Bogu posvečen dar to, kar bi morali dati za vzdrževanje ostarelih in pomoči potrebnih staršev (Mt 15, 3-6; Mr 7, 10-13). Tako so ohranili zase vse imetje, za starše pa se niso brigali. Še manj za Boga.

Tako mišljenje, združeno z lakomnostjo, sprevrže vse življenje v eno samo hinavščino. Isto se je zgodilo z Judom

liškarjotom, ki ga je pripeljalo v slepo ulico obupa in prezira samega sebe (Mt 27, 3-10).

Računati moramo z dejstvom, da smo ljudje zaradi izvirnega greha globoko ranjeni. Sv. pismo ima tudi stavek, ki se glasi: "Vsak človek je lažnik" (Ps 116, 11). Seveda ne subjektivno, saj imamo tudi svetnike, pač pa na splošno vzeto moramo priznati, da brez Božje pomoči ne zmoremo nič za večno življenje. Bog je tisti, ki nagiba k dobremu in daje vse potrebno za zveličanje (C. Ar., Trid. idr.). Deluje tudi po zapovedih. Vsi vemo, da je končno le Bog tisti, ki daje možnost za dobro, za življenje po Duhu in v Duhu. Neverni ljudje pa vidijo lepoto zapovedi in Božjih zakonov, ko opazijo pošteno življenje vernega človeka (5 Mz 4, 6). Čutijo namreč prisotnost Boga, ki deluje po vernikih z modrostjo in razumnostjo. Bog jim je blizu, z njim se lahko pogovarjajo kakor s prijateljem (istotam). Presegajo torej zapoved, ker jo živijo.

Današnji psalm nakazuje pot do Boga (Ps 15, 2-5). Ta pot je namreč temeljna odločitev za poštenje, je pravično ravnanje, je zavzemanje za resnico. Je prosojnost srca in prav tako čistost jezika. Bližnjemu dela dobro, ceni ga. Zvesta je do konca, četudi trpi materialno izgubo. Nikakor ne izkorišča stiske bližnjega. Ne sprejema podkupnine.

Jezus meri naravnost v čistost našega srca. Zato nam olajša izpraševanje vesti, ko navaja cel "jedilni list" pregreh, ki omadežujejo naše človeško srce in zato življenje, začeni pri hudobnih mislih pa tja do nespameti (Mr 7, 21-23), kar je sad naše dvoličnosti ali hinavščine. Navaja preroka Izaija,

ki je v Božjem imenu bičal Boga zunanje češčenje Boga takole: "To ljudstvo me časti z ustnicami, a njihovo srce je daleč od mene. Toda zaman mi izkazujejo čast, ker učijo človeški nauk in zapovedi". Božjo zapoved opuščate in se držite človeškega izročila" (v. 6-8; Iz 29, 13).

Samo Jezus ustvarja čistost srca. Mi pa moramo z njim sodelovati. Najprej ga moramo prositi za čistost srca. Tedaj nam bo dal Svetega Duha (1k 11, 13), da bo vse naše življenje po Božji volji, t.j. naravnano na ljubezen do Boga in do vsakega človeka.

Sv. Pavel piše, da smo poklicani k svobodi (Gal 5, 13). Pribije pa, da je naša svoboda v tem, da služimo drug drugemu po ljubezni, saj nas je osvobodil za svobodo (v 1. 13. 14.). A zna biti tudi piker, ko graja medsebojno grizenje in obžiranje, rekoč: "Glejte, da se med seboj ne pokončate" (v. 15).

Tudi Pavel našteva celo vrsto pregreh, ki kvarijo človeka. Nato pa navaja sad Duha, ki so: ljubezen, veselje, mir, potrpežljivost, blagost, dobrotljivost, zvestoba, krotkost, samobvladavanje. Zoper te stvari, pravi, ni postave (Gal 5, 19-23). Nadaljuje pa takole: "Tisti, ki pripadajo Kristusu Jezusu, so križali svoje meso s strastmi in poželenji vred. Če živimo po Duhu, tudi delajmo po Duhu" (v. 24-25).

Vera pripelje človeka do lepe, prisrčne ljubezni. Ustvarja novega človeka, da bomo "nekakšna prvina njegovih stvaritev" (Jak 1, 18), kar se mora izkazati v skrbi za sirote in vdove v njihovi stiski (v. 27).

ŽIVLJENJSKE PREIZKUŠNJE

Pretrsljiva izkušnja družine v Vukovaru, kjer si ni mogoče misliti, da je vojno razdejano ob koncu drugega tisočletja zadalo toliko ranjenosti in trpljenja nešteti nedolžnim srbskim in hrvaškim družinam, me je postavilo pred dejstvo, da moč zdrave in preproste vere zdaleč ni le uteha, temveč prava moč ponižnega, ki gleda na življenje še naprej z zaupanjem in smislom. Gospod Mate je izgubil sina in ženo, hišo mu je JLA popolnoma razbila in porušila. Zaprt je bil skoraj leto dni v zaporu v Sremski Mitrovici. To je bila usoda mnogih Hrvatov. Tudi Srbe so ubijali, ker se niso mogli odločiti za mirno vestjo, da bi čez noč na ukaz JLA začeli klati svoje do takrat še prijatelje in sosede Hrvate. Noro! Predno so gospoda Mateja odpeljali v Vojvodino, so mu pred očmi dobesedno zaklali sina, 28-letnega fanta, ki je sicer zaradi vojnih razmer bil vklješčen v usodno barbarško bratomorno vojno. Žena mu je nedolgo zatem umrla zaradi raka. Mož mi je pripovedoval, kako se je izkopal iz zelo velike preizkušnje, kjer ni bilo v danem trenutku mogoče videti obzorja upanja. Seveda v samotni je zapustil svoje rodno mesto Vukovar in se vrnil šele po vojni, ko je mesto spet prišlo pod oblast Hrvatske. To so dogodki, a gospod Mate je tole govoril, in to s spokojnim nasmehom,

SKRIVNOST ZAKONSKE LJUBEZNI

P. MIRKO PELICON

sicer preizkušene obličja: "Ubili so mi sina in ženo, kar mi je Bog najdragocenejšega dal: kaj naj morem? Tako je. Žalost in preizkušnja sta mi prešini srce, a verjemite mi: ni sovraštva do Srba zaradi tega, ker logika vojne je logika sovraštva in v sovraštvu ima prste hudič. Koliko Srbov je umrlo ali izgubilo sorodnike na podoben način! Pri Bogu je vse, kar je njegovega, kar je bilo v njegovi ljubezni! Jaz sem ljubil svojo ženo in svojega sina in onadva mene. Bog ju ima pri sebi. Meni pa želi, da grem naprej. Življenje mora iti dalje, ker nismo rojeni, da nas preizkušnje zaustavijo na poti našega življenja, ampak da nas prekalijo v tem, kar smo, da smo z Njim in da je On z nami. Tako sem se spet poročil. Laže mi je v življenju z družico. Poročil nas je p. Slavko in poroka je bila prav lepa. Nad našo hišo, nad naju, ženo in mene, je spet prišel blagoslov Boga!"

Verjemite mi, da so te Matejeve besede odmevale v najgloblji tišini mojega srca, saj sem si rekel, da vidiš človeka, če je pristen ali ne, in Matejev pogled, njegov govor, sta bila prežeta z iskrenostjo. Njegov sosed je Srb in sam sem opazil, kako sta se pozdravila in pogovarjala. Spraševal sem se, kam nas je zahodna potrošniška kultura pripeljala! Najprej smo se znebili Boga in ga začeli uporabljati za naše potrebe. Nato pa nas je naše materialno izobilje popolnoma izpraznilo, čeprav se večkrat trudimo v naši veri in živ-

ljenju, a opažam, da pri prvih hudih preizkušnjah nas duhovno in psihično raznese. Bojim se, da je pri nas vera pojmovana kot znanje, pa še tisto tudi bolj slabo. Mate pa je imel v sebi pravo ljubezen, prekaljeno v najhujšem ognju; in iz te ljubezni je naravno izžarevala ponižna, a prepričljiva vera.

Pred petdesetimi leti, med drugo svetovno vojno, je moralo biti v naših krajih podobno. Morda sta kapitalizem in potrošništvo še hujša preizkušnja, ker nas je vse tako poplitvila? Kaj bo, če se ne bomo našli? Ne vem, vem samo, da mi bosta Matejev pogled in njegova zgodba ostala živa spodbuda, da v življenju gre za res in da, tudi če naše generacije niso izkusile vojne, življenje ni šala. Notranja brezbriznost in nenasičenost sta veliki muki, tudi v današnjem mlademu človeku, družini in družbi sploh.

Slovensko-hrvaško srečanje v Mariji Bistrici 30. avgusta

V pripravah na srednjeevropski katoliški shod, ki bo 22. maja 2004 v avstrijskem Mariazellu, za katerega so se odločile škofovske konference Avstrije, Madžarske, Češke, Slovenije, Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Slovaške in Poljske, se slovenski romarji odpravljajo na bratsko srečanje v sosednjo Hrvaško. Njihovo narodno svetišče Marijo Bistrico, največje

hrvaško romarsko središče, staro skoraj 800 let, bodo obiskali v soboto, 30. avgusta. Gesli srečanja sta *Bog daj srečo, sosed!* In *Dobro mi došel, prijatelj!* To bo prisrčno srečanje vernikov obeh narodov, ki ju družita večstoletno mirno sožitje in zaveza, da je Kristus - upanje Evrope. Slovenci bodo z obiskom počastili skupno Mater in se srečali z brati po veri. Srečanje ima velik simbolni pomen in je deležno mednarodne pozornosti in podpore.

Pet minut za molitev

Molitev staršev za otroke

Sveti Anton, otroci so najbolj objokovali tvojo smrt in prvi so razglasili tvojo slavo po vsej zemlji. Varuj in blagoslavljaljaj moje otroke, saj dobro poznaš moje skrbi in težave. Pomagaj mi, da bom pravilno vzgajal(a) otroke, ki mi jih je Bog dal. Prizadeval(a) si bom, da jih bom vzgajal(a) v ljubezni do Jezusa. Sveti Anton, pri Bogu jim izprosi posebno milost, da bodo ostali vedno čisti na duši, pokorni svojim staršem in zvesti Jezusu. Amen

zastava - nova - na zvoniku, vseppek barvane zastavice, velik venec in ubrano pritrkovanje. Seveda smo že v soboto, na god sv. Roka, malo

Nedeljske sv. maše, ki jo je dovršeno pel "skupni" zbor v latinščini, je vodil idrijski novomašnik Damijan Bajec v slovenščini in italijan-

Romanje goriške nadškofije

Lurd za "množico" ljudi

Ko te v teh dneh pasje vročine večina ljudi sprašuje, ali si že bil na letovanju ali kam boš šel in ti jim odgovoriš, da letos ne bo letovanja, marveč romanje v Lurd, ti skoraj vsi zasmehljivo rečejo: "Kaj nisi že bila?" So pa tudi tisti, bolj redki, ki te presenetijo z besedami: "Srečna si," in dodajo: "Moli tudi zame!"

Vabilo na tem tedniku je v meni sprožilo dokončno odločitev za to ponovno romanje. Seveda je romanje v Lurd težko opisati, treba ga je doživeti.

Letošnje romanje je naš nadškof msgr. Dino De Antoni osredotočil na "množico" z voščilom, da bi se mu lahko vsak pridružil.

Katero množico smo videli v Lurdu? Tisto raznovrstno, pestro, ki je že molila pred votlino, pri nogah Devic Marije, ki smo jo srečali pri mednarodni maši v ogromni podzemni baziliki sv. Pija X. Tokrat je maši predsedoval prav naš nadškof, ki se mu vsi slovenski romarji zahvalujemo za veliko pozornost, ki nam jo naklanja. Saj nas je bilo samo 39 na 451 skupnih. Zgovorno pa je število devetih naših mladih, ki so se prvič odpravili z modrim vlakom v Lurd kot prostovoljci.

Kakšno množico smo srečali v Lurdu? Množico, ki v globoki duhovni prostosti izpoveduje svojo vero in to ozračje jo zaplete v molitev, družbo in bratstvo. Med te bi upoštevala sestre Unitalsija, ki požrtvovalno negujejo bolne in ostarele med romanjem in bivanjem v Lurdu, in v moški obliki spremljevalce bolnikov na vozičkih k bogoslužjem ali ljudskim pobožnostim.

Skakšno množico smo molili v Lurdu? Z evharistično

množico, ki se zaveda izziva sveta, da lahko opravi brez Boga, in z močnim pričevanjem vere zahvalnice kot naravnega protistrupa proti razkropitvi. Ko smo z g. Karlom Bolčino še v temi pred šesto uro zjutraj čakali, da nam odprejo baziliko Brezmadežnega spočetja za našo slovensko mašo, je prihod naših mladih razveselil vse. Skupna hvalnica in prepričanje v prihodnost lajšata tegobe in dvome v srcu.

S kakšno množico smo slavili bogoslužje življenja? Križev pot je sestavljen iz bronastih kipov v naravni velikosti. To ljudsko pobožnost smo imeli že ob osmih in lahka sa-

imeli častni prostor v srednji vrsti klopi in pri obhajanju se je nadškof z vsemi rokoval. Seveda so to samo zunanja znamenja, ki pa te vseeno segrejejo pri srcu. Drugačno zadoščenje pa je, ko moliš rožni venec v svoji materinščini pred tako nepregledno množico vseh narodnosti pri večerni procesiji s svečami. Tudi če naša kitiča *Zvonovi zvonijo* ni bila preveč uglašena, smo zapele v slavo Mariji in našemu malemu, njej posvečenemu narodu.

Nočni obisk Devici Mariji je res nekaj posebnega. Vsi nočni obiskovalci molijo v tišini. V tej čarobni atmosferi si samo ti in Ona. Iz srca ti pri-

vrejo zamolčane prošnje v prepričanju, da Ona bo dobra priprošnjica pri Bogu za njihovo uresničitev. V temi, tudi kakšna prej, zadržana solza si utre pot po licu in pade na rožnovenske jagode, ki drsijo med prsti v zahvalno molitev.

Iskrena zahvala g. Karlu Bolčini, ki je res dober naslednik msgr. Močnika. Poleg že omenjene slovenske maše smo imeli poskrbljeno slovensko besedo pri vsakem bogoslužju. Z njim smo obiskali Bernardkine kraje. Pod njegovim vodstvom odkriješ vsakokrat kaj novega.

Posebna zahvala gre naši animatorki, sestri Unitalsija, ki nas je seznanjala z raznimi urniki in sporedi in, kolikor mogoče, tudi spremljala potrebne in jim pomagala. Ker pa smo povečini neposlušni, smo jo dodobra namučili s ponavljanjem enih in istih stvari.

Zahvaljujem se vsem romarjem za družbo v teh dneh in nasvidenje (upajmo) prihodnje leto!

Albina Pintar

pica je blagodejno vplivala na nas. Kot običajno je naša skupina sledila italijanski in g. Bolčina nam je na kratko, a res jedrnat orisal vsako postajo. V Lurdu je uprizorjena tudi 15. postaja: velika kamnita okrogla plošča, odvaljena od odprtega groba. To ni samo Kristusovo vstajenje, ampak vstajenje vseh verujočih, ki se posebno tam predajajo božji volji in dovolijo, da Kristus živi v njih in vsi skupaj v Kristusu.

Romarsko mašo smo imeli v baziliki Rožnega venca. Ker poteka letos 100-letnica ustanovitve Unitalsija, je bila posebno oblikovana v ta namen. Berila in prošnje so brali bolniki. Razni duhovniki, ki letos slavijo jubilej mašniškega posvečenja, so dobili posebna priznanja. Vsi prisotni pari pa so

ščini (slika levo). V prijetnem govoru je navduševal za življenje po veri in ljubezni. Pa še v italijanščini o važnosti sv. evharistije. Tudi tradicionalno procesijo z Najsvetejšim je vodil on ob spremljavi godbe, narodnih noš in pritrkovanja. Pred cerkvijo, ob lepem oltarju je potem odmeval šestkratni vzklik: Te rogamus, audi nos (prosimo te, usliši nas) na prošnje v obeh jezikih. Potem blagoslov polju, delu in zahvalna pesem. Konec seveda z družabnostjo pod lipo.

Zvečer smo ob 19.30 prijetno presenečeni molili litanije z moškim zborom Janez Svetokriški, ki je nato pred župniščem prepeval deset naših pesmi, med katerimi sta izstopali *Slovenec sem* in *Zdravljica*. Vodil je p. Stane Bešter (slika desno). Z aplavzom, rožami in srečolovom smo mi zaključili "župnijski" praznik; šagra pa se je nadaljevala na travniku Sokol. Od pet-

ka do nedelje smo si lahko tudi ogledali v župnijski dvorani zanimivo slikarsko razstavo mladega Dimitrija Brajnika z značilnimi murvami, ki so nekoč dajale ne samo mejnike in murvice, ampak tudi proizvod svile s sviloprejkami. Pa še veliko fotografij o delovanju župnijske skupnosti. V nedeljo, 24. avgusta, smo v večernih urah prisluhnili koncertu v cerkvi v režiji "Pro-

getto musica". Svetopisemske pesmi, klasične in druge je pela Katja Konvalinka. Spremljal jo je na klavir Igor Vicentič. Z izredno dovršeno glasbo in petjem ju je številno občinstvo nagradilo z dolgim aplavzom.

Vsem nastopajočim ob naši šagri iskrene čestitke, zahvala in voščila za nadaljnje delovanje. Bog vas živi!

BB

Sinji vrh / Karitas

Likovni umetniki za potrebne

Hieronim Vidmar z ženo in hčerko

Od 18. do 22. je bila na Sinjem vrhu nad Ajdovščino IX. mednarodna likovna kolonija Umetniki za

Jožica Ličen

rediteljem pustijo, da jih le-ti prodajo v dobrodelne namene, gospa Jožica Ličen, ki leto za letom s sodelavko Silvo Fučka in umetnostno kritičarko Anamarijo Stibilj Šajn prireja likovno kolonijo, ki jo velja obiskati. Prireditelji povabijo k sodelovanju veliko sponzorjev, da lahko umetniški teden izvedejo, denar, ki ga od prodanih del dobijo na odkupnih razstavah širom po Sloveniji, pa gre vedno v dobrodelne namene.

Izkupiček prodanih umetniških del, ki so letos nastala na Sinjem vrhu, ali pa so jih umetniki na Sinji vrh od doma prinesli, bo letos namenjen pomoči ostarelim in bolnim, zato je bilo letošnje geslo kolonije na Sinjem vrhu: "...tudi v starosti in osivelosti, o Bog, me ne zapusti..." (Ps 71,18).

Minuli četrtek, 21. t.m., so prireditelji na Sinjem vrhu v krasnem vremenu imeli nepozabni dan za goste in ljubitelje lepih umetnosti, ki

Karitas, ki jo na domačiji številne in delavne družine prijaznega Hieronima Vidmarja na Gori prireja koprška škofijska dobrodelna organizacija Karitas.

Pravzaprav moramo takoj povedati, da ima glavne zasluge za lepo likovno kolonijo, na kateri umetniki slikajo in svoja dela potem prirediteljem pustijo, da jih le-ti prodajo v dobrodelne namene, gospa Jožica Ličen, ki leto za letom s sodelavko Silvo Fučka in umetnostno kritičarko Anamarijo Stibilj Šajn prireja likovno kolonijo, ki jo velja obiskati. Prireditelji povabijo k sodelovanju veliko sponzorjev, da lahko umetniški teden izvedejo, denar, ki ga od prodanih del dobijo na odkupnih razstavah širom po Sloveniji, pa gre vedno v dobrodelne namene.

Čeprav so bili letos glavni povabljeni na Sinji vrh naslednji slikarji: Kim Badawi, Igor Banfi, Germano Bernal, Rosa Bernal, Muhamed Čeif-Miha, Lojze Čemažar, Rajko Čuber, Mira Ličen Krmpotič, Karol Kuhar, Alfredo de Locatelli, Nikolaj Masukov, Janko Orač in Pavel Ščurk, pa moramo izrecno pohvaliti vseh 45 likovnih umetnikov, ki so poklonili svoja dela; iz našega prostora je to bil goriški umetnik Andrej Kosič.

Anamarija Stibilj Šajn, ki kot umetnostna zgodovinarica spremlja kolonijo Umetniki za Karitas na Vidmarjevi domačiji na Gori od samih začetkov, je za nas povedala, da se veseli predvsem dejstva, kako se je letos dvignil kakovostni nivo udeležencev dobrodelne akcije, saj med udeleženci kolonije in darovalci najdemo umetniška imena, kot so Franco Dugo, Zvest Apolonio, Lu-

Lucijan Bratuš

Anamarija Stibilj Šajn

cijan Bratuš, Tone Seifert, če omenimo samo štiri, ki jih zagotovo ni potrebno posebej predstavljati.

Organizatorica Jožica Ličen pa je bila navdušena predvsem nad rekordno udeležbo slikarjev, saj so udeleženci kolonije naredili na Sinjem vrhu 26 likovnih del, medtem ko so na dan odprtih vrat ostali umetniki darovali 62 likovnih del.

"Namen kolonije slikarjev v tem prelepem kraju nad Vipavsko dolino ni samo zbiranje denarja za potrebne, ampak tudi to, da preko umetnikov opozorimo na določeno stisko ljudi iz naše srede in seveda predvsem na to, da smo vsi poklicani, da delamo dobro!" je v lepo misel sklenila likovno kolonijo Umetniki za Karitas gospa Jožica Ličen.

Prisrčnost gostiteljev, odprtost in druženje umetnikov, lep, krasen dan odprtih vrat, odprt razgled in svežina novo nastalih umetniških del, vse to in več je vsakoletna kolonija Umetniki za Karitas.

Do 15. septembra so umetniška dela na ogled na domačiji Vidmarjevih na Sinjem vrhu, lahko si jih ogledate, jih kupite, pomagali boste potrebnim ljudem, vaš dom bo lepši, vesel!

Jurij Paljok

NAPOVEDNIK

RADIO SPAZIO 103, SLOVENSKE ODDAJE (OD 29.8. DO 4.9.2003)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9, Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanal-sko dolino 95.7 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz). Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

- **Petek, 29. avgusta** (v studiu Andrej Baucon): Poletne melodije iz diskoteke 103.

- **Ponedeljek, 1. septembra** (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni lističi z Andrejem: zanimivosti in informacije.

- **Torek, 2. septembra** (v studiu Matjaž Pintar): - Ali veste, da ... glasbena oddaja z Matjažem.

- **Sreda, 3. septembra** (v studiu Danilo Čotar): - Pogled v dušo in svet: Krokav. - Izbor melodij.

- **Četrtek, 4. septembra** (v studiu Niko Klanjšček).... - Zvočni zapis. - Glasba iz studia 2.

RADIO OGNJIŠČE - STUDIO KOPER

Pozdravljeni! Septembra zadisi po šoli. Brezskrbnih počitnic je konec, začenja se naporno vsakdanje učenje. A to je tudi čas, ko se mladi po premoru spet srečajo s starimi prijatelji - in s kakšnim novim seveda - in si imajo toliko povedati...

Kaj ko bi jim prislunili, smo si dejali v koprskem studiu Radia Ognjišče in sklenili, da bodo ob torkih odslej imeli glavno besedo mladi. Vsak prvi torek v mesecu bomo v mladinski oddaji, ki bo na sporedu med 16. in 17. uro, govorili o izobraževanju, vsak drugi torek bo govor o tem, kako mladi preživljajo prosti čas, kakšne možnosti imajo in česa pogrešajo, vsak tretji torek bo na vrsti tema mladi v stiski, vsak četrty torek pa se bomo pogovarjali o odnosih med generacijami.

Letošnji september ima pet torkov, zato bomo četrtega tokrat namenili... No, pojdemo raje lepo po vrsti, takole: za 2.9. pripravlja Andreja Zupanc pogovor o projekt-nem učenju mladih; 9.9. se bo Urška Železnik pozanimala, kako so preživeli počitnice v gibanju MMM - Mavrični most mladih; 16.9. bomo začeli serijo o problematiki droge med mladimi, pogovore bo vodil Tomo Golob; 23.9. bodo mladi člani naše redakcije poročali o tem, kako so se imeli na srečanju mladih v Stični; za 30.9. pa načrtujemo kako pomemben je zgled odraslih pri verski vzgoji mladih ljudi.

36. mednarodni festival

V Zagrebu bo od 29. t.m. do 5. septembra 36. mednarodni festival lutkovnih gledališč, na katerem bo 22 gledališč iz 11 držav izvedlo 23 različnih predstav. Nastopili bodo lutkarji iz Bolgarije, Hrvaške, Italije, Izraela, Madžarske, Nemčije, Poljske, Romunije, Slovenije, Španije in Velike Britanije. Iz Slovenije so v programu: Peščeni človek gledališča Konj iz Ljubljane, Rokec na drugem koncu sveta skupine Uš iz Ljubljane, predstava Ta veseli dan ali Matiček se ženi Lutkovnega gledališča Ljubljana in Marjetica in zmaj Lutkovnega gledališča Maribor.

Festival pod umetniškim vodstvom Vasje Legiša

Čelo in glasba

Mogočno obzidje gradu Rihenberg nad Branikom je v soboto, 23. avgusta, trepetalo v objemu nežnih zvokov akustičnih glasbil. Graščina, dolga leta zapuščena in zanemarjena, postopoma dobiva novo/staro podobo. Ker od večjih središč ni pretirano oddaljena, prostor pa je tudi sicer poln pozitivnih vibracij, kot bi se izrazili mladi, obstaja precejšnja verjetnost, da bo prav kmalu postala pravo kulturno središče.

V okviru poletnega kulturnega dogajanja, ki ga v gradu organizirata arhitekt Aleš Vidič, najemnik in projektni vodja revitalizacije gradu, ter mag. Martina Trampuž, programski vodja prireditev, je v prelepem okolju gostovala skupina glasbenikov, ki jih vodi mednarodno priznani tržaški violončelist Vasja Legiša, v teh krajih skoraj domačin. Kot je sam pojasnil, je bila doma iz Branika njegova stara mama, ded pa je bil celo oskrbnik v gradu. Koncert je imel torej tudi "domoljubno" noto, česar pa v samem programu ni

bilo moč zaznati. Glasbeniki so namreč izvajali le dela tujih avtorjev, in če izvzamemo Bachov *Preludij - Bouree 1., 2. iz Suite št. 3 v C-duru* za violončelo solo, s pretežno romantičnim predznakom (Paganini, Stamitz, Devienne). Kakorkoli, čustveno zasnovan večer je ponudil nekaj lepih zvočnih razglednic, gledano celostno, pa smo pogrešali več temperamenta in kontrastnih romantičnih razpoloženj. Vasja Legiša je seveda odličan glasbenik. Najbolj nas navdušujejo intonancijska neoporečnost, lep in čist ton ter zavidljiva tehnika. V svoji kratki karieri je nanizal že vrsto velikih uspehov, gostoval v različnih deželah in prejel več pomembnih nagrad. Danes poleg rednega koncertiranja tudi poučuje v Hamburgu ter na Glasbeni in umetnostni šoli v Lübecku. V okviru festivala Cello&Music, katerega umetniški vodja in pobudnik je prav Legiša, so se glasbeniki zbrali v Goriških brdih na Dobrovem in tam pripravili mednarodno poletno solo.

Tokrat so se predstavili na Rihenbergu in razveselili kar številne ljubitelje komorne glasbe. Pohvaliti je potrebno tudi odlično organizacijo celotne prireditve. Poleg Legiša so v različnih zasedbah nastopili še violinista Jorge Vano Perez in Helena Kotar, fagotista Liborio Guarneri in Roberto Giumbini, violist Marko Kodolja ter kitarist Dimitrij Velišček. Sicer pa je koncertna dejavnost sestavni del poletne šole/festivala

Cello&Music. Glasbeniki so v tej vlogi nastopili tudi na Goriškem gradu, v Franciškanskem samostanu na Kostonjevi, v Biljani v Goriških brdih, v Subidi pri Krminu, zaključni koncert vseh udeležencev poletne šole pa so izvedli 24. avgusta na Dobrovem. Povejmo še, da tako koncerte kot festival pripravljajo v sodelovanju z Zvezo kulturnih društev Nova Gorica.

Jože Štucin

Odprto pismo

predsedniku Republike Slovenije, predsedniku Vlade Republike Slovenije, varuhu človekovih pravic Republike Slovenije, ministru za šolstvo Republike Slovenije, vodstvu Radiotelevizije Slovenije, odgovornim urednikom drugih vplivnejših javnih glasil

Spoštovani!
Gotovo vam niso neznana številna dejanja verske nestrpnosti, posebno do Katoliške cerkve in njenih članov, do krščanskih vrednot in svetinj. Zadnje odmevno dejanje se je zgodilo, ko je občinski svetnik občine Koper protizakonito in samovoljno preprečil zvonjenje zvonov v koprski stolnici na slovesni praznik Marijinega vnebovzetja, ki je tudi praznik koprskih stolnic in dela prost dan. Pred tem je skupina Laibach oskrunila cerkev na Kumu, še prej je bil oskrunjen spomenik Mater božje v Portorožu in zažgan križ v Strunjanu. Uvod v to žalostno zaporedje nestrpnih dejanj pa je bila oskrnitev velike svetinje slovenskih katoličanov, podobe Brezjanske Matere božje, ko so na

ovitku plošče neke glasbene skupine Materi božji namesto Jezusa v naročje položili podgano.

To pa so samo najbolj odmevna dejanja verske nestrpnosti, nekulture in vandalizma. Nihče ne zapisuje sramotilnih napisov na zidovih cerkva in drugih cerkvenih objektih.

Tega početja nihče od predstavnikov oblasti ni nedvoumno obsodil ali se od njih distanciral. Pač pa so mnoga javna glasila smešila in obsojala predstavnike Katoliške cerkve zaradi njihovih odzivov na žalitve naših svetinj. Ali naj to razumemo, kakor da predstavniki družbe in države, ob asistenci medijev, versko nestrpnost do katoličanov tiho podpirajo?

Vzroki za to naraščajočo nestrpnost pa niso neznani.

Prvi vzrok je dejstvo, da ostaja veliko odprtih vprašanj med državo in Cerkvijo še nerešenih. Konfliktna situacija nujno poraja nestrpne reakcije. Vlade, ki so se zvrstile zadnjih deset let, niso pokazale nobene prave volje za hitro in ustrezno, mednarodno primerljivo in dogovorno rešitev teh vprašanj, temveč so reševanje zavlačevale ali pa so politično vsilile rešitve, ki za Katoliško cerkev niso sprejemljive.

Primer takšne nesprejemljive rešitve je prepoved verskega pouka

v šoli. Katoliška cerkev je že opozarjala, da je to izraz nestrpnosti in omalovaževanja vere, kar bo nestrpnost še krepilo. Dejstvo, da je celo Ustavno sodišče Republike Slovenije potrdilo tovrstno zakonodajo, te učinke še potencira. Katoliška cerkev je v tem pogledu ponudila tudi kompromisne rešitve, a jih šolska oblast vztrajno zavrača, ne glede na to, da je Slovenija v Evropi med redkimi izjemami, ki odklanjajo ustrezno versko vzgojo tudi v okviru vzgoje v šoli. Odnos slovenskih šolskih oblasti do vere je drugi povzročitelj naraščajoče nestrpnosti do vere in vernikov.

Tretji vzrok za to stanje je odnos medijev do Cerkve. Ob vsem pomankljivem znanju in poznanju krščanske vere in Katoliške cerkve prevladujejo pri nekaterih novinarjih negativni predsodki in ciničen, pa tudi neprofesionalen, enostranski in pristranski način obravnavanja verskih in cerkvenih zadev. Nekateri časopisi objavljajo komentarje in pisma, ki so veliko bolj podobni proticerkvenim pamfletom kakor resnim, četudi kritičnim analizam. Prav posebno pozornost pa zasluži dejstvo, da je v Kopru protizakonita dejanja tamkajšnja enota nacionalne televizije

FOTO JMP

(RTV studio Koper) snemala, kar pomeni, da so odgovorni televizijski delavci za pripravo le-teh vedeli in jih kljub nasprotju z novinarskim kodeksom promovirali. Kot vse kaže, takšno nese profesionalno početje tudi za vodstvo RTV Slovenija ni sporno.

V Sloveniji zagotovo ni družbene skupine (verske, narodnostne,

vedenske, kulturne, nazorske), ki bi bila tarča tako pogostih in nestrpnih napadov, kakor je Katoliška cerkev. Ko takšno stanje traja iz leta v leto, začenja rojevati druge sadove nestrpnosti, ki jih verniki Katoliške cerkve zelo boleče občutimo. Bojimo se, da se bo to še stopnjevalo, kajti "kdor seje veter, žanje vihar". Kljub vsemu temu pa varuh človekovih pravic tej obliki nestrpnosti, ki zdaleč prekaša vse druge v naši državi, do sedaj ni naklonil potrebne pozornosti.

Komisija Pravičnost in mir pri Slovenski škofovski konferenci sprašuje naslovnike tega pisma, kaj so in kaj še mislijo storiti, da bi preprečili naraščanje nestrpnosti do vere in Katoliške cerkve v Sloveniji.

Komisija bo to odprto pismo poslala v vednost apostolskemu nunciju v Republiki Sloveniji, veleposlanštvom drugih držav in komisarju za človekove pravice pri Svetu Evrope v Strasbourgu.

V Ljubljani, 21. avgusta 2003
dr. Anton Stres,
mariborski pomožni škof,
predsednik Komisije Pravičnost in mir pri Slovenski škofovski konferenci

7
ČETRTEK,
28. AVGUSTA
2003

Ob poplavi poletnih prireditev po Sloveniji

Festival v vsako vas

V Sloveniji ima svoj "poletni festival" že vsako malo večje mesto, ki da kaj nase, pravijo zlobni jeziki ... in niso prav daleč od resnice. Poletne prireditve, glasbeni večeri, nastopi zasedb resne glasbe ali popularnih pevcev in skupin, takšna in drugačna gostovanja so zamjenjali nekdanje nastope vaškega odra ali krajevnega pevskega zbora, ali - če sežemo še dlje v preteklost - večerno prepevanje vaških fantov in druženje pod vaško lipo. Drugi časi, novi običaji?

Kaj pa je narobe s tem, boste pripomnili, to kaže na dolgo in bogato tradicijo kulturnega življenja Slovencev, na našo pregovorno ljubezen do kulture, odra, petja in drugega ustvarjanja. Že res. A ko gre za danes modne festivale, je tega na njih še najmanj. Bolj kot "domače pesmi in napevi" se na njih pojavljajo najrazličnejši zvezdniki tega ali onega popularnega žanra. Kot da je največja ambicija in prestižni dosežek lokalnih kulturnikov to, da bi ta in ta - po medijih zadnje čase razboznana pevka ali skupina nastopila tudi na "spodnjedolškem" odru, pred županom in vsemi lokalnimi veljaki. Katera pevka? Ja tista no, kaj je niste zadnjič videli na televiziji?

To ni ravno spodbudno razmišljanje ob koncu sezone poletnih festivalov. A človek si ne more kaj, da se ne vpraša, kaj je spodbudilo in kaj botruje razmahu raznih grajskih večerov, večerov ob jezeru, "spodnjedolških" poletnih noči in podobnega dogajanja?

Evropa - naša nekdanja domovina in današnja učiteljica, je prav ta Evropa, iz katere smo uvozili tudi modo poletnih festivalov. In ta Evropa je priča, da so danes najbolj znani in obiskani festivali nastali v mestih z bogato kulturno tradicijo - in zaradi te! Da so se začeli kot predstavitve in pregledi največjih dosežkov minulih sezon, dopolnjeni z gostovanji ansamblov ali solistov iz mesta s podob-

no bogatim kulturnim življenjem. Tako so rasli in se razvijali, dokler se sloves teh prireditev - ko so si zaslužile ime festival - ni razširil daleč čez meje.

In pri nas? S tega zornega kota si ime festival po svoji tradiciji in pomenu zasluži le ljubljanski. Ne le zaradi letošnje že 51. sezone, ne le zato, ker vseskozi temelji na domačem deležu ustvarjanja, ali zato, ker premore številčno, vzgojeno, v pozitivnem smislu celo izbirčno glasbeno, gledališko in plesno občinstvo. Tudi zato. Predvsem pa zaradi tega, ker je zrasel iz potrebe meščanom in obiskovalcem mesta prek poletja, ko večina umetniških ustanov zapre svoja vrata, ponuditi kakovostno in kulturnega imena vredno dogajanje.

Kulturno razsvetljevanje domačega občinstva je morda plemenit in vzvišen cilj, a če to poslanstvo ni povezano z domačo ustvarjalnostjo na eni strani ter s potrebami in "poslušom" občinstva na drugi, je prirejanje poletnih prireditev in festivalov "v vsaki slovenski vasi" bolj kot ne samo sebi namen in votel izgovor: za finančno molžo občine in (ali) države, za lastno promocijo "razsvetljenih", ali za to, da bo "Spodnji dol" spet enkrat dokazal "Gornjemu dolu", da je pomembnejša vas ... Morda celo za blagor tistega pol ducata turistov, ki na svojem begu pred razgretimi avtomobilskimi kolonami še iščejo svojo pot na morje ...

In če je tako, potem je bolje, da v Spodnjem dolu, namesto da si prizadevajo za poletni festival, ostanejo pri svoji tradicionalni galski veselici. Je domača, avtohtona "umetniška" zvrst, sami jo spravijo skupaj, na njej se tudi zabavajo, pa še za novo brizgalno bodo nabrali.

Dušan Rogelj

Cankarjev dom

Mednarodni slavistični kongres v Ljubljani

Od 15. do 21. avgusta je v Ljubljani potekal mednarodni slavistični kongres, najuglednejša znanstvena prireditve s področja slavistike. Kongres organizira Mednarodni slavistični komite vsakih pet let. Prvi je bil v Pragi leta 1929, predzadnji in zadnji pred ljubljanskim sta bila v Pragi oz. v Krakovu. Naslednji bo leta 2004 v Makedoniji.

Slavnostna otvoritev in uvodno zasedanje sta potekala v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma, vse ostalo pa v prostorih Filozofske fakultete. Kongres je vodila prof. dr. Alenka Šivic Dular, predsednica Slovenskega slavističnega komiteja in Mednarodnega slavističnega komiteja. Kongresa se je udeležilo nad 600 slavistov iz 38 evropskih in drugih držav.

Na uvodnem zasedanju v Cankarjevem domu so nastopili akademik France Bernik v slovenščini, prof. Gerhard Neweklowsky v ruščini in prof. Giovanna Brogi Berkoff v poljščini. Nemogoče je omeniti vsaj nekatere pomembne referate domačih in tujih strokovnjakov. Omejujemo se na tri slavistke iz našega zamejstva. Prof. Rada Cossutta s tržaške univerze je govorila o Slovenskem dialektološkem atlasu Koprške pokrajine v luči tradicije in inovacije, prof. Fedora Ferluga Petronio z videmske univerze je prikazala vzporednice med dvema romantičnima pesnikoma, Francetom Prešernom in Petrom Preradovićem. Prof. Majda Kaučič-Baša s tržaške univerze je pripravila referat z naslovom Ohranjanje slovenskega jezika pri avtohtonih slovenskih skupnostih, ki so danes manjšine v Italiji, Avstriji in na Madžarskem, v obdobju od prve svetovne vojne do danes.

Predsednica kongresa prof. Alenka Šivic Dular je v intervjuju (Prim. dnevnik, 24.8.2003) med drugim povedala, da so že na slovesnem začetku "ugledne osebnosti iz slovenskega političnega življenja s svojo prisotnostjo pokazale, da se

zavedajo bistvene pomembnosti vprašanj o položaju nacionalnih slovenskih jezikov v novi evropski integraciji. Izrazila je upanje, da bo znala tudi slovenska politika ideje, ki so se pojavile na kongresu, vtakati v svoj daljnoročni politični moto. O namenu in koristnosti takšnega kongresa je predsednica dejala: "Namenu vsakega kongresa je osredotočenje na znanstvene vsebine, zato je v prvi vrsti shod znanstvenikov, tako tudi slavistični kongres. V strokovno okolje prinaša sveže misli in zorne kote, odpira nove horizonte, ki iz strokovnega počasi prodirajo tudi v širšo javnost, s tem pa prispe-

va tudi k odpiranju kulturnega prostora in k novi rasti. Ne nazadnje je k nam prišlo več sto strokovnjakov, ki so se v živo srečali s slovenskim jezikom, književnostjo in kulturo in jo v srcih in mislih ponesli s seboj domov in tako razširili tudi naš duhovni prostor. Težko je izmeriti vse učinke takšnega dogodka, saj so vsekakor dolgoročni, nedvomno pa je slovenska slavistika s tem dejanjem postala v svetu zanesljivo bolj prepoznavna".

Povzetki nad šeststo prispevkov, predstavljenih na kongresu, so objavljeni v dveh zajetnih zbornikih. V celoti bodo referati izšli v znanstvenih revijah posameznih držav, iz katerih so udeleženci kongresa, slovenski pa so objavljeni v najnovejših številkah Slavistične revije in Jezika in slovstva.

AB

XXXVIII. ŠTUDIJSKI DNEVI DRAGA 2003

Park Finžgarjevega doma - Opčine
Dunajska cesta, 35

Petek, 5. septembra 2003

Ob 16.30: Črtomir Špacapan

SLOVENC NA OBEH STRANEH MEJE PO VSTOPU SLOVENIJE V EVROPSKO ZVEZO

Sobota, 6. septembra 2003

Ob 16.30: prof. Frane Adam

MAJHNE DRŽAVE IN NJIHOVA IDENTITETA V DOBI GLOBALIZACIJE

Nedelja, 7. septembra 2003

Ob 10. uri: p. Mirko Pelicon S.J.

MLADI IN KRŠČANSTVO V POSTMODERNI DOBI

Ob 16. uri: Alojzij Ambrožič, kardinal in nadškof v Torontu

NEKAJ MISLI O SOCIALNEM POSLANSTVU KRISTJANA

V nedeljo, 7. septembra, ob 9. uri bo za udeležence Drage sv. maša, ki jo bo daroval torontski nadškof, kardinal Alojzij Ambrožič.

Društvo slovenskih izobražencev - Ul. Donizetti, 3 - 34133 Trst
tel. ++39 040 370846 - faks ++39 040 633307
el. naslov: uprava@mldatika.com

IN MEMORIAM

Libero Polojaz

Na svojem domu v Trstu je 13. avgusta umrl ugledni tržaški gospodarstvenik, vitez in komendnik Libero Polojaz. Star je bil 91 let. Njegovo ime je zaslovelo predvsem v zvezi s trgovino s kavo, vendar pa je imel za seboj kar dolgo in raznoliko pot, preden je konec decembra 1945 zapustil Postojno, kjer je od leta 1937 vodil trgovino sredi trga.

Rodil se je 28. aprila 1912 v Boljunu v Istri, osnovno šolo je obiskoval v domačem kraju, nižjo srednjo šolo pa v Pazinu. Po mali maturi se je zaposlil pri ucu Josipu Sandalju, trgovcu v Lupoglavu v Istri, in v naslednjih letih kot trgovski pomočnik služboval v različnih sektorjih trgovine. Po krajšem služenju vojaškega roka v Srednji Italiji, od koder so ga zaradi bolezni odpustili, se je izognil tudi napotitvi v Etiopijo in se nato odločil za samostojno trgovsko pot v Postojni, kjer se je tudi kmalu vključil v tamkajšnje okolje. L. 1939 se je poročil z Zoro Sandaljo. Ob italijanskem napadu na Jugoslavijo l. 1941 se je za nekaj časa umaknil v Trst. Kmalu pa so ga oblasti vpoklicale v posebne bataljone, poslali so ga celo na rusko fronto, a ko so bili na poti, je zbolel, tako da so ga napotili domov. V Postojni je tako

lahko živel in delal le nekaj mesecev, ker so ga maja 1943 fašisti aretirali in obtožili sodelovanja s partizani ter zaprli v Pulju. Podobna usoda je doletela tudi žena. Po padcu fašizma se je vrnil v Postojno, kjer je delal do konca decembra 1945; nato pa, predvsem zaradi novih političnih razmer v Jugoslaviji, s katerimi se ni strinjal, se je preselil v Trst.

Libero Polojaz je prišel v Trst z jasnimi idejami in velikimi načrti. Ustanovil je podjetje Trans-Coloniale, ki se je pozneje preimenovalo v Coloniale, in je z velikim uspehom trgoval s surovo kavo. Kmalu je postal pomemben dobavitelj italijanskih pražam od severa do juga države. Leta 1978 se je podjetje Coloniale preosnovalo v delniško družbo Cogeco. Ta družba je kmalu še razširila svoj poslovni krog z novimi in modernimi prijemi na tržišču tako na domačem kot tujem trgu. Stalno so skrbeli, da so na tržišču ponujali zelo bogat izbor raznih vrst kav najboljše kakovosti, ne glede na svetovno ali borzno povpraševanje po njih. Posebno skrb so tudi namenili rednemu spremljanju razvoja svetovnega tržišča in novosti v ponudbi. Pri tem delu je Libero Polojazu veliko pomagala vsa družina, še po

sebej pa se je v podjetje aktivno vključil zet, dr. Vanja Lokar. Pomemben gospodarski uspeh za podjetje Libera Polojaza je bil l. 1989 prevzem znane tržaške kavne družbe Cremcaffe'. S tem je še bolj uveljavil vlogo, ki so jo že imeli na tržišču kave ne le v Italiji, ampak tudi v širšem srednjeevropskem in vzhodnoevropskem prostoru. Kmalu sta bili tako ustanovljeni pražarni v Sloveniji in na Hrvaškem.

Polojaz je bil angažiran tudi v tržaških in posebej zamejskih gospodarskih ustanovah in strukturah. Dolga leta je bil v Upravnem svetu bivše TKB, v desetletju 1974-1984 tudi predsednik te pomembne tržaške banke. Vedno se je zanimal tudi za kulturno življenje v našem prostoru, spremljal glasbene prireditve in gledališke predstave.

Bil je človek z veliko energije in podjetniškega daru, velike discipline, a tudi širine in odločno prepričan, da je mogoče, kot je nekoč poudaril, "z delom in poštenjem doseči vsak cilj". Tudi zaradi tega je bil priljubljen med vsemi, ki so ga poznali in ga za njegovo doslednost tudi spoštovali. Ženi Zori, hčerka Sonji in Vlasti ter ostalim sorodnikom izrekata uprava in uredništvo Novega glasa globoko občuteno sožalje.

MT

Sveže in bogato poletno branje

Nova številka Škrata 05-06

Med drugimi prispevki Bruna Volpija Lisjaka, Vide Valenčič, Diomire Fabian Bajc, Zoltana Jana

V tem vročem poletju res ne manjka prijetnega branja. V roke bralcev je spet "skočila" zadnja, dvojna številka (05-06) revije Škrat, ki jo ureja Jelka Cvelbar. Pri publikaciji so tudi tokrat sodelovali številni vzgojitelji, izvedenci in strokovnjaki.

Uvodniku sledijo privlačni odlomki iz romana *Blagoslov zemlje* norveškega pisca Knuta Hamsuna. V nekakšni lirčni nordijski sagi je prikazal lika dveh preprostežev, Izaka in Inger, sredi samotne norveške pokrajine. Odlomek govori o Inger, dekletu, ki ga Izak kmalu vzljubi kljub njenim pomanjkljivostim, in to bodisi zaradi potrebe, ker bi samsko življenje bilo prehuho v nenaklonjeni severni naravi, bodisi ker se v čvrstem Izaku polagoma porodijo izvorna ljubezenska čustva. Pisatelj, ki je leta 1920 dobil Nobelovo nagrado, je imel dokaj razvejano življenje. Svoje zadnje dni je bil prisiljen preživeti v sanatoriju, ker se je bil med drugo svetovno vojno - med nacistično okupacijo - postavil na stran Quislingovega režima. Po vojni so ga ob-

tožili izdajstva, mu sodili ter odvzeli premoženje.

Nadaljuje se zanimivo preučevanje islamske skupnosti v Trstu publicistke Vide Valenčič. Pogovor je med Valenčičevo in predsednikom muslimanske skupnosti Saliho Hbario stekel na podlagi vprašanj, ki skušajo osvetliti zgodovinsko razsežnost islamske skupnosti v našem mestu. Izvemo na primer, da so prve pisne omembe o islamu na Tržaškem iz leta 1848 in da je dobila skupnost kot taka organizirano obliko pred dvema desetletjema. Pred približno štiridesetimi leti so začeli obiskovati tukajšnje univerzo študentje iz Palestine, Libanona, Jordanije in Libije. Mnogi so se po študiju odločili, da ostanejo v Trstu. "Dobili so družico, zaposlitev, ustvarili so si družino," pravi Saliha Hbaria, "vseskozi vzdrževali stike med sabo in se postopoma oblikovali v pravo skupnost." Danes šteje islamska skupnost v Trstu okrog 1500 do 2000 članov, od katerih 600 iz Kosova. Ti se zbirajo v stanovanju v ul. Pascoli, ki si ga je skupnost ku-

pila lani. Poleg tega sedeža, ki je namenjen molitvenim trenutkom in ostalim razsežnostim kulturnega življenja muslimanov, ima skupnost še eno molitveno sobo, in sicer v Centru za teoretsko fiziko Abdul Salam, v katerem je na specializaciji večje število znanstvenikov iz muslimanskih držav. Skupnost nudi svojo pomoč (ljudem pri odnosih z javno upravo, pri izpopolnjevanju obrazcev za ureditve dokumentov itd.) bodisi muslimanom, ki že dalj časa živijo v mestu, bodisi tistim, ki so le prehodno v Trstu. Že nekaj let predstavniki skupnosti obiskujejo nižje in višje srednje šole ter predstavljajo islam; aktivno se udeležujejo tudi različnih posvetov in na različnih ravneh spodbujajo dialog in srečanja med religijami.

Revija Škrat bogatijo tudi spomini prof. Zore Tavčar na čase, ko je angažirano spodbujala dijake k amaterskemu gledališču. Tokrat se Tavčarjeva spominja na t.i. obgledališke dejavnosti.

/ stran 16
Igor Gregori

Kanalska dolina / Žabnice

Poletni tabor župnije Boršt

Tudi letos je bila bogata in vzgojna spodbuda za mladino iz borštanske in drugih župnij s Tržaškega. Osmi poletni tabor je, kot do sedaj potekal v koči sv. Jožefa v Žabnicah od 21. do 30. julija. S pomočjo prijateljev-sodelavcev, ki so prostovoljno darovali osebni prosti čas in energije, smo tudi letos doživeli

prijetno skupinsko bivanje v hribih. Vreme nam je bilo naklonjeno, tako da smo se spustili v različne točke prelepe okolice: npr. planina nad Ukvami, Zajzera, Mangrtska jezera in Rabeljsko jezero, kjer smo se tudi kopali (in nekateri tudi prepekli). Najbolj priljubljena točka je bila tudi letos v toplicah "Warm-

bad" v Beljaku, kjer smo tudi koristno uporabljali nemški besedni zaklad, ki smo si ga pridobili v šoli.

Različni ljudje iz različnih krajev in različnih starosti (od druge nižje srednje do pete višje) so omogočili prijetno in spodbudno desetdnevno skupno življenje s tem, da je vsak skrbel tudi za bližnjega in se delno odpoval svojim osebnim zahtevam. To vzdušje smo darovali pri nedeljski maši v Ukvah, kjer smo tudi spoznali posebne tradicije Zamejcev Ka-

nalske doline. Tukaj je bila tako imenovana "konta" (in zvečer vaška šagra...)

V kolikor bo tudi vzdušje v domačih župnijah in vseh podobno temu, ki smo ga doživljali skupaj v tej prelepi dolini in družbi, in povpraševanje po že skoraj tradicionalnem taboru "množično" (...za naše zamejske razmere, seveda) kakor do sedaj, bomo lahko sklepali, da smo vsaj delno - dosegli svoje cilje.

Sedaj je pred nami že tradicionalno zimovanje.

Udeleženci

S 1. STRANI

Dvojno poslanstvo...

Tam je petdeset udeležencev in kakih trideset spremljevalcev preživelo teden od 3. do 9. avgusta. Seminarji potekajo po že nekako ustaljenem dnevnem redu, po katerem so dopoldnevi namenjeni intenzivnim pevskim vajam, oz. študiju orgelskih skladb, popoldnevi pa navadno spoznavanju okolice, počitku, kopanju.... Seminarji so si torej v osnovi podobni, toda različne osebnosti dirigentov, menjavanje udeležencev tečaja, nov program in način dela, različni okolje vse to vtisne vsakemu tečaju pečat enkratnosti in neponovljivosti. Po čem bo ostal zadnji seminar zapisan kot enkratni v analizi ZCPZ? No, naj začenem kakor vsa tiskovna, radijska in televizijska poročila v letošnjem poletju - z vremenom. Bilo je enkratno vroče. Da smo preživeli nam je

pomagalo nekaj srečnih okoliščin. V pevski sobi je delovalo hlajenje (tako da je bilo razen prvi dan, ko naprava še ni bila prav nastavljena - za nekatere premrzlo!). Cerkev sv. Ane, kjer so vadili organisti, je bila tudi še precej hladna. Popoldne je za ohladitev služil lep, na novo narejen odprt bazen zdravilišča, zvečer pa se je ozračje tako lepo ohladilo, da se ni nikomur mudilo spat.

Enkratna sta bila letošnja dirigenta. Že na lanskem seminarju so pevci preizkusili, kako lepo je peti pod vodstvom prof. Adija Daneva. Njegova skladba *V sveti noči* je bila letos izhodišče za spoznavanje in poglobitev raznih važnih tehničnih problemov petja, ki jih navadno zbori zanemarjajo. Adi Danev pa je tudi imponiral s svojim izrednim smislom za humor. V pravem trenutku je razbremenil atmosfero s spominom, z anekdoto, šalo, ki pa niso bili sami sebi namen, ampak so

Skupina organistov v Dolnjiških Toplicah

ponazarjali in dopolnjevali teoretično razlago. Drugi dirigent je bil prof. Bogdan Kralj, ki je svojo mladostno dinamčnost prenašal tudi na pevce in trmoglavo vztrajal pri določenem programu ter ga tudi izvedel.

Tudi za duhovno plat je bilo lepo poskrbljeno: kdor je želel, se je vsak dan lahko udeležil sv. maše, ki jo je daro-

v svoji homiliji je škof Uran povzdignil vlogo cerkvenega petja, ki mora biti izraz povezanosti z Bogom. Iz njegove pridige smo tudi izvedeli, da on sam ni bil kot otrok tako dober pevec, kot je zdaj, ampak da je morala imeti njegova sestrična, dirigentka v otroškem cerkvenem zboru, veliko potrpljenja, da mu je privzgojila posluš.

Čisto slučajno je bilo tudi srečanje nekaterih udeležencev seminarja sredi Dolenskih Toplic z bivšim openskim župnikom Zvonetom Štrubljem, ki je pripeljal svoje zdajšnje farane iz Stuttgarta v Slovenijo.

Enkratni so bili tudi popolnoma izleti v okolico, poseben v Belo krajino na Tri fare, v Černomelj, rojstni kraj pesnika Vinka Beličiča (slikali smo se pred spominsko ploščo, ki jo je postavila občina na mestu, kjer je stala njegova turistska hiša), pa na prijazen turistično kmetijo v Semiču...

In enkratni (ne samo zato, ker je bil na sporedu samo enkrat, ampak ker je bil res kvaliteten) je bil prikaz enotedenskega dela pevcev in organistov z obema dirigentoma in mentorico na zaključnem nastopu.

Je bilo še kaj enkratnega? Seveda! Odborniki, ki so opravili veliko vidnega, še več pa nevidnega dela. In nazadnje tudi udeleženci seminarja, ki so tvorili lepo homogeno skupino, v kateri ni bilo prostora za sitnost ali nerganje, ampak je bilo dobre volje in ljubezni do petja na pretek. Celotni dirigent Bogdan Kralj je ob koncu priznal, da so letošnji tečajniki sledili vajam bolj redno in zavzeto kot pred leti, ko se je kot pevec udeleževal seminarja. Morda (bi rekel prof. Danev) so bili glasovi pevcev še na stopnji "fenomeno acustico" in niso že postali "fenomeno artistico", bili pa so na najboljši poti, da to postanejo - a kaj, ko je bilo seminarja prehitro konec!

Avgustovska praznovanja okrog po Tržaškem

Škof Ravignani maševal na Repentabru

Poleg praznovanja Velikega šmarna na Repentabru so tudi Škedenjci in Nabrežinci proslavili svojega župnijskega zavetnika

FOTO KROMA

Vroči avgust je marsikateremu prebivalcu naših krajev povzročil nespečnost. Če so si najsrečnejši izborili kako nočno uro spanja, so najverjetneje sanjali o hladnem jesenskem dežju, ki bi bržkone ohladil spomin na nezno poletno potenje.

K sreči so si v avgustu sledile številne manifestacije, ki so okrog po tržaškem Krasu in bližnji okolici spajale običaje naših prednikov s priložnostjo srečanja med prijatelji in znanci in pa predvsem z možnostjo globokega duhovnega trenutka. Tak je bil primer v Škedenju, na Repentabru in v Nabrežini. Tržačani so tako vsaj za kratek čas odmaknili misel na pasjo vročini in se zatopili v sveže vzdušje dolgoletnih šeg in navad.

Prvo po vrsti je bilo praznovanje župnijskega zavetnika sv. Lovrenca v Škedenju (slika zgoraj). Kulturno dru-

ostali obiskovalci na dvorišču pred društveno dvorano lahko pokusili domače štruklje in spili kozarec domačega vina. V dvorani je bila nastavljena tudi zanimiva razstava ročnih del, ki so jih pripravile žene iz Škedenja. Izdelki - med katerimi smo zasledili torbice, prtičke, razne okraske, lično izdelana otroška oblačila, blazinice za bučike - so bili tudi na prodaj; zaslužek bo večal vsoto denarja, ki ga Škedenjci namenijo nujnim popravilom svojega društva. Škedenjsko manifestacijo je popestrila tudi fraitonaarca priznanega harmonikarja Egon Tavarja, ki je občinstvo zabaval s skladbami zajetih predvsem iz ljudske zakladnice. Sv. Lovrencu je bila posvečena seveda tudi slovenska maša v nedeljo, 10. avgusta.

Zavetnika sv. Roka so praz-

kateri so se številni obiskovalci lahko zaustavili in izbirali med pestrimi kulturnimi, športnimi in sploh zabavnimi ponudbami. Veliko je bilo tudi tistih, ki so v seslanskem zalivu s pogledom proti nebu uživali ob ognjemetu, za katerega je poskrbela Devinsko Nabrežinska občinska uprava. Kulturni program je dosegel svoj višek s četrtkovim večerom, ko so v prostorih SKD Igo Gruden otvorili razstavo *Navdih skozi barve*, o kateri poročamo v posebnem zapisu.

Osrednji dogodek nabrežinskega praznovanja je bil seveda na nedeljo, 17. avgusta, z jutranjo mašo. Versko slavje se je nato nadalje-

FOTO KROMA

valo s procesijo, ki se je vila po vaških ulicah (slika levo). V večernih urah je na kraju, kjer se običajno vršijo nabrežinske šagre, zaigrala domača vaška godba na pihala; istočasno pa je v bližnji cerkvi potekal koncert moškega zbora Janez Svetokriški iz Vipavskega križa pod vodstvom Staneta Bešterja.

Kioski, glasba in sproščeno vzdušje in seveda tudi molitev ter zbranost so zajeli Repentabro občino, saj so v kraški vasi imeli dvoje verskih praznikov: praznik ob Velikem šmarnu na petek, 15. avgusta, in praznovanje zavetnika repentabske župnije sv. Roka dan za tem. Marijino vnebovzetje je na Repentabru zelo občuten verski praznik, saj pričevanja Tabora s cerkvijo kot pomembno romarsko središče segajo tja do 14. stoletja. Praznovanja so se pričela že v sredo, 13. avgusta, ko so si

obiskovalci lahko ogledali razstavo umetnika Evgena Guština, ki je sicer Repenc po rodu, a živi že dalj časa v Breznici, na Gorenjskem. Prav tako iz Breznice je na Kras prišel na obisk vokalni kvartet France Prešeren; pod umetniškim vodstvom Franca Legata je isti večer izvedel kakovostni koncert. Na večer pred Velikim šmarnom je v okviru glasbene manifestacije Zvoki krajev zaigrala priznana harfistka Maria Gamboz. Praznovanje Marijinega vnebovzetja se je pričelo v petek s prvo mašo že ob 8. uri. Ob 10. uri pa je po ustaljeni navadi daroval sveto mašo tržaški škof Evgen Ravignani

(slika zgoraj). Popoldansko versko svečanost je vodil openski župnik Franc Pohajač; posebno vzdušje je v vernikih vzbudil star običaj petih litanij. Slovesno je bilo tudi praznovanje zavetnika sv. Roka, ko je mašo daroval repentabski župnik Tone Bedenčič. Da bi vzdušje postalo čim bolj sproščeno je poskrbela nabrežinska godba na pihala, ki je rahlodušno popestrila večer številnih obiskovalcev repentabskega Tabora; ti so imeli na voljo kioske, ki so ponujali tipične domače sladice. Večerni kraški hlad je gotovo dobro del vsem obiskovalcem, ki so si v tropskem poletju izborili kotichek duhovne obogatitve in ga seveda delili s prijatelji in znanci; obenem pa so tudi ostali navezani na naše stare običaje, ki so dandanes vedno večja tarča brezosebnega življenjskega vrveža.

Igor Gregori

OBVESTILA

KRUT PRIREJA križarjenje po Sredozemlju z ladjo Lirica: Genova, Sicilija, Tunizija, Balearski otoki, Španija, Francija, Genova, od 28. septembra do 5. oktobra. Vpisovanje in dodatne

informacije dobite na sedežu krožka, ul. Cicerone 8, te. 040 360072.

DSI - 38. študijski dnevi Draga 2003 bodo v Parku Finžgarjevega doma na Opčinah od 5. do 7. septembra 2003.

Lep življenjski jubilej

Ricmanjski župnik dr. Angel Kosmač osemdesetletnik

V četrtek, 28. avgusta 2003, je ricmanjski župnik Angel Kosmač praznoval osemdeseti rojstni dan. Naš župnik je med nami že več kot štiri deset let.

Gospod Angel Kosmač se je rodil v Zabržcu pri Borštu. Šolal se je v domačem kraju, v Gorici in v Kopru. Mašniško posvečenje je prejel 22. aprila leta 1946 v Trstu. Služboval je v raznih krajih slovenske Istre, nato je bil kaplan pri Sv. Jakobu v Trstu, v Rojanu in na Opčinah. Od leta 1956 do 1960 je študiral na Papeškem inštitutu za vzhodno liturgijo v Rimu, kjer je prejel doktorat vzhodnega cerkvenega prava.

Od leta 1960 je župnik v Ricmanjih in pri Domju. Poleg svojega župnijskega pastoralnega dela je dokončal obnovitvena dela v cerkvi sv. Jožefa, obnovil cerkev sv. Uršule v Logu, zgradil Baragov dom v Ricmanjih in kapelo sv. Leopolda Mandiča pri Domju. Tu je tudi sedež bratovščine sv. Cirila in Metoda. Vsa leta je neutruden ekumenski delavec, saj vsako leto pripravlja teden edinosti med kristjani v Trstu ter Cirilmetodovo nedeljo na Vejni.

Poglobil se je v proučevanje ricmanjske zgodovine in

napisal knjigo *Ricmanje včeraj in danes*. V knjigi *Boršt* je napisal zbrana zgodovinska pričevanja svoje rojstne vasi.

Dolgo let je s pomočjo domačinov zbiral stare predmete in tako je v letu 2001 končno prišlo do odprtja ricmanjskega župnijskega etnografskega muzeja.

Po dolgoletnem trudu mu je februarja letos uspelo obnoviti Bratovščino svetega Jožefa z novim imenom *Bratovščina svetega Jožefa za srečno družino*. Ob priložnosti je izšla vpisna brošurica z opisom razvoja stare bratovščine in priložnostnimi molitvami.

Župljani smo gospodu Kosmaču zelo hvaležni za dolgoletni trud. Ob njegovih osemdesetletnici mu prav vsi prisrčno želimo zdravja in še "na mnoga leta" med nami.

Hvaležni župljani

Bogdan Grom - petinosemdeset let

V ZDA, daleč od rodne Devinsčine pri Proseku, kjer se je rodil 26. avgusta 1918. leta, bo praznoval svoj 85. rojstni dan tržaški umetnik Bogdan Grom. Likovno umetnost je študiral v Italiji v Perugii, Rimu ter v Benetkah pri Guidu Cadorinu, zasebno pa se je slikarstva učil tudi pri našem Mateju Sternenu, kot je tudi študiral uporabno umetnost v Münchnu. Po drugi svetovni vojni se je predstavil s svojim delom v Trstu, leta 1957 pa se je odselil v ZDA, kjer tudi danes živi in dela. Umetnik prav te dni pripravlja obsežno razstavo v mestu Santa Fe v Novi Mehiki, še vedno se ukvarja s slikarstvom, z grafikom, kiparstvom in tudi s knjižnim oblikovanjem ter z opremljevanjem javnih objektov. Pri nas se je po dolgih letih odsotnosti predstavil z večjo razstavo v Trstu pred petimi leti, ko so izšli tudi barvni katalogi z orisom njegovega dela. Umetniku želimo veliko dobrega in tudi tega, da bi se še vračal med nas!

Izlet na Barbano in Škocjan ob Soči

Na Barbano bo odpeljal v ponedeljek, 1. septembra, ob 7. uri tudi en avtobus s trga Oberdan. Na Barbano bo ob 11. uri slovesno somaševanje. Ob 12.00 bo isto tam kosilo. Po rožnovenski pobožnosti, ki bo ob 14.30, pa se bomo odpeljali v bližnji Škocjan ob Soči, kjer si bomo lahko ogledali nekaj starodavnih krščanskih spomenikov. Prijave sprejema v večernih urah tel. št. 040 220332.

FOTO KROMA

štvo Ivan Grbec je prazniku nadelo vzdevek Pod zvezdami. Pod jasnim poletnim nebom so torej Škedenjci in

novali tudi Nabrežinci. Domača društva ŠD Sokol, SK Devin in SKD Igo Gruden so priredila uspešno veselico, pri

SKD Igo Gruden

Otvoritev umetnostne razstave v Nabrežini

V dvorani Igo Gruden v Nabrežini je bila v četrtek zvečer otvoritev umetnostne razstave *Navdih skozi barve, oblike in znamenja*, ki jo je priredilo SKD Igo Gruden za športno-kulturni praznik ob sv. Roku. Tematika razstave, ki daje veljavo tako estetiki kot uporabnosti umetnin in torej neposredno nagovarja človeka, je pritegnila dvanajst umetnikov, šest kiparjev in šest slikarjev. Barvano svilo razstavlja Barba-

ra Berden Skula iz Ljubljane, Klemen Gorup iz Kobdilja oljne slike s kraško motiviko, Silvana Roncelli Guštin pa slike in barvano svilo; Tatjana Tavčar razstavlja vsakdanje predmete in tudi slike, barvane z aerografom, Magda Starec Tavčar ilustracije pravljič, Claudia Raza zajema iz likovne kaligrafije in ponuja na ogled ročno izdelane pesniške zvezke; glino razstavlja že uveljavljene domače umetnice Mi-

leva Martelanc, Anica Pahor in Betty Starc Šinigoj, medtem ko ima Pavel Hrovatin učinkovite marmorne kompozicije s svetlobnimi efekti; kíp iz črne marmorja je prispeval Robin Soave, Bogomila Doljak pa je ob kraško skrinjo postavila Lepo Vido in nekaj drugih lesenih skulptur. Razstava zelo domiselno in lepo poveže raznolikost umetnin, tako da si jo je res vredno ogledati.

Na predstavitvi sta za glasbeni okvir poskrbela Paolo Bembi in Martina Feri, prisotno občinstvo je pozdravila predsednica društva Mariza Škerk Kosmina; nato je kultur-

na referentka Vera Tuta Ban poudarila pomen, ki ga imajo dobre razstave za duhovno podobo našega prostora, in se je zahvalila vsem razstavljalcem, še posebej Milevi Martelanc, ki si je zamislila in vodila celotno postavitev. Nato je likovni kritik Deziderij Švara popeljal prisotne skozi razstavo in posebej predstavil posamezne ustvarjalce in njihova dela.

Razstava je odprta vsak dan do nedelje, 24. avgusta, med tednom od 18.30 do 21. ure, ob nedeljah pa od 10. do 12. ure in od 18. do 22. ure.

VRT.

Nejevolja domačinov

V Štandrežu protestirajo zaradi velikih novih gradenj

V zadnjih letih rastejo v Štandrežu kot gobe po dežju novi veliki stanovanjski kompleksi, ki povzročajo domačinom velike težave zaradi povečanja prometa, ropota, onesnaževanja in drugih težav predvsem za ostarele in prizadete, ki sploh nimajo možnosti, da bi se premikali na vozičkih. Nova stanovanja so v večini namenjena neslovenskim družinam, ki se priseljujejo iz drugih krajev. To seveda spreminja značilnosti slovenskega kraja. Štandreška rajonska konzulta je občinsko upravo, ki s preveliko lahkoto izdaja gradbena dovoljenja, že večkrat pozvala, naj najprej preveri na licu mesta možnosti in pogoje za take gradnje, ki ne upoštevajo značilnosti vasi.

Zdi se, da na goriški občini niso posebno dovzetni za te probleme. Ko so domačini videli, da so začeli z novimi deli dveh velikih kompleksov s številnimi stanovanji, in sicer v ulici Natisone in Monte

Festa, jim je prekipelo in so naslovili na goriškega župana in upravo protestno pismo, v katerem opozarjajo, da so omenjene ulice neprimerne za take gradnje, saj so ozke (tri metre), brez pločnikov, že obstoječe hiše zidane prav do ceste, brez parkirišč in sploh težko dostopne zaradi gostega prometa. Od občine zahtevajo, naj predhodno preveri, če obstajajo pogoji za take nove gradnje. Predsednik štandreškega rajonskega sveta Marjan Breščak je od občine zahteval, da prekine dela v teku.

Živahna igrivost v šolskih klopeh in na prostem

Poletno središče v Štandrežu

Čeprav nas je prejšnji teden letošnje poletje še zmeraj neusmiljeno stiskalo z razbeljenimi kleščami in je bil zato počitniški duh še trdno zasidran v zavesti naših šolarjev, se je v šolskem poslopju OŠ Fran Erjavec v Štandrežu ozračje že napolnilo z učnim vzdušjem.

Od ponedeljka, 18. t. m., je namreč začelo delovati poletno središče Štandrež, ki ga že nekaj let na pobudo štandreškega rajonskega sveta prireja domača župnija sv. Andreja v sodelovanju z goriškim ravnateljstvom, ki je tudi tokrat dalo na razpolago učilnice, in društvi Silec, Juventina ter Mak. Učno-sprostitveno letovanje v obsoški vasi bo trajalo do 5. septembra in je namenjeno predvsem štandreškim otrokom od šestega do desetega leta oziroma tistim, ki obiskujejo štandreško osnovno šolo. Otroci so razdeljeni po starosti v dve skupini: lisice in lisjake (zaradi poredne premetenosti?). Slovenskim otrokom "starejše" skupine sta se pridružila tudi dva italijanska, ki sta se lepo vključila v delo in igro.

Obiskovalci oddiha pod farnim zvonom prihajajo v središče med 8. in 8.30 ter odhajajo med 12.30 in 13. uro. Po že ustaljenih tirnicah prvi dve uri vsakega dne minevata med šolskimi klopmi. Malčki, ki bodo prav kmalu prvič stopili v prvi razred, letošnji drugošolci in tretješolci se pod izkušeno učiteljsko roko Majde Zavadlav uvajajo v bližajoče se šolsko življenje. Najmlajše je Majda že previdno in varno popeljala v deželo črk in jim predstavila črke pevke ter seveda števila, ki jih marljivo prepisujejo. Svoje pr-

FOTO DP

ve pisne izkušnje otroci hranijo v mapici, ki so jo okrasili po svojem okusu. Alice je npr. na svojo narisala lepo hišico, cvetje, smehlajoče se sonce na modrem nebu, na katerem zvedavo plujeta oblaka, ki bosta morda le prinesla nepotrebnega dežja. Majda, ki je tudi letos s kolegico Mirko Bric žrtvovala nekaj počitniških dni za delo z udeleženci središča (katera druga še bi to naredila?), nam je povedala, da se otroci učijo tehnike pisanja, govorne discipline, predvsem pa obvladovanja prostora v zvezku in razumevanja prostorskih pojmov. Otroke zelo razveseljuje tudi risanje, saj so razen mapic okrasili in pobarvali balončke ter izdelali papirnate zgibanke za boljše poznavanje barv. Nekoliko večji otroci zablajajo iz zaprašenih kotičkov spomina že pridobljeno znanje in ga utrjujejo s primernimi vajami. Z istim se ukvarjajo tudi tisti iz starejše skupine, ki z učiteljico Mirko izpolnjujejo vaje "za počitnice", bogatijo

besedni zaklad z novimi besedami in izrazi in ponavljajo to, kar je zbledelo v poletnih dneh. Morda bo tudi letos od teh neobičajnih učnih ur ostala brošurica z raznoliko vsebino, kakor nam je napovedala podjetna učiteljica Majda.

Okusna malica, ki jo podarja rajonski svet, naglo zabriše resno šolsko delo in prinese s seboj sprostitvene urice, ki jih otroci preživljajo na dvorišču stavbe rajonskega sveta in župnijskem parku med lipami v družbi članov zgoraj omenjenih društev in seveda župnika Karla Bolčine, ki jim letos posveča veliko časa, ter prijaznega priseljenca, Afričana Desmonda, ki se je že dobro seznanil z župnijsko skupnostjo.

Prejšnji teden so s članom društva Šilec Bojanom Makucem okusili vznemirljiv spust po Soči (raft) in veslanje po njenih vodah s kajaki. Vročna telesa so si in si še bodo hladili v bazenu ob Alojzijevišču v Gorici, ki jim ga je dalja na razpolago Skupnost družin

Sončnica. V prihodnjih dneh bosta skupini izmenoma obiskali konjušnico v Pevmi in se odpravili iskat nekaj hladu v Pevmski park. V začetku septembra se jim obetajo razigran celodnevni izlet v zabavišče Mirabilandia, obisk na Gradini v Doberdolu, krajša ekskurzija z ogledom kmetije v Samatorci, vodna zabava v Acquasplash in različne športne dejavnosti.

Če bo dež ponagajal, se bodo vsi preselili v spodnjo dvorano župnijskega doma A. Gregorčič in si tam ogledali kak film ali si domislili kakšno družabno igro.

Tritredensko letovanje v domači vasi ni in ne bo dolgočasno, saj so jutra dokaj pestra.

Izdelani klobučki, majice z odtisi rok in že nabrano pisno in risarsko gradivo so prvi otipljivi dokazi, da se v središču dogaja marsikaj lepega in zabavnega ter seveda koristnega za umsko in telesno rast njegovih obiskovalcev.

Iva Koršič

Požar hudo prizadel kraški svet Pepel na Krasu

Letos poleti so požari hudo prizadeli tudi goriški Kras. Zlati konec meseca julija so gasilci in prostovoljci civilne zaščite s pomočjo dveh helikopterv in treh posebnih letal Canadair z veliko težavo komaj po nekaj dneh pogasili požar, ki je zajel kar nekaj kvadratnih kilometrov kraške gmajne od Vrha sv. Mihaela prek Devetakov in Jamelj do Medje vasi in Brestovice na slovenski strani in povzročil hudo škodo, saj je bilo uničenih več kot sto hektarov gozdov, pašnikov in sredozemske makije. Dolgo sušno obdobje in veter sta že itak hudi položaj samo še poslabšala. Cesta, ki vodi od Gorice do Trsta, je bila na več točkah zaradi dima in bližine požarov tudi zaprta. Med ljudmi je vladal velik preplah, saj so se ognjeni zublji nemalokrat nevarno približali hišam in domačijam. Na slovenski strani je plamenom (to naj bi bil največji požar v državi v zadnjih desetih letih) kljubovalo kar 300 gasilcev iz vse Slovenije.

Zanimivo je, da so zlasti na področju Vrha, prizorišča prve svetovne vojne, zaradi izjemno visoke vročine počile celo bombe in granate, ki so skoraj sto letih ostale še ne razstreljene. Tudi to je - po poročanju agencije Ansa - povzročilo gasilcem nemalo preglavic.

Vse kaže, da je bil tudi ta

požar podtaknjen. V upanju, da bodo preiskovalci le prišli na sled tistim, ki so povzročili to veliko škodo vsej Goriški, nam ostaja grenko vprašanje: komu to koristi?

Zadnje slovo

Vinku Levstiku v spomin

Nikdar si ne bi bil mislil, da bom moral kdaj pisati o smrti Vinka Levstika. Slednji je namreč zame veljal kot človek, ki je od Stvarnika prejel mnogo darov, med njimi zlasti krepko zdravje, bister um in velik pogum. Novica o njegovem slovesu od tega sveta me ni le iznenadila, temveč tudi globoko prizadela.

Rajnega sem поблиže spoznal leta 1968 v Rimu, ko je tedanji predsednik italijanske republike Giuseppe Saragat sklenil posebej slovesno počastiti dvajseto obletnico republiške ustave. V čudovitih vrtovih Kvirinala, ki je rezidenčna palača republiških predsednikov, je namreč priredil sprejem za župane vseh občin v državi. Bilo je med prvimi mojim županskim mandatom in sem v Rim potoval z vlakom skupno z županoma v Zgoniku in na Repentabru

(Karlo in Miha Guštin). Imeli smo rezervirane sobe v hotelu Bled, o katerem mi je bilo znano, da je njegov lastnik slovenski rojak Vinko Levstik. Prvo presenečenje nas je čakalo na rimski železniški postaji Termini, kjer se nam je predstavil mladosten, postal ven moški in nas z avtom odpeljal v Hotel Bled, ki sicer ni bil daleč od kolodvora. Bil je sam lastnik hotela Vinko Levstik.

V vrtovih Kvirinala smo srečali še ostale tri župane s Tržaškega (dolinskega, miljskega in tržaškega) in se držali skupaj ves čas sprejema. Ko se je slovesnost končala, pa smo se vsi, razen tržaškega, podali v hotel Bled, kjer smo v njegovi restavraciji preživeli lep večer. Levstik je bil namreč nekdanjo klet preuredil v restavracijo za hotelske goste in hkrati poskrbel, da je gost

našel tu košček Slovenije sredi večmilijunske italijanske prestolnice. Odtlej sem po službeni dolžnosti več kot tri desetletja zahajal v Rim in sem vedno bil reden gost Levstikovih hotelov. Imel sem seveda hotele, ki so bili bliže kraja mojih službenih zasiedanj, a sem se v njih počutil tuja, zato sem se držal Levstikovih.

V Rimu je rajni ustanovil tri hotele (Bled, Daniela in Emona), kar pomeni, da se je na svojem poklicnem področju krepko uveljavil. To se mu je posrečilo, čeprav ni razpolagal ne s kapitali ne s formalnimi študijskimi naslovi. Računal je lahko le na svoje naravne darove in na to, kar je za pravega podjetnika bistveno: tveganje je zanj pomenilo užitek! Da se je mlad slovenski kmečki fant - svoje narodnosti ni nikdar in nikjer skrival - in še begunec povrh tako visoko uveljavil na gostinsko - turističnem področju v samem velikem Rimu, je dejstvo, na katerega smo lahko vsi Slovenci samo ponosni. Če k temu dodamo, da je

njegova družba proti koncu osemdesetih let postala lastnica največjega hotela v Gorici, smemo upravičeno napisati, da je z njegovo smrtjo legel v grob izreden moč.

Prav njegov prihod v Gorico, kamor je "pristal", kot je sam povedal v pogovoru s podpisanim, objavljenem v Novem listu, na prigovarjanje predsednika Kmečke banke v Gorici Ksaverija Lebana, pa je verjetno sprožil vzmet, kar je spravilo v pogon dolgo verigo policijsko-sodnih postopkov v zvezi s protikomunistično izbiro, ki jo je naredil kot osemnajstletnik proti koncu druge svetovne vojne. Dejansko pa je bila v ozadju zavist, ki je ena največjih napak v slovenskem značaju. Šele lansko

leto je sodišče v Ljubljani izreklo oprostilno besodbo, čeprav je njeno besedilo tako zverženo, da je bilo in je upravičeno predmet kritike.

In "dulcis in fundo": še ob njegovi smrti se objavljajo članki, ki premljavajo pokojnikovo protikomunistično izbiro, pisec z akademskim naslovom pa se v dolgem zapisu celo sprašuje, kaj je ali bo po Levstikovi smrti ostalo od domobranstva, kot da bi bil ta preprosti dolenski kmečki fant odgovoren za njegov nastanek!

Dragi Vinko, kot sem Ti večkrat dejal ob takih priložnostih, z Dantajem ponavljam tudi danes: "Non ti curar di lor, ma guarda e passa". Kdor Te je poznal, ve, da si bil velik in iskren pristaš gibanja ob Lipi sprave in si se hkrati prizadeval, da bi se končno priznalo dostojanstvo vsem žrtvam Teharij, Roga, Lajš in žal premnogih grobišč, posejanih po slovenski zemlji. Počivaj v miru. Prijatelji ne bomo pozabili nate.

Drago Legiša

Puppet festival Alpe Adria Lutke ob meji brez meje

Dvanajsti lutkovni festival, ki nosi naslov *Puppet festival Alpe Adria*, bo letos v znamenju čezmejnega sodelovanja, so organizatorji poudarili na tiskovni konferenci na županstvu v Gorici minuli petek, 22. t.m., ko so predstavili festival lutkovnih gledališč iz srednjeevropskega prostora.

Letos se del srednjeevropskega festivalskega dogajanja seli iz Gorice v Novo Gorico, kjer bo potekal od 31. avgusta do 5. septembra niz lutkarskih in animatorskih predstav pod skupnim naslovom Gledališče ob meji brez meja.

Sicer pa bodo ljubitelji lutk in drugih animiranih predstav lahko v Gorici, Novi Gorici, Šempetru pri Gorici, v kraju Romans d'Isonzo in v Gradežu od 25. avgusta do 6. septembra videli več kot deset premiernih uprizoritev ter več kot petdeset predstav in kulturnih dogodkov, ki so vezani na lutkarstvo Srednje Evrope.

Predsednik goriške pokrajinske uprave Giorgio Brandolin in goriški občinski odbornik za kulturo Claudio Cressatti sta na predstavitvi 12. lutkovnega festivala Alpe Adria z organizatorji čezmejnega lutkarskega festivala, med katerimi so bili predstavniki krajevnih turističnih organizacij in seveda občinski odborniki za kulturo, izpostavila predvsem pomen čezmejnega sodelovanja z Novo Gorico in napovedala, da bodo prihodnje leto dejavnost festivala razširili na celotno Vipavsko dolino in tudi na Soško dolino, saj se zavedajo pomena vstopa Slovenije v Evropsko unijo ter seveda tudi novega skupnega goriškega prostora, ki bo postal ponovno središnji prostor Evrope.

Tudi zato bo letošnje odprtje festivala Puppet festival Alpe Adria v nedeljo, 31. avgusta, v Coroninjevi hiši v Šempetru pri Gorici s predstavo Volk in kozlički Mini te-

FOTO B. BRABCA

atra iz Ljubljane. Sicer pa se bo na festivalu in spremljevalnih prireditvah poleg lutkovnih gledališč iz Češke, Avstrije, Nemčije, s Slovaške, Hrvaške, iz Bolgarije in seveda gledališč iz Italije predstavilo Lutkovno gledališče iz Maribora s Sneguljčico, medtem ko bo Papilu gledališče iz Ankarana predstavilo delo Papir, kamen, škarje.

Organizatorji so na tiskovni konferenci tudi izrecno pohvalili dobro sodelovanje s Primorskimi dramskim gledališčem iz Novce Gorice kot tudi s slovenskima kulturnima hramoma v Gorici. V Gorici bosta namreč soorganizatorja in središči večine festivalskih dogajanj prav slovenska

kulturna hrama - Kulturni dom in Kulturni center Lojze Bratuž.

Zanimivo je bilo tudi slišati med seboj si različna stališča, zakaj Puppet festival nima dovolj denarja s strani Dežele, kot smo slišali tudi nekaj lepih besed o tem, kako bo Gradež ponovno skušal navezati stike s svojim naravnim ozemljem, da v prihodnje ne bo prodajal tujcem samo značnega turističnega paketa, ki je še vedno le v znamenju trikotnika: hotel, morje, sonce. Malce premalo za današnjega turista, ki hoče zraven plaže in peska tudi kaj kulture, ki je sam Gradež seveda ni zmožen dati.

jup

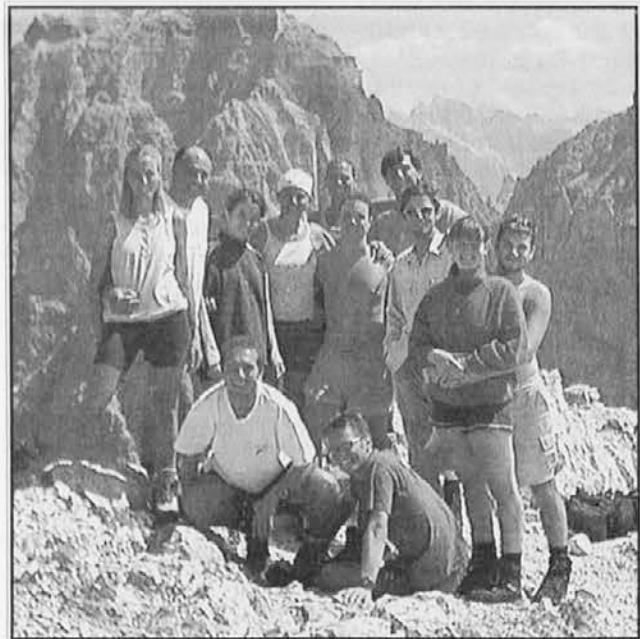
Mešani pevski zbor Hrast iz Doberdoba

Poletni oddih med kozorogi in orli

Letošnje poletje se je zapisalo v meteorološke zapise kot najtoplejše v zadnjem stoletju. Tudi na cestah je bilo zelo vroče, a ne samo zaradi saharso visokih temperatur. Med vozniki se je temperatura močno dvignila tudi zaradi nepreglednih vrst na avtocesti, ki so se vile kot jara kača po razbeljeni betonski džungli. Letos smo ta pojav od bliže lahko opazovali tudi pri nas. Dovolj je bilo, da smo se ozrli na vozlišče avtocestnega prometa v Moščenice in že smo zagledali neskončno pločevinasto tvorbo, v kateri se je "kurilo" na tisoče ljudi.

Kaj se ob vsem tem bolj prileže kot svež gorski zrak? Retorično vprašanje smo si tudi letos ponovno postavili pevci mešanega pevskega zbora Hrast iz Doberdoba. Zato smo se v avgustovski vročini napotili na kraj našega običajnega počitniškega oddiha, v kočjo Sv. Jožefa v Žabnici. Tja smo se napotili v tednu Velikega šmarna tudi letos, kot že prejšnja leta, v dveh izmenah.

Pred 15. avgustom je prijeto kočjo v vasici pod Julijci obogatil otroški živžav. V Žabnici so namreč na oddih prišli nekateri pevci z družinami, ki so otroke pripeljali v drugačno, nekoliko bolj svežo okolico (čeprav je sonce tudi tam neusmiljeno pripelalo) v neposrednejšem stiku z naravo, gozdovi in gorami. Na programu so bili krajši izleti in sprehodi po okoliških gozdovih. Seveda ni manjkalo tudi nekaj lažjih vzponov, ki so jih otroci uspešno premagali. Igra in sproščeno otroško vzdušje sta že pester program še dodatno obogatila.

Na dan pred Velikim šmarom so se družinam, ki so se v Žabnicah že nastanile, pridružili še nekateri drugi "neporočeni" pevci. Na praznik Marijinega vnebovzeta so se člani MePZ Hrast podali na Sv. Višarje. Večina se je odločila za romarsko pot, ki gre iz Žabnice, nekateri pa so se podali v dolino Zajzero in od tam opravili vzpon s kolesi po temu namenjeni stezi. S presenetljivo dobrim ritmom so pevci dokaj hitro prišli na vrh, kjer jih je čakalo lepo vreme in običajna velika množica romarjev. Pevci so s petjem sodelovali pri trojezični sv. maši, ki jo je daroval tamkajšnji župnik g. Dionizij Matevčič. Po kratkem postanku in kosilu iz vrečke je napočil čas vrnitve v dolino. Nad Višarje so se namreč zgrnili črni oblaki, ki niso obetali nič dobrega. Oblati se k sreči niso izpolnili. Po polurnem ne pretirano

močnem naluju je prenehalo deževati, tako da je preostanek sestopa s Sv. Višarjem potekal dokaj mirno.

Glavni vzpon našega bivanja v hribovskem okolišu Julijskih Alp pa je bil še pred nami. Naslednji dan, 16. avgusta, smo se napotili v pogorje Montaža. Dvigali smo se po dokaj enakomerno vzpenjajoči se vojaški stezi, ki so jo zgradili italijanski vojaki med 1. svetovno vojno. Po poti smo vseskozi srečevali kozoroge, ki so se neustrašno približevali "neobičajnim" gostom na dveh nogah. Njihovo skakanje po gorskih strminah smo lahko večkrat nemoteno ujeli v fotografski aparat. Še najbolj nas je presenetil pogled na orla, ki se je z razprtimi krili nad nami prikazal v vsej svoji kraljevski lepoti. Priletel je le kak meter nad našimi glavami, tako da smo vsi zastremeli v njegovo

veličino. Po prvovrstni predstavi, ki nam jo je ponudila mati narava, smo nadaljevali z vzponom. Dospeli smo na Vrh nad Hudo palico in se nato spustili po zavarovani poti Leva pod vrhom Montaža. Celodnevni izlet je bil nekoliko utrudljiv, a sončno vreme in presenečenja, ki so nas doletela po poti, so trud poplačala.

Napočil je tako še zadnji dan našega bivanja v koči sv. Jožefa. Po obilnem kosilu v enem od tamkajšnjih agriturizmov smo se ob povratku domov ustavili še v Pušji vasi, značilni starodavni vasi, ki jo je potres iz leta 1976 do tal porušil. Vasica slovi tudi po naravnih mumijah, mumificiranih telesih, ki so jih posebni naravni procesi odtrgali zobu časa in jih v grobovih rešili pred razkrajanjem.

Ob vrnitvi domov je bilo še zadnje slovo, oz. bolj kot slovo, nasvidenje. Nova sezona je namreč že pred vrati.

AC

Mešani zbor Hrast se pripravlja na "Arezzo"

MePZ Hrast se bo v petek, 29. avgusta, udeležil vsedržavnega zborovskega tekmovanja v Arezzu. Na daljše potovanje se bodo doberdobski pevci odpravili v četrtek popoldne, tekmovanje pa je na sporedu v petek v popoldanskih urah. Na tekmovalni reviji v toskanskem mestecu bo doberdobski pevski zbor pod vodstvom dirigenta Hilarija Lavrenčiča predstavil sakralno glasbo iz različnih obdobij in ljudsko petje značilno za Koroško. Doberdobski pevci bodo v Arezzu izvajali tudi skladbo *Maria mater gratiae* goriškega skladatelja Stanka Jeričija.

OBVESTILA

DIDAKTIČNO RAVNATELJSTVO slovenskih osnovnih šol ul. Brolo v Gorici obvešča, da se pouk prične na vseh osnovnih šolah v ponedeljek, 8. septembra 2003, po sledem urniku: od 8. do 13. Za otroke otroških vrtec pa se bo pouk pričel v ponedeljek, 15. septembra 2003, od 7.30 do 13. ure. Za otroke prvih letnikov vrta je predvideno uvajanje v dnevi od 10. do 12. septembra 2003, od 9. do 11. ure.

DRŽAVNA SREDNJA šola Ivana Trinka sporoča, da se bo letos po sklepu zavodskega sveta pouk začel 11. septembra.

GORIŠKO-TRŽAŠKO ROMANJE NA BARBANO bo v ponedeljek, 1. septembra. Ob 11. uri bo slovesna sv. maša, ob 14.30 pa sv. rožni venec.

KATOLIŠKA KNJIGARNA obvešča, da sprejema naročila za šolske učbenike do 30. avgusta.

GLASBENA MATICA obvešča, da poteka vpisovanje za

šolsko leto 2003/04. Podrobnejše informacije o pouku glavnih instrumentov in tečajev nudimo na tajništvu šole v Gorici, ul. della Croce 3. od ponedeljka do četrta od 11. do 15. ure (tel. 0481 531508).

DAROVİ

ZA GORIŠKE skavte: v spomin na pok. Chiaro Cej darujejo kolegice Kristina, Anica in Vera 75,00 €.

ZA ZAVOD sv. Družine: ob štiriindvajseti obletnici smrti tete s. Ahacije Kacin darujejo Marija, Janez in Metka 150,00 €.

ČESTITKE

Dne 27. avgusta praznuje zvesti član našega pevskega zbora in društva **Maksimilijan Kogoj 80-letnico** rojstva. Ob tem lepem življenjskem jubileju mu člani MePZ in PD Rupa-Peč kličemo še na mnoga leta in želimo, da bi s takšnim veseljem v srcu še veliko prepeval med nami.

Štandreška župnijska skupnost na Sv. Višarjah

Kot je že v tradiciji je konec avgusta štandreška župnijska skupnost poromala na Sv. Višarje. Romanja je udeležilo veliko domačinov, ki so nekateri z avtobusom, drugi pa z osebnimi avtomobili šli do Žabnic in nato se povzpeli na to priljubljeno božjo pot. Nekateri kar peš. Slovesno sv. mašo je daroval štandreški župnik Karel Bolčina ob somaševanju drugih duhovnikov iz Slovenije. V popoldanskih urah so se Štandrežci ustavili v Spilimbergu, kjer so si ogledali stolnico, grad in šolo mozaikov.

Začetek pouka na glasbenem centru Komel

Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel obvešča, da se bo glasbeni pouk začel v ponedeljek, 15. septembra. Za vpise in informacije se lahko zglasite na tajništvu šole na Drevoledu 20. septembra 85. Urnik tajništva od 9. do 12. ure in od 17. do 18.30. Telefon in fax 0481 532163, 0481 547569. Vpise sprejemamo tudi na sedežu v Doberdobi v torek, 9. septembra, od 17. do 18.30 (tel. 0481 78093) in na sedežu v Devinu v četrtek, 11. septembra, od 17. do 18.30.

Brda / Medana

Sedmi mednarodni dnevi poezije in vina

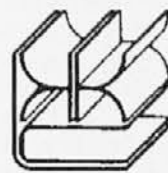
Udeleženci sedmega mednarodnega pesniškega festivala Dnevi poezije in vina, ki se je začel v torek, 26. t.m., v Medani v Brdih, so se najprej zvečer predstavili na bralnem koktejlu v okrepčevalnici Zlata ladjica na Jurčičevem trgu v Ljubljani, od koder so nato krenili v Brda.

23 mladih pesnikov iz več kot petnajstih evropskih držav in ZDA, ki so in bodo predstavili svojo poezijo v Brdih, bo ostalo na obisku v Sloveniji do nedelje, 31. t.m. Poleg pestrega dogajanja v Medani, kjer potekajo večerna branja, filmske projekcije, vizualno-prostorske intervencije, koncerti in seveda pokušine briških vin, bodo pesniška branja v okviru letošnjega fe-

stivala potekala še v Veliki Polani, Kopru in na Ptujcu.

Organizatorji festivala, se pravi skupina odličnih literatov, ki se zbira okrog Beletrine v Ljubljani, so letos posebno pozornost namenili raziskovanju stičišča med poezijo in drugimi umetniškimi zvrstmi, pripravljajo pa tudi okroglo mizo, na kateri bodo domači in tuji avtorji ter založniki govorili o poeziji in njenem posredništvu. Med festivalom poezije bo izšel tudi zajeten zbornik pesmi vseh udeležencev festivala v izvirni in angleškem prevodu.

Večina dogajanja bo na domačiji Klinec v Medani ter v rojstni hiši Alojza Gradnika, kjer bodo potekala tudi vsa večerna branja.

KATOLIŠKA KNJIGARNA

nudi vsem odjemalcem s tem kuponom

10% popusta

na veliki izbiri šolskih potrebščin

Izšel je tudi zbornik Devetdesetletnica Lovra Kaslja

Strniti v nekaj besedah devetdeset let življenja ni lahko, še težje pa postane, če je slavljeneč večplastna osebnost, ki je s svojim delom in delovanjem zaznamoval svoj čas kot župnik, publicist, literat in kulturni delavec. Krščanska kulturna zveza je svojemu dolgoletnemu predsedniku Lovru Kaslju posvetila zbornik, ki ga je uredila dr. Marija Makarovič.

Knjiga vsebuje Kasljevo avtobiografijo, izbrane govore ter publicistična in literarna dela slavljence. Izhaja tudi iz obsežnega dokumentarnega gradiva, ki ga je za knjižno publikacijo zbral Nužej Tolmajer, je bil

izhaja tudi iz obsežnega dokumentarnega gradiva, ki ga je za knjižno publikacijo zbral Nužej Tolmajer, je bil

Avtorica je knjigo predstavila v okviru svečanosti, ki jo je KKZ priredila v petek, 8. avgusta, v Provincialni hiši šolskih sester v Celovcu, in sicer po maši, ki jo je daroval rektor Jože Kopeinig.

Pri bogoslužju je sodeloval cerkveni zbor iz Hodiš, to je župnije, v kateri je Lovro Kaselj najdlje deloval.

Svoje prizadevanje za slovensko narodno skupnost na Koroškem je Kaselj izrazil v izredno občutenem nagovoru. Poudaril je potrebo po složnosti in enotnosti koroških Slovencev, po presejanju notranjih razcepitvev in konfliktov.

Želja, ki jo je izrazil ob svojem 90. rojstnem dnevu je bila nekakšna sinteza njegovega dela. Kaselj, kot

izreden organizator, govornik, človek dialoga in razmišljanja.

Njegovo organizacijsko delo kot predsednik KKZ je morda najbolj poznano, v knjigi pa tudi preko njegovih spominov pridejo do izraza še drugi zanimivi vidiki njegovega narodnega, kulturnega in pastirskega dela.

Knjiga o življenju in delu Lovra Kaslja osvetljuje ne samo delo tega koroškega Čedrmaca, ampak tudi razvoj koroške narodne skupnosti z zornega kota človeka, ki je, kot je v predgovoru zapisala dr. Marija Makarovič, "ob svojem duhovniškem poklicu vseskozi zavzeto in neomahljivo živel in deloval za slovenstvo".

PR

Pogovor s tajnikom Krščanske kulturne zveze Nužejem Tolmajerjem

"Moje počitnice so stvar naslednjega leta!"

Iskati Nužeja Tolmajerja v poletnih mesecih je težko opravilo. Ali pa tudi ne. Treba je le imeti v rokah koledar kulturnih dogodkov na Koroškem. To sem dojel, ko sem ga na začetku avgusta poklical pozno zvečer domov na Radiše in mi je njegova prijazna žena Beti sporočila, da se pravkar vrača iz Rebrce, kjer je obiskal tamkajšnjo kolonijo mladih ustvarjalcev.

Teden kasneje sva se srečala v Celovcu na drugi prireditvi, ki jo je kot tajnik KKZ pripravil s sodelavci dalj časa, in sicer na proslavi devetdesetletnice koroškega Čedrmaca Lovra Kaslja.

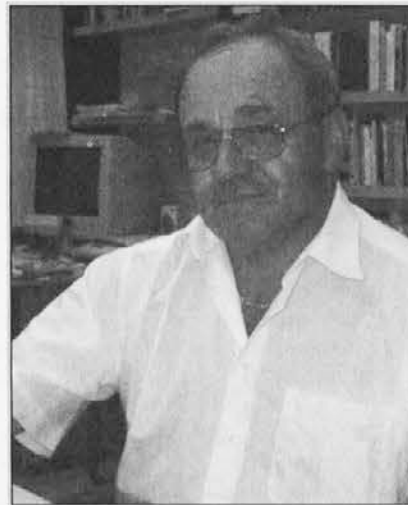
Po prireditvi, kar pomeni, ko je bilo vse pospravljeno, pa je Nužej Tolmajer končno našel še nekaj časa za pogovor za naš list.

"Poletni meseci so za KKZ zelo razgibani: naslednje leto bomo npr. praznovali tridesetletnico gledaliških delavnic. Od skromnih začetkov leta 1975 v Izoli, ko smo priredili lutkovni seminar, ta naša dejavnost privabi vsako leto vedno večje število mladinskih gledaliških skupin. Letos se bo v Fiesi zvrstilo 14 gledaliških skupin: v dveh izmenah bodo pripravljali kar 14 novih gledaliških premier.

Naslednje leto bomo praznovali tudi petindvajsetletnico tedna mladih umetnikov na Rebrci. S tednom mladih umetnikov dajemo mladim od šestega do dvanajstega leta priložnost, da lahko pod mentorstvom priznanih umetnikov, kot so npr. Breda in Tina Varl, Valentin Oman, Nežka Novak ali Edi Oraže, razvijejo svojo kreativnost. Zaradi velikega povpraševanja in prijav smo od leta 1997 morali uvesti kar tri izmene. Za teden mladih umetnikov je v zadnjih letih veliko zanimanja in povpraševanja tudi pri nemškogovorečih oziroma pri otrocih v Sloveniji.

Poletno stalnico naše poletne ponudbe pa predstavljajo tudi jezikovne počitnice v

Novem mestu. Pred štirinajstimi leti se je za to dejavnost angažiral predsednik KKZ dr. Janko Zerzer, in sicer po zgledu tečajev za angleški jezik. Zelo važno vlogo pri jezikovnih počitnicah odigrajo družine, ki gostijo naše tečajnike, saj je priporočljivo, da imajo enako stare otroke z istimi interesi, kar seveda olajša komunikacijo in

uporabo slovenščine v različnih govornih situacijah vsakodnevne življenja".

Iz navedenega lahko sklepamo, da je v poletnih mesecih težišče dela KKZ na mladih.

Težišče dela KKZ je bilo v času mojega tajništva usmerjeno v nadgrajevanje dela za mladino. Šola oziroma šolski program žal ne moreta posredovati vsega. Znanje, zlasti materinščine, je treba razširiti in dodajati v različnih oblikah. Za nas kot manjšinsko skupnost je potreben stalen stik s slovenščino. Tega so se zavedali tudi naši predniki in predhodniki: prosvetno in izobraževalno delo je potekalo vzporedno, najpogostejša oblika posredovanja pa je bila prav gledališka predstava.

Gledališke delavnice KKZ je v tem času obiskovalo veliko sedanjih aktivnih članov naše narodne skupnosti, ki ne nazadnje tudi med letom posredujejo znotraj posameznih društev nabrane izkušnje na tem področju. V Šmihelu pri Pliberku prirejajo tudi mednarodna srečanja z lutkarji dru-

gih manjšinskih skupnosti v Evropi.

Kdaj ste prvič prišli v stik s Slovenci v Italiji?

Od konca druge svetovne vojne dalje je bilo na tej relaciji veliko stikov. Spominjam se, da so si tako na naši kot na vaši strani kulturni delavci, kot so bili Filej, Cigan, Tischler in Peterlin, prizadevali, da bi do teh stikov prišlo. Srečevali smo se tako s sovstniki iz Trsta in Gorice.

Spominjam se tudi, da je prav v tem času prišlo tudi do prvih gostovanj pevskih zborov. Pred dvajsetimi leti pa smo se zmenili, da še bolj poglobimo obstoječe stike. Tako so nastali Primorski kulturni dnevi na Koroškem oziroma Koroški kulturni dnevi na Primorskem. Tudi mimo tega pa seveda še vedno obstajajo dobri in redni stiki.

Žal moram pri tem pripomniti, da stikov na tej ravni s Slovenijo več ni.

Kako ocenjujete sedanje priprave v zvezi s kulturnim zakonom v Sloveniji?

Slovenska kultura je evropska. Dolgo smo čakali na vsebinsko razpravo o slovenski kulturi. Prvo srečanje na to temo ob navzočnosti ministrice Rihterjeve je bil v Tinjah. Prvi osnutki so bili po našem mnenju skromni, po srečanju v Tinjah pa se je raven izboljšala. Čez leto dni bomo Slovenci, ki sedaj živimo v treh različnih državah, v isti skupnosti. To pomeni nov izziv za vse.

Finančno pa se stanje za slovensko kulturo slabša. Kulturna politika v Sloveniji v zadnjih letih ni najbolj naklonjena ljubiteljski kulturi. Če bi ljubiteljske kulture ne bilo, bi tudi o slovenstvu na Koroškem težko govorili. Treba bi bilo dati nove impulze ljubiteljski kulturi: morda bi na občinski ravni ljubiteljska kultura v Sloveniji našla svoje zagovornike oziroma več poslušala za razvoj.

Kako ocenjujete sedanjo medijsko politiko

Slovencev na Koroškem?

Medijska politika pri koroških Slovencih ni bila daljnoročna. Imeli smo morda vizije za to. Obe politični organizaciji koroških Slovencev - Narodni svet koroških Slovencev (NSKS) in Zveza slovenskih organizacij (ZSO) - sta pokrivali določen segment informacij, lista sta se vsebinsko dopolnjevala. Glede ukinitve listov pa menim, da bi bilo morda lažje reorganizirati naše strukture, preden bi se lotili medijev. Veliko organizacij se sedaj ukvarja z vprašanjem, kako posredovati članstvu informacije. Novice še zdaleč niso presegle naklade Našega tednika (NT). Prejšnje vodstvo NSKS je torej zelo slabo poskrbelo za bralce. Ukinitve časopisa je marsikateriga privedla, da se je odpovedal časopisu. Veliko ljudi bere le *Nedeljo*.

KKZ ima 15% soudeležbo pri Radiu 2. Glede komercialne ideje projekta smo bili že od samega začetka skeptični, kajti bili smo prepričani, da za to mora skrbeti ORF. Že drugo leto oddajanja se je izkazalo, da nismo finančno sposobni kriti radijski spored. Sedanja pogajanja z ORF-om glede celodnevne radijskega sporeda niso najboljše. Solidarnost slovenskih medijev v zvezi z Radiom 2 je bila odlična, s strani slovenske politike pa bi pričakoval več državniške drže.

Kako pa preživljate poletje?

No, poletje je v glavnem že mimo. Dopust sem letos užival le delno. Počitnice bodo stvar naslednjega leta. Rad pa bi se zahvalil tudi vsem sodelavkam, saj ni bil naš urad v poletnih mesecih pravzaprav nikoli zaprt. V poletnih mesecih pripravljamo knjige, ki bodo izšle v naslednjih mesecih. Gre za zbirke notnega gradiva in biografije. Dr. Marija Makarovič v tem času zbira zanimiva pričevanja o Milki Hartman kot organizatorici kuharskih tečajev in jezikovnih letovanj. Knjiga naj bi izšla proti koncu leta.

Peter Rustja

GLOSA

O poroki

Na tem mestu običajno objavljamo glosu Jurija Paljka, a tokrat radi in z veseljem objavljamo duhovit zapis našega starega prijatelja in sodelavca Antka Terčona, ki na njemu lasten način piše o stvareh, ki se nas, tako, kot se za dobro glosu spodobis, še kako tičejo.

Ured.

Kaj o njej misli, bi morali vprašati našega ministrskega predsednika, ki se hvali, da zanj molijo nune-sorodnice, in ki ima v svoji vili v Arcoreju svojo kapelo, kjer bolj ali manj redno mašujejo za bolj ali manj verne, versko ali civilno poročene. Ko sem še ministriral (prva povojna leta) in ko so te izobčili, če si le bral Primorski ali bil vpisan v KPI, je

bila zakonska zveza nekaj resnega, in to za verne in neverne. Vsi so se poročevali v cerkvi in če je kdo zamenjal uradno zakonsko posteljo za novo, so ga (jo) enostavno zaprli in proglasili za javnega grešnika(co). Mi, zrelih let, se še dobro spominjamo, kaj se je dogodilo s kolezarskim asom Coppijem in njegovo Belo Damo, ki je morala na hladno, Coppi pa je bil obsojen, ker je zapustil "zakonsko streho".

Seveda se je tudi takrat dogajalo, da so najbogatejši ali najvplivnejši dosegli razveljavitev zakonske zveze s strani Vatikanskega razsodišča "Sacra Rota", ki je brez vsakega dvoma ugotovilo, da zakonca po več letih še nista uporabila pravic/dolžnosti, ki jim jih daje poroka.

Kaj pa danes? Dogaja se, da ko se novoporočenca vrnejo s poročnega potovanja, ugotovita, da nista več za skupaj in poročnemu fotografu ostanejo neplačane slike na želodcu; da o darilih sploh ne govorimo. Zgodi se tudi, da se po dvajsetih in več letih skupnega življenja eden izmed partnerjev odloči, da mu je vsega dovolj, in pozabi ne le na poročno obljubo, kjerkoli že izrečene, ampak tudi na otroke, katere je spravil na svet, ne da bi ga oni za to vprašali. Naletimo tudi na primere mnogoženstva ali mnogomoštva, ko če nisi natančno seznanjen, ne veš, kdo je komu (krušni) oče (mati), (pol)

brat (sestra) ali sin (hčerka).

Rekli boste, da je to pač sad preobilja, ki nam ga daje naša civilizirana-napredna družba: nihče ni pripravljen potrpeti, vsakdo si želi "svobode", noče nikake stalne vezi.

In posledice? Ne mislim moralizirati, želim le omeniti nekaj slučajev, ki so me zadnje čase prizadeli.

Brali smo, da se je stara, nepokretna mati samo dvanajstih otrok (vsi živi in samostojni) znašla na cesti, ker ji nihče, katerim je dala življenje, ni "mogel" pomagati, ker je bil za vse (za vseh dvanajst) čas dopusta. Pustili so jo enostavno na cesti!

Trst je na prvem mestu v Ita-

liji po zakonskih ločitvah, čeprav je v mestu sorazmerno največ starejših. Tudi naša skupnost se pri tem ne razlikuje od večinskega dela prebivalstva. Dosegli smo torej popolno integracijo.

Zaman sv. oče poziva vsako nedeljo, naj ne pozabimo na svoje dolžnosti, naj nam bo družina sveta. Številni evroposlanci zahtevajo, naj se v Statut EU vključi, da je krščanstvo eden temeljev naše kulture. Je mar ta zahteva iskrena, ali je to le poteza, ki naj posameznikom pridobi novih simpatij in seveda glasov?

Vsaka kultura si je izbrala tak sistem, ki najbolje ustreza potrebam prebivalcev, in tako je bilo tudi v evropsko kulturo, ki ima svoje korenine v krščanstvu, in ni naklju-

čje, da je temeljni element celotnega sistema prav družina posvečena ali ne, in ta načela so kljubovala skozi tisočletja. Danes pa se vse podira, manjka nam idealizma (na vseh področjih), manjkajo nam ti isti elementi, ki so bili do večeraj temelj naše družbe. Torej kam sedaj? Najbolje, da sledimo našemu vernemu (pobožnemu?) malemu, velikega državnika, ki že itak odloča in seveda misli za vse nas, moramo mu biti hvaležni, saj je naša edina skrb, kako bomo zapravljali tiste skromne denarce in s tem krepili državno ekonomijo; zakonska zveza pa naj postane ena izmed dobrin, ki nam z ločitvijo lahko spreminja stan po mili volji!

Antek Terčon

Pod pretvezo in z izgovori, da gre za njihove nacionalne interese Hrvaška ogroža pravice Slovenije na morju

V EU bo potrebnih stopetindeset slovenskih prevajalcev in okoli osemdeset tolmačev, a na razpis se jih je prijavilo le osemindeset

Nov spor med Hrvaško in Slovenijo se je začel v mesecu avgustu, torej na vrhuncu turistične sezone, ko se je okoli devetsto tisoč Slovencev že odločilo, da so oziroma bodo svoj oddih preživeli ob hrvaških obalah Jadranskega morja. Ponovil se je scenarij iz avgusta lani, ko je hrvaška policija aretirala slovenskega državljan Joška Jerasa, spričo njegovih stališč o slovensko-italijanski meji. Tokrat so iz Zagreba sporočili, da bo Hrvaška na Jadranskem morju, morda skupaj z Italijo, razglasila svoj gospodarski pas. Gre za uredništev Konvencije Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu iz leta 1982, na osnovi katere lahko vsaka obalna država, to pa Hrvaška zagotovo je, razglasi gospodarski pas in si z njim zagotovi izključno ribolovno pravico v pasu, širokem največ dvesto milj od meje svojega teritorialnega morja. To je suverena pravica vsake države, kar priznavajo tudi v Sloveniji. V gospodarskem oziroma ribolovnem pasu se lahko sklenejo dogovori o ribolovu, vendar morajo tuje države za to plačati nadomestilo. Tudi za plovbo tujih ladij čez območje gospodarskega pasu je potrebno posebno dovoljenje države, v našem primeru Hrvaške, ki bi ga vzpostavila.

V Sloveniji so bili spričo omenjene poteze presenečeni in predvsem zaskrbljeni. Tudi zato, ker v Zagrebu trdijo, da je uvedba izključnega gospodarskega pasu njihova suverena pravica, ki ji Slovenija ne more oporekati tudi zaradi tega, ker ima sama prekratko obalo in nima dostopa na odprto morje. Takšno je žal mednarodno pravo, ki ga je treba spoštovati in ki je sicer enako za vse države, vendar pa enako za vse ne pomeni, da je tudi pravično za vse.

O problematiki izključnega gospodarskega pasu si zunanji ministrstvi obeh držav izmenjujejo tudi v katerih so tudi prvine groženj in izsiljevanja, čeprav vladi Slovenije in Hrvaške, v skladu s pravili diplomatskega besednjaka poudarjata, "da so odnosi med državama tradicionalno dobri in prijateljski". Zaradi slabih izkušenj s predsednikom hrvaške vlade Ivičo Račanom, ki ni izpolnil obljub, da bo Sabor (hrvaški parlament) potrdil sporazum med njim in tedanjim predsednikom slovenske vlade dr. Janezom Drnovškom o meji med državama, sedaj v Sloveniji zelo dvomijo v Račanova zagotovila, "da Hrvaška gospodarskega pasu na morju ne bo razglasila brez soglasja vseh svojih jadranskih sosed".

Premier Anton Rop opo-

zarja, da bo Slovenija z vsemi možnimi diplomatskimi in političnimi ukrepi oziroma sredstvi nasprotovala vzpostavitvi gospodarskega pasu na odprtem morju, dokler zadeva ne bo jasna in razčiščena. Potrebna so pogajanja tudi s Slovenijo, predvsem pa bi državi morali najprej doseči sporazum o slovensko-hrvaški meji na morju. Hrvaška ne sme enostransko posegati v slovensko morje. Zunanji minister dr. Dimitrij Rupel je tudi namignil, da bo Slovenija v primeru, da bi Hrvaška enostransko vztrajala pri svoji zamisli o odpravi odprtega morja oziroma pri vzpostavitvi izključne gospodarske cone, prenehala podpirati vključevanje sosednje države v EU. Prav gotovo pa bosta o celotnem primeru ključnega pomena stališči, ki naj bi ju zlasti o gospodarski coni sprejeli Evropska unija in Italija, ki v tem polletju tudi predseduje evropski povezavi.

Ob tem je pomenljiva izjava dr. Davorina Rudolfa, strokovnjaka za mednarodno pomorsko pravo in nekdanjega hrvaškega veleposlanika v Italiji, "da bi lahko z dobro voljo in pametnimi ljudmi morsko mejno črto med Slovenijo in Hrvaško potegnili v petih minutah, kar ob kavi". Zadevo okrog nameravane vzpostavitve izključne gospodarske cone

bo še bolj zapletla mednarodna konferenca o nasledstvu Jadranskega morja, ki jo bo konec septembra v Beogradu pripravil prvak Slovenske nacionalne stranke Zmago Jelinčič, sicer znani nasprotnik sedanje hrvaške politike.

PO POČITNICAH OBNAVLJANJE DELOVANJA IN AKTIVNOSTI

Tudi v Sloveniji zaključuje sezono dopustov in počitnic, ki bo vsem ostala v spominu tudi zaradi velike suše in vročine. Vročina je bila tolikšna, da sta se skoraj stopila edina dva visokogorska ledenika v državi; spričo nizke ravni ali popolne izsušitve nekaterih potokov, je poginilo mnogo rib, tako da izvedenci govore o možnosti, da bodo nekatere vrste rib v Sloveniji povsem izumrle. Največja škoda pa je nastala v kmetijstvu, kjer kmetje zahtevajo od države in, če mogoče, tudi od Evropske unije, da jim pomagata pri premostitvi težav oziroma posledic suše.

V ponedeljek, 1. septembra, se bo v Sloveniji začelo novo šolsko leto v osnovnih in srednjih šolah. V državnem zboru pa se bodo začele priprave za obnovo delovanja parlamenta, ki bo moral v naslednjem obdobju obravnavati in odločiti o mnogih za Slovenijo pomembnih zadevah.

Marjan Drobež

Hiše so zvečine že vrnjene lastnikom Veliko zapletov in zavlačevanj pri vračanju premoženja Cerkvi

Denacionalizacijo v Sloveniji naj bi končali predvidoma do konca leta 2004

V Sloveniji je bil zakon o denacionalizaciji, torej o vračanju premoženja pravim lastnikom, sprejet že konec leta 1991. Izvajanje je potem nateleto na različne odpre in ovire pri tistih, ki bi zakon morali izvajati. Šele pred nekaj leti so bile omenjene politične in ideološke prepreke odpravljene, tako da je bilo od skupaj 38.149 vložnih zahtevkov končanih skoraj 85% zadev. Res pa so bili številni postopki zelo zapleteni, tudi zato, ker je bilo težko ugotovljati prave naslednike lastnikov posameznih nepremičnin, ker so se ocene cenilcev o vrednosti premoženja razlikovale, in tudi zaradi tega, ker bi svoje premoženje želeli dobiti tudi tisti nekdanji lastniki, ki živijo v tujini in jim je bila odškodnina za odvzete nepremičnine že izplačana.

Za vse odvzete nepremičnine bi morala država lastnikom izplačati skupaj okoli 2,5 milijarde evrov. Vendar vračilo poteka bodisi v naravi ali pa s plačilom odškodnin glede na vrednost vrnjenega premoženja. Sedaj si obetajo, da bo de-

nacionalizacija lahko končana do konca leta 2004. Pri tem je važna spodbujevalna vloga EU, ki opozarja, da mora Slovenija do vstopa v povezavo

odstraniti "vse madeže iz svoje preteklosti", pri čemer je mišljeno predvsem vračilo premoženja pravim lastnikom.

Z ministrstva za pravosodje so pojasnili, da je bilo doslej vložnih skoraj 1.200 denacionalizacijskih zahtevkov rimskokatoliške Cerkve. Rezultati kažejo, da je večina teh zadev že pravnomočno rešena, zaradi česar naj bi bili očitki o kakšnem sistemskem zavlačevanju postopkov neutemeljeni. Vendar nekateri večji in zapleteni primeri še niso rešeni. V Ljubljani na primer je Uršulinski samostan že pred dvanajstimi leti vložil zahtevo za vrnitev odvzetega premoženja, a zadeva se ne premakne. Poleg samostanskega poslopja gre tudi za nekdanji veliki vrt samostana, na katerem so po vojni zgradili veleblagovnico Maximarket, Trg republike, podzemna parkirišča, ploščad pred zgradbo državnega zbora, Plečnikov trg in poslopja, v katerih so zdaj gimnazija Jožeta Plečnika, Solski muzej, uprava za varovanje kulturne dediščine in depo Narodnega muzeja. Postopek za denacionalizacijo Križank, katerih zakoniti lastnik je križevniški red, se vleče že enajst let. V našem bližnjem okolju pa navajamo primer Solkana, kjer zgradba nekdanjega župnišča v središču tega naselja tudi še ni bila vrnjena Cerkvi.

V Ljubljani so denacionalizacijski postopki za hiše in vile, v katerih so za časa Jugoslavije stanovali različni oblastniki in drugi funkcionarji, po večini že končani. Zgradbe so bile vrnjene lastnikom. Tako je bilo vrnjeno poslopje v Savljah, v katerem je stanoval Boris Kraigher. Hišo Mihe Marinka na Levstikovi 10, v centru Ljubljane, so prav tako že vrnili dedičem upravičenca. Za vilo v Tacnu, v kateri je živel Edvard Kardelj, pa poteka postopek na okrajnem sodišču v Ljubljani. Upravljalca vile je sedaj Ministrstvo za obrambo.

M.

M.

Opisali in utemeljili so jo v obsežni publikaciji oz. v t.i. Beli knjigi

Splošna reforma zdravstva v Sloveniji

Država bi rada zagotovila večjo pravičnost, dostopnost, kakovost in učinkovitost zdravstvenih storitev

Ministrstvo za zdravje je v nakladi okrog 1.500 izvodov izdalo obsežno publikacijo, v kateri na 340 straneh opisuje sedanje slabosti v slovenskem zdravstvu in utemeljuje ukrepe in rešitve za prihodnost. Gre za splošno preurejanje (reforma) zdravstva, ki je že dalj časa ena izmed osrednjih tem političnega dogajanja v državi. Z zdravstveno reformo naj bi zlasti zagotovili pravičnost, dostopnost, kakovost in učinkovitost zdravstva in nasploh popolno izvajanje vloge te izredno pomembne dejavnosti. Slovenija naj bi se tudi prilagodila stanju v zdravstveno najbolj razvitih državah, članicah Evropske unije, pri čemer naj bi Slovenija in politika pospeševali predvsem javno zdravstvo. V uvodu publikacije o preureditvi (reformi) slovenskega zdravstva so avtorji zapisali, "da je zdravstveni sistem izredno

zapleten in se velikokrat izkaže, da njegov ustroj in delovanje nepopolno razumejo celo tisti, ki v njem delajo vse življenje. Zato so cilje reforme opremili z obsežnimi uvodnimi razlagami, da bodo razloge za posamezne rešitve lahko razumeli tudi tisti, ki doslej o zdravstvu niso prebrali še ničesar. Pisci, gre za mnoga znana imena iz zdravstva in povezanih panog, so se tudi sami dokopali do novih spoznanj, tako da menijo, da je Bela knjiga tudi zametek učbenika o slovenskem zdravstvenem sistemu".

Preurejanje zdravstva sicer v nekaterih zdravstvenih zavodih in s posameznimi ukrepi, denimo, ministrstva za zdravje in zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije že poteka, pospešili pa ga bodo po javni razpravi o Beli knjigi, ki bo trajala do 15. oktobra. V zavesti Slovencev

ima zdravstvo zelo pomembno mesto in je zanje zdravje najbolj pomembna vrednota. Zato jih v sedanjih razpravah najbolj zanima, ali bo reforma, denimo, zagotavljala skrajšanje čakalnih vrst v splošnih ambulantah in v bolnišnicah in rokov za posege v bolnišnicah. Sedaj je tako, da je treba na operacije srca, sive mreže ali za zamenjavo kolkov čakati tudi do dveh let. Minister za zdravje dr. Dušan Keber sicer pogosto zagotavlja, da bodo z reformo zdravstva čakalne dobe občutno skrajšali, za kar bo tudi Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije zagotovil večja sredstva. Porabniki zdravstvenih storitev, to je pacienti, so takšna zagotovila z zadovoljstvom sprejeli, toda pri tem so tudi kritični. Komentatorica časnika Dnevnik Tadeja Lampret je na primer v svojem prispevku o zdravstveni re-

formi zapisala tudi naslednje: "Do sedaj še noben zdravstveni minister ali direktor bolnišnice ni bil sposoben prisiliti zdravnikov, da bi bili prijazni in da bi začeli delati ob uri, ki je zapisana na vratih ambulante. Noben zakon, pravilnik, kazni, prepričevanje, opozarjanje v medijih, negodovanje bolnikov, skratka nič ni moglo prisiliti zdravnikov in drugih zdravstvenih delavcev, da bi spremenili svoje ravnanje. Ali bo pri tem lahko uspešna zdravstvena reforma?"

DRUGAČNI PRISPEVKI ZA ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE

V Sloveniji bodo skladno z reformo opustili sedanji sistem prostovoljnega dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja in tega vključili v sveženj pravic iz obveznega zavarovanja. Hkrati bo uveden nov zdravstveni prispevek, ki bo odpravil nesolidarnost med socialnimi sloji in razbremenil dve tretjini državljanov, ki imajo nizke dohodke. Kar okoli 70% slovenskih upokojujencev bo v novem sistemu prispevkov za financiranje zdravstva plačevalo manj, kot zdaj plačujejo za premije dopolnilnega zava-

rovanja, 30,5% upokojujencev z višjimi pokojninami od povprečnih pa bo plačevalo več.

Spričo naglega porasta izdatkov za javno financiranje zdravstva, Bela knjiga opozarja tudi na to, da je treba ohraniti stabilnost zdravstvenega sistema. Pri tem je zavrnjena trditev, da je javno zdravstvo v primerjavi z zasebnim manj gospodarno in produktivno. "Ne obstaja niti en primer države, kjer bi privatizacija zdravstvene ponudbe brez dobre usmeritvene vloge države dokazala svoje prednosti na globalni ravni, veliko pa je primerov, kjer se je zasebni sistem sicer dokazal za učinkovitega in donosnega, vendar samo za svoje lastnike".

Poučna in zanimiva je analiza o zdravstvenem stanju prebivalcev Slovenije, ki je objavljena v dodatku Bele knjige. Iz nje tudi izhaja, da pričakovano trajanje življenja v Sloveniji zaostaja približno tri leta za povprečjem evropske povezave pri moških in slabo leto pri ženskah. Nekoliko nižje je zaostajanje trajanja življenja v Sloveniji v primerjavi z Italijo.

M.

M.

Nasveti varčevalcem

Obdavčenje prihrankov (1)

Leta 1998 je stopila v veljavo nova zakonodaja glede obdavčevanja prihrankov. Na podlagi te nove fiskalne ureditve varčevalec lahko izbira med tremi načini plačevanja dajatev. Za boljše razumevanje teh treh sistemov moramo upoštevati, da zakon ločuje dve vrsti finančnih dohodkov, in sicer: **dohodke iz kapitala** (it. redditi di capitale) ter **druge dohodke** (it. redditi diversi).

Dohodke iz kapitala varčevalec doseže pri posojilu kapitala določeni pravni osebi (banki, podjetju, državi). Primeri te oblike zaslužka so lahko interesi na državne vrednostne papirje, kuponi na obveznice, dividendne na delnice. **Drugi dohodki** so dobički ali izgube (angl. capital gains), ki izhajajo iz kupoprodaje državnih vrednostnih papirjev, obveznic, delnic, valut in drugih finančnih instrumentov. Višina **dohodkov iz kapitala** je v glavnem že vnaprej določena, medtem ko je tista iz **drugih dohodkov** vedno spremenljiva.

Isti vrednostni papirji lahko obrodijo bodisi **dohodke iz kapitala** kot **druge dohodke**. Na primer, pri delnici dividenda predstavlja **dohodek iz kapitala**, medtem ko dobiček ob prodaji delnice postane **drugi dohodek**.

Vsak sistem obdavčevanja prihrankov ima prednosti in neugodnosti za varčevalca. Prav zaradi tega je smotno, da se vlagatelj posvetuje s

strokovnjaki na tem področju in šele nato izbere sebi najbolj primeren režim.

Za prvi režim (it. Regime della dichiarazione) je značilno, da varčevalec izbira investicije in opravlja sam vse fiskalne obveznosti. Banka je pristojna za plačevanje davkov samo **na dohodke iz kapitala** in je dolžna sporočiti davčnim oblastem vse operacije, ki so varčevalcu proizvedle **druge dohodke**. Varčevalec mora po drugi strani hraniti vso dokumentacijo. Nadalje mora sam izračunati izgube in dobičke iz kupoprodaje vrednostnih papirjev v tekočem letu ter jih korektno vpisati v obrazec za prijavo dohodkov. V končni fazi seveda plača davek na to obliko zaslužka.

Pri drugem režimu (it. Regime del risparmio amministrato) je osnovna značilnost v tem, da vlagatelj pooblasti banko za opravljanje vseh fiskalnih obveznosti bodisi za **dohodke iz kapitala** kot **druge dohodke**. Varčevalec pri tem režimu ima popolno svobodo pri kupoprodaji vrednostnih papirjev in nima nikakršnih drugih obveznosti.

Za tretji režim (it. Regime del risparmio gestito) je značilno, da varčevalec pooblasti banko bodisi za opravljanje vseh fiskalnih obveznosti kot za upravljanje prihrankov. Vlagatelj nima v tem primeru nobenih zadolžitev.

Stojan Pahor

Kmečka zveza svetuje

Razpis za dodelitev prispevkov kmetijskim podjetnikom

Tajništvo Kmečke zveze iz Trsta sporoča, da je tržaška Trgovinska zbornica 15. t.m. objavila razpis za dodelitev prispevkov v obliki osnovnih sredstev kmetijskim podjetjem v tržaški pokrajini za posodobitve podjetij. Zainteresirani kmetijski podjetniki lahko vložijo prošnje na omenjeno ustanovo **do 30. avgusta**. Pri navedenem roku šteje datum na poštnem žigu sprejemne pošte. Kriteriji za dodeljevanje prispevkov bodo tisti, ki veljajo za deželne prispevke. Navajamo jih v strnjeni obliki; uradi KZ so vsekakor na razpolago za morebitna dopolnila in pojasnila.

V goratih predelih mora prosilec imeti številko davka na dodano vrednost (DDV-Partita IVA) ali biti vpisan v register kmetijskih podjetij pri Trgovinski zbornici. Poleg tega mora dokazati, da je njegova kmetija v letu 2002 pressegla 4.000 evrov prihodkov. V nižinskih predelih mora kmetijski podjetnik dokazati, da mu je kmetijstvo glavna dejavnost (IATP) ter da plačuje INPS-u (ex SCAU) dajatve

za socialno zavarovanje ter da je v letu 2002 presejal s prihodki kmetijstva 8.000 evrov.

Odstotki prispevka na naložbo so naslednji:

- za gorate predele je odstotek 55% za kmetijske podjetnike izpod 40 let starosti, 50% za ostale;

- v nižinskih pa so po istem kriteriju odstotki prispevkov 45% oz. 40%.

V tržaški pokrajini je še vedno v veljavi delitev na nižinske in gorate predele po do danes veljavni razmejitvi, ker se ni stopilo v veljavo poenotenje teritorija.

V razpisu je tudi določeno, da je višina prispevka za posamezno podjetje lahko največ 25.000 evrov, najnižja možna naložba, za katero se dodeli prispevek, pa znaša 10.000 evrov. Kar zadeva čas izvedbe, bodo odobreni posegi, pri katerih bodo stroški dokumentirani s računi z datumom, ki ni starejši od datuma, ko je bila vložena prijava. Poleg tega mora biti poseg izveden in popisan v treh letih od datuma obvestila o dodelitvi prispevka.

Zaskrbljujoči podatki zavoda ISTAT

Avgusta je inflacija spet narasla

Ko so se italijanski potrošniki vrnili z dopustov, jih je čakalo neprijetno presenečenje: osrednji urad za statistiko ISTAT je objavil podatek, da so se v mesecu avgustu cene spet povečale in da trenutno znaša inflacija 2,8% na letni osnovi, kar pomeni, da so se v zadnjih 12 mesecih cene v povprečju povečale za skoraj 3%. Na mesečni osnovi so se cene povečale v povprečju za 0,3%, kar predstavlja največjo mesečno rast cen v tem letu. Pri analizi, kako so cene naraščale v mestih, ki sestavljajo vzorec, ugotovimo, da so cene najbolj narasle v Milanu (0,4% na mesečni osnovi), najmanj pa v Benetkah (samo 0,1% na mesečni osnovi). V Trstu so v zadnjem mesecu cene narasle za 0,3%, v zadnjih 12 mesecih pa so se cene povečale za kar 2,9%.

Izvedenci pri osrednjem uradu za statistiko so tudi analizirali razloge za tako visoko stopnjo inflacije. V prvi vrsti je k temu pripomogla višja cena surove nafte in posledično naftnih derivatov. Dalje so ugotovili, da so se v zadnjem mesecu podražili sadje in zelenjava kot posledica neugodnih vremenskih razmer. Najbolj pa so na višjo stopnjo inflacije vplivale visoke cene hotelskih in na

splošno drugih gostinskih storitev. Izračunali so, da so se cene teh storitev v zadnjem letu povečale za več kot 3%. Po mnenju izvedencev so cene hotelskih in drugih gostinskih storitev tako narasle, ker so take storitve zelo malo izpostavljene tuji konkurenci. Če si turist želi potovanja po Italiji, bo pač prenočeval v hotelu v Italiji, pa če je cena še tako visoka. Istotčasno pa so tudi ugotovili, da je ravno sektor gostinskih storitev "najboljše" izkoristil uvedbo skupne evropske valute v svojo korist.

Tudi ekonomisti so izdelali posebno analizo, zakaj v Italiji cene tako hitro rastejo v primerjavi z drugimi evropskimi državami. Po mnenju izvedencev naj bi bile prodajne cene tako visoke, ker je produktivnost posameznih službenec zelo nizka. Če mora podjetje plačevati visoke plače in še višje socialne dajatve, mora na nek način nadoknaditi stroške pri prodajni ceni, kar v končni fazi bremeni potrošnika, ki mora za isto dobrino plačati višjo ceno.

Mimogrede so tudi sociologi izdelali posebno teorijo, zakaj so cene v zadnjem mesecu tako narasle. Ugotovili so, da marsikatero podjetje

med poletnim dopustom zviša prodajne cene in to tako v mestu kot v letoviščarskih krajih. Med dopustom je namreč povprečni potrošnik nekoliko manj občutljiv na ceno, ki jo mora npr. plačati za en sladolek. V tem obdobju smo namreč skoraj vsi potrošniki na dopustu, kar se potem pozna tudi pri spreminjenih nakupovalnih navadah. V mestih pa cene navadno narastejo, ko je trgovina zaprta zaradi dopustov. Ko pa se vrnemo spet domov oz. v naš vsakdan, ugotovimo, da so cene tudi v mestu višje kot prej.

Če podatek primerjamo z drugimi evropskimi državami, ugotovimo, da je trenutno inflacijska stopnja v Italiji med najvišjimi v celi Evropski uniji. Najnižjo inflacijo so zabeležili v Nemčiji, kjer so se cene na letni osnovi povečale samo za 0,8%, vendar gre omeniti, da preživlja ta država hudo ekonomsko krizo, kar nedvomno pripomore k manjši rasti cen.

Za september pa se ne piše nič kaj bolj roznato stanje. Združenja potrošnikov namreč že sedaj napovedujejo, da bomo v naslednjem mesecu gotovo doživeli nove poviške cen, in to predvsem pri šolskih potrebščinah, ob-

lekih in čevljih, javnih prevozih, bančnih storitvah, nekaterih prehrabnih izdelkih in storitvah za hišo in stanovanja. Cene šolskih potrebščin poskočijo sicer ob začetku vsakega šolskega leta, saj je nakup zvezkov, knjig, torb in predpisnikov nujen. Letos naj bi zabeležili od 20 do 30% višje cene teh proizvodov. Ravno tako je že navada, da se ob vsaki novi sezoni podražijo obleke in čevlji. Za mesec september napovedujejo, da bodo cene teh proizvodov "samo" za kakih 10% višje. V istem mesecu pa naj bi se po napovedih nekoliko zmanjšala prodajna cena električnega toka.

Ker se rast cen nadaljuje že kar nekaj mesecev in ker je občutena inflacija znatno višja od izračunane, so nekatera združenja potrošnikov napovedala za 16. september 2003 stavko nakupov. To pomeni, da bi se morali potrošniki tega dne izogibati nakupom. Na tak način bi protestirali proti vsem tistim nepoštenim trgovcem, ki so v zadnjih mesecih pretirano povišali svoje prodajne cene, s čimer so bistveno zmanjšali kupno moč povprečne italijanske družine.

Mara Petaros

Trgatev 2003 / Posledice dolgotrajne suše bistveno vplivale na pridelek

Znatno manj grozdja za višjo kakovost

Vremenske razmere so potrdile predvidevanja: zaradi dolgotrajne suše in velikega števila sončnih in toplih dni bo letošnja trgatev stekla vsaj dva tedna pred povprečjem zadnjih let. V deželi Furlaniji-Juljski krajini so kolesa trgatev uradno zagnali 18. avgusta, ko so v vzhodnih Brdih (Colli Orientali) začeli s pobiranjem zgodnjih sort, kot sta pinot in chardonnay, ali sort, ki "gradijo" penča se vina in torej zahtevajo nekoliko manjši odstotek sladkorja. Na deželni ravni bo višek trgatev konec avgusta in v prvi polovici septembra.

Tudi v vinogradništvu predstavlja največji letošnji problem suša, ki je v avgustu hudo prizadela tudi vinograde. V mlajših nasadih je bilo že v juliju potrebno namakanje, starejši vinogradi pa so kljub vsemu vzdržali, vsaj še do pred kratkim, ko so suhi listi tudi v teh primerih začeli jasno kazati na hudo stanje. V nižini je kmetom pomagala široka mreža namakalnega sistema, na Krasu in Bregu, kjer se o kmečkem vodovodu zaman govori vsaj že trideset let, pa je stanje zelo zelo zaskrbljujoče. Suhe vremenske razmere pa so omogočile vsaj en pozitiven vidik: zabeležili smo velik upad trnih bolezni. Peronospora, ki je bila v lanskem deževnem poletju hud problem, je letos prizanesla našim vinogradom, podobno velja tudi za oidij in botritis. To pomeni, da je bilo

manj posegov s škropili, kar se bo odražalo tudi v nižji vsebnosti možnih učinkovin v moštu.

Vsi pokazatelji potrjujejo visoko kvaliteto grozdja. Ugodni pogoji so prinesli jagodam visok odstotek sladkorja,

malo kisline in ustrezno ph vrednost, kar nedvomno kaže v smer visoke kvalitete vina. Po prvih ocenah na deželni ravni bo grozdja za 25 do 30 odstotkov manj od prejšnjih let, predvsem seveda zaradi pomanjkanja padavin. "Trgatev 2003 bo dobra, če že ne odlična", je dejal deželni odbornik za kmetijstvo Enzo Marsilio in poudaril, da je treba pripisati izpad pridelka tudi toči, ki je pred kratkim pustošila v Furlaniji in na Goriškem.

Na Goriškem, predvsem v Brdih, je trgatev že v polnem teku. Tudi suše niso trpeli v tolikšni meri kot drugod, ker je nekaj ploh, sicer krajevno omejenih in sorazmerno red-

kih, vendar olajšalo težave zaradi suše. Precej škode pa je letos povzročala divjad, ki se je marsikje nahranila in odžejala z grozdem. Ob vsem tem bo pridelek nekoliko nižji, za briško grozdje pa vlada med trgovci kar precejšnje povpraševanje.

Tudi na Tržaškem se je trgatev že začela, saj so nekateri vinogradniki odločili, da poberejo grozje v nekaterih vinogradih zgodnejših sort (chardonnay, sauvignon) in celo avtohtonih sort (malvazija, vitovska). Gre za za vinograde z nižjo obremenitvijo in posledično večjo odpornostjo proti učinkom suše, kjer so analize pokazale, da nima smisla čakati, saj je bilo doseženo zaželjeno razmerje med sladkorjem in kislino ter ostalimi snovmi v grozdu.

Zadnje vremenske razmere (pred nekaj dnevi nas je osrečil dež) so prinesle v vinograde novega življenja in moči, tako da lahko pričakujemo zelo dobro letino. Zadnja beseda bo dana, ko bo ves pridelek v kleti, takrat bomo lahko globoko zajeli sapo in se posvetili zlahtni kapljici. Ob vsaki trgatevi se pretaka tudi veliko adrenalina, saj sta vinogradništvo in vinarstvo gonilni sili našega kmetijstva.

Poglejmo še preko meje. Kjer so analize pokazale, da so zgodnje sorte že dovolj zrele, se je v torek, 19. avgusta, tudi uradno začela trga-

tev. To velja tako za Goriška Brda, kot tudi za vipavski in koprski vinorodni okoliš. Po prvih ocenah bo zaradi pomladanske pezebe, toče in suše letos za 30 do 40 odstotkov manj grozdja. Ob normalnih vremenskih razmerah se trgatev v Goriških Brdih in v Vipavski dolini začne na polovici septembra. V Goriških Brdih in na Koprskem bodo najprej trgali chardonnay, sivi, modri in beli pinot, v Vipavski dolini pa že trgajo sorti chardonnay in sivi pinot.

Na Primorskem je bilo letos zaradi suše najhujše v koprskem vinorodnem okolišu, kjer pričakujejo od 20 do 50 odstotkov manjši pridelek. V slovenski Istri je letos padlo le 28 odstotkov padavin glede na dolgoletno povprečje. Zato kmetje tako v slovenski Istri kot tudi na sežanskem in tržaškem Krasu kličejo po dolgoročnih investicijskih programih. Zagotoviti je treba namreč vodne vire z gradnjo akumulacij in z ureditvijo namakalnih sistemov, ki bi nadomestili pomanjkanje padavin.

Pri analizi jagod so strokovnjaki ugotovili, da je masa jagod pred letošnjo trgatevjo za 30 do 40 odstotkov manjša od povprečja, grozdi pa so redki. Sladkorne stopnje so v manj prizadetih vinogradih visoke, celo višje od povprečja, stopnja kisline pa se zaradi visokih temperatur hitro zmanjšuje, zato je treba s trgatevjo zgodnjih sort začeti čimprej.

MR

S 1. STRANI

Vrednote, ki vodijo...

V tem smislu se pred slovenskim kristjanom odpira obširno območje delovanja, izziv njegovi zvestobi evangeliju in odgovornosti do naroda.

Čeprav sem o nekaterih bolečih problemih našega naroda s tega mesta že spregovoril, se mi zdi vseeno potrebno, da jih ponovno oprem, saj se stvari ne spreminjajo na boljše. Nasprotno.

Vprašajmo se samo, kakšen je naš odnos do življenja. Nevarno upadanje rojstev, ki ogroža obstoj naroda; izredno visoko število samomorov, ki nas uvršča v sam svetovni vrh; neodgovorni odnos do spočetega življenja, ki se pogosto konča s splavom; zaskrbljujoče širjenje mamil in drugih oblik zasvojenosti - vse to kaže, da nimamo zdravega odnosa do življenja, da ga ne dojemamo kot dar in radost, kot izhodišče čudovitih možnosti. K temu pripomorejo tudi družbeni dejavniki, ki jih ni mogoče prezreti. Koliko mladih si ne more ustvariti družine, ker o lastnem domu lahko samo sanjajo, najemnine pa zdaleč presegajo njihove možnosti. Koliko je brezposelnih, ki jim je misel na jutrišnji dan skrb in mora. Koliko fantov sameva na svojih domačijah, ker se dekleta ne marajo poročiti na kmete. S tem pa se počasi praznijo cele vasi. Medtem pa levica - pod pritiskom zagretilih ideologov - uvaja vse bolj permisivno zakonodajo, ki pospešuje javno nemoralno in razvrednoti družino, ki edina zagotavlja prihodnost naroda.

V izvoru tega dvomnega odnosa do življenja je neodgovorno, nezrelo in sebično pojmovanje spolnosti, ki ga propagirajo revije in filmi in se nezadržno širi med mladino. Da ta spolna anarhija navdaja človeka z občutkom praznine in ga vodi do prezira samega sebe, ni potrebno posebej dokazovati. Dokler se na tem področju ne bo nič spremenilo, se tudi naš odnos do življenja ne bo izboljšal.

Čedalje bolj jasno postaja, da je v krizi tudi slovensko šolstvo. Kritike prihajajo od različnih strani, ne samo od Cerkve. Nisem pristojen, da sodim o strokovni in pedagoški plati našega izobraževalnega

sistema, kot nadškof in metropolit pa imam pravico in dolžnost, da izrazim svoje pomisleke glede mesta, ki ga imata (oziroma ga nimata) v tem sistemu etika in religija. Znano je, da je komunistični režim pred petdesetimi leti vrigel verouk iz šol. V nasprotju s svojimi sosedi ga demokratična Slovenija v devetdesetih letih ni ponovno uvedla, niti ni predvidela kakšne druge oblike moralne vzgoje za mladino. Nekaj poskusov je sicer bilo, vendar brez opaznih rezultatov. Menim, da je tako stanje škodljivo za narod, predvsem pa za mlade, ki so prve žrtve takega sistema. Posledice so očitne: vse več ranjenih med mladimi, brez zavesti o lastni vrednosti in brez samospoštovanja, vse bolj razširjeno otroško in mladoletniško nasilje, vse manj odgovornosti do sebe in do skupnosti. Namesto privzgojenih in notranje sprejetih vrednot, kar naj ne bi sodilo v šolski sistem, smo zdaj pred zunanji nasiljem, pred katerim se branimo z varnostniki. Kako bodo živeli ti mladi? S kakšnimi napotki jih šola pospremi v življenje? Hvala Bogu, mnogi učitelji se zavedajo dostojanstva svojega poklica, in ga vršijo v vsej odgovornosti. Ne pustijo se begati raznim teorijam in opravljajo svoje delo pošteno in z ljubeznijo. Oni so, bolj kot sedanji šolski sistem, jamstvo za boljšo prihodnost. Naj jim bo tukaj izrečena naša iskrena zahvala.

Republika Slovenija se po ustavi opredeljuje kot socialna država. To pomeni, da mora biti posebno občutljiva do potreb manj premožnih, ki se s težavo prebijajo iz meseca v mesec in nimajo dostopa do nobenih privilegijev. V socialni državi ne bi smelo biti pre-

hudih razlik med višjim slojem in množico navadnih državljanov. Pri nas pa se, žal, dogaja ravno to: peščica bogatih je vse bolj bogata, vedno večja množica revnih pa vse bolj revna. Kljub temu da imajo bogati vse vzvode oblasti v svojih rokah in da prek medijev obvladujejo javno mnenje, je vendarle pričakovati čas, ko bodo ljudje spoznali, da sebičnim bogatašem, čeprav v levčarskih frakih, ne gre slepo zaupati.

Navedel sem tri temeljne slabosti, s katerimi se moramo soočiti, če si želimo, ne le zagotoviti lepšo prihodnost, temveč sploh preživeti. Vendar to ni vsa naša resničnost. Med nami je mnogo poštenih, delavnih, srčno dobrih in plemenitih ljudi, ki vestno opravljajo svoje naloge, ki jim resnica pomeni več kot lakajsko služenje oblastnikom, čast več kot donosno plazenje pred močnimi. Vse to drži. Nič manj resnični pa niso sindromi nevarne boleznij, ki smo jih omenili: naš dvom in neveseli odnos do življenja, moralna zbežnost mladih, vse večji prepad med bogatimi in revnimi, enostranskost medijev in primeri korupcije vladnih krogov - vse to ima svoj izvor v drastičnem pomanjkanju duhovnih vrednot. Naša dolžnost, naše zgodovinsko poslanstvo je, da jih zavestno živimo in brez strahu uveljavljamo na mestu, kamor nas je postavila Božja previdnost. Naloga ni lahka. Potrebni bodo trdi napori, vztrajnost in vera v Kristusa, ki je dejal: "Ne bojte se. Jaz sem svet premagal" (Jn 16,33). Naj nam pri tem stoji ob strani Ona, ki je bila z dušo in telesom vzeta v nebeško slavo in nas pri Bogu podpira s svojim priprošnjo.

Z 8. STRANI

Nova številka

To so stranske gledališke dejavnosti, kot so radijske igre, ko so dijaki nastopili na Radiu Trst A; uspešni nastopi v Ljubljani ob Cankarjevih priznanjih. Veliko pozornosti daje prof. Tavčar uporabi narečja, a to z določeno pretvezo. Tu pa tam je vendarle dopuščala narečje v gledaliških predstavah, da bi pritegnila h gledališki dejavnosti tudi "mlačnejše ali manj spretno dijake".

Bruno Volpi Lisjak nadaljuje svoja popotovanja po tržaški obali. Kapitan in izvedenec za pomorstvo in ribištvo je z zgodovinskega zornega kota orisal najbolj zahodno vas matičnega Krasa, za katero se začneja Furlanska nižina, to je Štivan. To je zadnja vas slovenske obale in predstavlja obnem tudi etnično mejo med slovenskim in romanskim prebivalstvom. Kot vemo, izvira ob njej Timava, pred tem podzemna Reka. Prav ta geološka značilnost in ugodna lega sta vasi v stoletjih pospeševali pestro in raznoliko življenje, saj je bil Štivan poznan že v antiki kot pomembno pristanišče. Bil je najbolj severna točka Sredozemskega morja, vrinjenega v celinsko Evropo. Čezenj je bila spelnjena znana rimska cesta "via Gemina", ki je povezovala Oglej s širšim podonavskim zaledjem, piše Volpi Lisjak. Slovenci so se tod naselili v 7. in 8. stoletju. Takrat so kolonizirali del Furlanske nižine, kasneje pa so se iz Furlanije pomaknili na severovzhod, na Kras. Pustili so za seboj arheološke sledi in imena svojih naselbin. Srednjeveško slovensko naselje, razlaga dalje kapitan, je nastalo okoli prvotne cerkve sv. Ivana. Ta je iz leta 1085. Okoli stare cerkve so v Frankovski državi benediktinski menihi zgradili samostan. Ta je postal glavna postojanka za prodor pokristjanjevanja slovenskega ozemlja. Štivan je bil pomembno pristanišče do 17. stol. (pomembnejše kot Trst!). Kot trgovsko središče je Štivan služil za pretovarjanje soli za del Furlanije, Goriško in Kranjsko. Žal je bojna linija prve svetovne vojne tekla prav v neposredni bližini Štivana, tako da je bila vas popolnoma porušena in prebivalstvo evakuirano. Novo cerkev so zgradili leta 1932 v tipičnem italijanskem slogu -

zaključuje Volpi Lisjak -, kot je bila takrat navada, z namenom da se uniči vsaka sled slovenstva. Načrte za notranjo opremo in slike je izdelal Avgust Černigoj; kip angela miru pa je delo kiparja Franceta Goršeta.

V Škratu nato sledita pripevka Diomire Fabian Bajc in prof. Zoltana Jana. Bajčeva ponuja dragocene nasvete glede prevajanja določenih izrazov iz italijanščine v slovenščino. Za dobro prevajanje je najvažnejše, da pravilno razumemo pomen italijanskega izvirnika in da se izognemo dobesednemu prevajanju, saj je prevajanje širši kulturni proces, pri katerem se moramo zavedati globokih značajskih razlik med narodi, ki se odražajo v različnem načinu izražanja. Prof. Jan nadaljuje z analizo del slovenskega leposlovja, v katerih "junak je že zapustil otroštvo in vstopa v svet odraslih, ki pa mu še ne pripada". Tokrat je profesor in esejist vzel v pretes roman Barbara Janje Vidmar, v katerem je glavni junak, Matej, primoran živeti v nasilnem družinskem krogu, obenem pa mu nova hiša postane dan za dnem cesta, ki skriva najrazličnejše nevarnosti.

Marjanka Rebuta se poglablja v svet egiptovskega šolstva in osvetljuje program opismenjevanja žensk, za katerega skrbi žena predsednika Susan Mubarak. V ostrem filozofskem stilu se nadaljujejo globoka razmišljanja dr. Andreja Beličiča, ki sklone svoj prispevek z mislijo, da je edini človeški napredek tisti na duhovni ravni. Nadaljuje se popotovanje Tanje Tomažič od Vipave do Gorice. Jože Strgar nam ponuja dragocene nasvete za ureditev naših vrtov. Revija zaključuje prispevek Jelke Cvelbar, ki bralce svari pred neprijetnostmi, ki jih lahko poletni čas prinaša družinam in predvsem otrokom.

Grad Rihemberk Stara glasba in srednjeveška tržnica v Braniku

V sklopu poletnih kulturnih prireditev na gradu Rihemberk bo v soboto, 30. avgusta, ob 20.30 potekal koncert v okviru mednarodnega festivala Med zvoki krajev 2003: Corte Antica, evropski srednjeveški in renesančni plesi, glasba ter poezija. Kulturni dom Nova Gorica in grad Rihemberk, Branik, prireja koncert v okviru mednarodnega glasbenega festivala Med zvoki krajev 2003, ki zajema več koncertov v krajih Italije, Slovenije, Hrvaške, Avstrije in Albanije; njegova posebnost je prek koncertov, izmenjave glasbenikov, predstaviti tudi kulturne, turistične in kulinarne posebnosti krajev, ki so prizorišče koncertov. Festival zato ni le priložnost za predstavljanje slovenskih glasbenikov v tujini, ampak tudi priložnost za doseganje prepoznavnosti Slovenije in obmejnih krajev v širšem prostoru.

Italijanska zasedba Corte Antica je nastala s srečanjem glasbenikov, ki se posvečajo igranju stare glasbe. V želji po predstavitvi zanimivega, ekspresivnega in vitalnega programa so se glasbeniki usmerili predvsem v izvajanje del iz srednjeveške in renesančne glasbene zakladnice.

Koncert bo potekal na grajskem dvorišču, ob slabem vremenu bo v manjši zasedbi izvajalcev organiziran v vhodnem stolpu gradu. Informacije: grad Rihemberk, gsm +386 (0)41 951529 (Martina Trampuž), +386 (0)31 321 401 (Aleš Vidič) ali Kulturni dom Nova Gorica, tel. +386 (05) 33 540 13 (odnosi z javnostmi). Vstop prost.

Dan kasneje, v nedeljo, 31. avgusta, pa bo od 10. do 19. ure sejem umetne obrti ("srednjeveška tržnica"). Na grajskem dvorišču bodo na ogled za določena področja Slovenije značilni izdelki umetne obrti. Svoje izdelke bodo predstavili lončar, medicar, čebelar, tkalka, kisarka in drugi, mogoče pa bo poskusiti tudi kulinarne dobrote in vinsko ponudbo Braniške doline in okolice. Prireditev bo potekala na grajskem dvorišču.

NA REŠETU

Sredi ponovitev nekaj novega

V tem vročem poletju, ko je en dan enak drugemu in se zdi, da vse nepremično lebdi v zraku, se naenkrat zaveš, da se čas še kako premika in da je lep del poletja že za nami. Tako je za nami tudi lep del ciklusa oddaj "Franz Schubert - V kraljestvu solospievov". Med številnimi ponovitvami v poletnih radijskih sporedih je to ena zelo redkih oddaj, ki so prvič predvajane v tem tro-

mesečju. Kot pove naslov, je oddaja posvečena življenju in glasbi avstrijskega skladatelja, ki je v svojem kratkem življenju na začetku 19. stol. dosegel svoj umetniški vrh prav v solospievih. Avtor besedila oddaj je Ivan Tavčar, ki ga poznamo kot pesnika pretežno religioznih pesmi v slovenščini, italijanščini in nemščini. V tem ciklu oddaj pa nam odkriva, da mu je zelo blizu

tudi svet glasbe, saj nam z veliko natančnostjo in znanjem predstavlja prepletanje življenja Franza Schuberta z njegovo glasbeno ustvarjalnostjo. Sin avtorja besedila, Aljoša Tavčar, ki je glasbenik, je bogato opremil oddajo s številnimi Schubertovimi solospievi in odlomki drugih skladb. Vezni tekst bere Alda Sosič, besedilo solospievov in razne druge citate pa Danijel Malalan. Oddaje, ki jih je pripravljal Veliki šmaren urednika Nadja Kralj, so bodisi zaradi vsebine kot zaradi lepe glasbe za-

nimive in zelo prijetne za poslušanje.

Minil je tudi 15. avgust - praznik Marijinega Vnebovzetja. Menim (in to sem že napisala), da bi največji prazniki v letu morali imeti poseben program, ki ni vezan na običajne oddaje tistega dne v tednu, saj se je že zgodilo, da v celem dnevu ni bilo nobene oddaje, ki bi pokazala, kateri praznik pravzaprav praznujemo. To se sicer na letošnji Veliki šmaren ni zgodilo: "Prva izmena" se je zaustavila ob praznovanju tega praz-

nika na Repentabru, sv. mašo so prenašali po radiu (lani so to pozabili), ob 13.20 so bile na sporedu Marijine skladbe, v poročilih je bil dan poudarek verskemu prazniku... Manjkala pa je kaka govornica oddaja. Lahko bi bila to igra, dramatisirana zgodba, reportaža s kake primorske božje poti, religiozna lirika, mladinska priložnostna oddaja, spomini na praznovanje tega praznika - take in podobne oddaje so nekoč vedno našle mesto v sporedih Radia Trst A za Veliki šmaren. In če ni

novih oddaj take vrste, je verjetno dosti starih trakov, ki bi jih bilo mogoče uporabiti. (Kot zanimivost naj povem, da sem 15. avgusta iskala v časopisu napoved za kako igro in našla v sporedu za Radio Slovenija 3: 22.05 Radijska igra. Seveda sem igro poslušala in bila nemalo presenečena, ko sem ugotovila, da smo to igro pravzaprav izvozili iz Trsta! Na sporedu je bila namreč igra Zlatarna, ki jo je napisal Karol Wojtyła, izvedel pa tukajšnji Radijski oder!)

NLP